

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA**

Vilius BAUBLYS

**DARNUS MIŠKŲ ŪKIO VYSTYMO SI STRATEGIJOS
ĮGYVENDINIMAS LIETUVOJE: VĮ RADVILIŠKIO MIŠKŲ
URĖDIJOS ATVEJO ANALIZĖ**

Magistro darbas

Šiauliai, 2010

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA**

Vilius BAUBLYS

**DARNUS MIŠKŲ ŪKIO VYSTYMOSI STRATEGIJOS
ĮGYVENDINIMAS LIETUVOJE: VĮ RADVILIŠKIO MIŠKŲ
URĖDIJOS ATVEJO ANALIZĖ**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)
Šaka- viešasis administravimas**

Teigiu, kad magistro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu vadybos studijų programos magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas:

Magistro darbo autorius Vilius Baublys
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas doc. dr. Rimantas Krankalis
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas prof. Teodoras Tamošiūnas
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

Vilius Baublys

Darnus miškų ūkio vystymosi strategijos įgyvendinimas Lietuvoje: VĮ Radviliškio miškų urėdijos atvejo analizė

Magistro darbas

Magistro darbas parengtas 2010 metais. Darbo autorius Vilius Baublys. **Hipotezė:** Tikėtina, kad Radviliškio urėdijoje yra laikomasi ES aplinkosaugos reikalavimų, siekiama atsodinti iškirstus miškų plotus, pasiekti darbo rezultatai darnios miškininkystės plėtros įgyvendinimui yra geri.

Tyrimo tikslas: ištirti darnios miškų ūkio plėtros strategijos įgyvendinimo ir tobulinimo galimybes Radviliškio urėdijos pavyzdžiu. Tikslui įgyvendinti keliami uždaviniai: išanalizuoti darnios plėtros vystymosi sampratą, išryškinant socialinių, ekonominių, aplinkosauginių veiksnių sąsajas ir reikšmingumą; pateikti svarbiausias miškų politikos nuostatas; atlikti Radviliškio miškų urėdijos veiklos analizę; ištirti urėdijos darbuotojų požiūrį į darnaus vystymosi nuostatų įgyvendinimą Radviliškio urėdijoje; ištirti ūkininkų, miškų savininkų, medžiotojų požiūrį į darnaus vystymosi nuostatų įgyvendinimą Radviliškio urėdijoje; ištirti miškininkystės specialistų nuomonę dėl darnaus vystymosi nuostatų įgyvendinimo Radviliškio rajone galimybes;

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, dokumentų analizė, anketinė apklausa, interviu

Atlikus empirinį tyrimą gautos išvados: ekspertų nuomonė, patvirtino miškininkų ir miško savininkų, ūkininkų bei medžiotojų požiūriui, kad rajone sėkmingai taikomi darnaus vystymosi kriterijų rodikliai, kurie sudaro sąlygas, kad rajono miškininkai savo veiklą realizuoja laikydamiesi darnios veiklos principų, nustatyta, kad darnią miško plėtrą ekspertai sieja su nepertraukiama miškotvarka bei teisinės bazės sureguliuavimu bei išteklių subalansavimu; siekiant miškų išsaugojimo ir gausinimo reikalinga miškų kirtimų kontrolė bei tinkama teisinė bazė; miškininkystės specialistų ir urėdijos darbuotojų veiklos prioritetai siejami su miškingumo didinimu, miškininkystės plėtojimo idėjomis bei miškų savininkų mokymais; pagrindiniai darnios miško plėtros trukdžiai yra vieningos miškų politikos nebuvimas, įvairios stichinės nelaimės bei verslo spaudimas, o sprendžiant šias problemas būtinas nepertraukiamas miško naudojimas ir vieša probleminių sričių analizė.

SUMMARY

Vilius Baublys

Sustainable Forestry Strategy Implementation in Lithuania: Case of Radviliškis state-owned forestry enterprise

Master thesis

Master's degree work is made in 2010. The author is Vilius Baublys. **The hypothesis:** it is likely that Radviliškis Enterprise follows the requirements of EU Environmental Protection, it is seeking to replant forests that had been cut down, reached results for the development of harmonious forestry are good enough.

The aim of research: to explore harmonious forestry development strategy implementation and improvement opportunities by the example of Radviliškis Enterprise. These tasks were raised to reach this aim: to analyse the conception of the harmonious development by highlighting social, economical, environmental protection factors' connections and significance; to submit the most important provisions in forestry policy; to carry out the analysis of Radviliškis Enterprise running; to investigate employees' position and opinion on the provisions of harmonious forestry development implementation in Radviliškis enterprise; to carry out the position and opinion of farmers, forests' owners and hunters towards the harmonious development implementation in Radviliškis enterprise; to carry out the position and opinion of forestry specialists about the opportunities of the harmonious development implementation provisions in Radviliškis region.

The methods of research: the analysis of scientific literature, analysis of documents, questionnaire, interview.

After the empirical research this conclusion was made: the opinion of experts approves the position of foresters, forests' owners, farmers and hunters that the region successfully managed to apply the indicators of harmonious development. They make conditions for the foresters to implement their activities by principles of harmonious development. It was also identified that the harmonious forests development experts link with continuous forest management and the regulation of legal base and the balancing of resources. To reach the conservation of forests, increase of forests and the control of forests' cut down and appropriate law base are needed. The priorities of activities of forests' specialists are connected with increase of foresters, the ideas of forest development and the studies for forests' owners. The main disturbance is the lack of single forests' policy, different disasters and the pressure of business. In dealing these problems continuous use of forests and public analysis of problems are necessary.

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė Planavimo etapai.....	12
2 lentelė Ūkininkų, privačių miškų savininkų, medžiotojų demografinės charakteristikos.....	55
3 lentelė Urėdijos darbuotojų demografinės charakteristikos.....	56
4 lentelė Informacijos apie darnią miškininkystę vertinimas.....	73
5 lentelė Ekspertų interviu analizė.....	78

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Paslaugų rinkodaros planavimo modelis	12
2 pav. Strateginio planavimo proceso stadijos.....	15
3 pav. Pagrindiniai darnaus vystymosi komponentai.....	17
4 pav. Alpinkos apsaugos misnisterijos organizacinė struktūra.....	28
5 pav. Miško lankytojų veiklos rūšys.....	30
6 pav. Valstybės įmonių miškų urėdijų pasiskirstymas rekreacijos intensyvumo lygmenimis regionuose.....	32
7 pav. Rekreacinių objektų atnaujinimo ir įkūrimo 2003 – 2007 m. Lietuvos urėdijose rezultatai(vnt.).....	33
8 pav. VĮ miškų urėdijų rekreaciniai objektai pritaikyti neįgaliųjų naudojimuisi, vnt.....	34
9 pav. Miško ekonominio vertinimo kriterijai.....	35
10 pav. Darnaus miško kiekybiniai ir kokybiniai rodikliai.....	38
11 pav. FSC miškų tvarkymo sertifikavimo žemėlapis.....	41
12 pav. Radviliškio miškų urėdijos valdymo struktūra.....	53
13 pav. Faktorai, turintys įtakos ekologinės katastrofos grėsmei.....	57
14 pav. Globalios problemos, susijusios su mišku.....	58
15 pav. Darnios miškininkystės požymių siekimas.....	59
16 pav. Kriterijai, pagal kuriuos laikomasi miško išteklių išsaugojimo ir gausinimo.....	60
17 pav. Miško ekosistemų sveikatingumo ir gyvybingumo išsaugojimo kriterijaus vertinimas..	61
18 pav. Miško funkcijų prekinį funkcijų išsaugojimo ir skatinimo kriterijaus vertinimas.....	62
19 pav. Biologinės įvairovės išsaugojimo ir gausinimo kriterijaus rodiklių vertinimas.....	63
20 pav. Socialinių kultūrinių miško funkcijų išsaugojimo kriterijų vertinimas.....	64
21 pav. Dalyvavimas įvairiose aplinkosauginėse priemonėse.....	65
22 pav. Urėdijos darbuotojų veiklos prioritetai.....	66
23 pav. Būtinios sąlygos darniai miškininkystei įgyvendinti.....	67
24 pav. Esama miškų būklė	68
25 pav. Miškų būklės pokyčiai.....	68
26 pav. Radviliškio r. miškų sanitarinė būklė.....	69
27 pav. Radviliškio r. priešgaisrinė miškų būklė.....	69

28 pav. Urėdijos miškų būklės vertinimas.....	69
29 pav. Pasitenkinimas gaunama informacija.....	69
30 pav. Rekreacinių vietų priežiūra	70
31 pav. Saugumų teritorijų pakankamumas.....	70
32 pav. Miškininkų funkcijų, kurios turėtų būti gerinamos, vertinimas.....	71
33 pav. Veikla miške.....	72
34 pav. Pagrindinė nauda iš miško.....	72
35 pav. Lietuvos miškų politikos įgyvendinimo svarba.....	73
36 pav. Valstybinių miškų išsaugojimo būtinybe.....	73
37 pav. Darnios miškininkystės samprata.....	75
38 pav. Informacijos apie darnią miškininkystę šaltiniai.....	75
39 pav. Faktorių, lėmusių ekologinės katastrofos grėsmę, vertinimas.....	76
40 pav. Priešgaisrinės apsaugos gerinimas.....	76
41 pav. Racionalus resursų naudojimas.....	76
42 pav. Veikla, svarbi darniai miškininkystei.....	77

TURINYS

ĮVADAS.....	8
1. STRATEGINIO VALDYMO TEORINIAI ASPEKTAI.....	11
1.1. Strateginio valdymo ypatumai.....	11
1.2. Darnaus vystymosi samprata.....	16
1.3. Darnaus vystymosi strategijos esminiai aspektai	18
2. MIŠKŲ ŪKIO POLITIKA IR JOS ĮGYVENDINIMO STRATEGIJA.....	27
2.1. Bendroji miškų ūkio politika.....	27
2.2. Darnaus miško tvarkymo tobulinimas socialiniu požiūriu.....	30
2.3. Ekonominė miškų ūkio politika.....	34
2.4. Ekologinė miškų ūkio politika.....	38
2.4.1. Miškų sertifikavimas.....	39
2.4.2. Biologinės įvairovės išsaugojimas.....	42
3. RADVILIŠKIO MIŠKŲ URĖDIJOS VEIKLOS ANALIZĖ.....	45
3.1. Radviliškio miškų urėdijos PEST analizė.....	45
3.2. Tyrimo metodologija ir organizavimas.....	54
3.3. Tyrimo imties charakteristika.....	55
3.4. Urėdijos darbuotojų anketinės apklausos duomenų analizė.....	57
3.5. Ūkininkų, miško savininkų, medžiotojų anketinės apklausos analizė.....	67
3.6. Ekspertų interviu analizė.....	78
IŠVADOS.....	87
REKOMENDACIJOS.....	89
LITERATŪRA.....	90
PRIEDAI	

IVADAS

Miškas yra vienas pagrindinių Lietuvos gamtos turtų, tarnaujantis valstybės ir piliečių gerovei, saugantis kraštovaizdžio stabilumą ir aplinkos kokybę. Nepriklausomai nuo miškų nuosavybės formos miškas pirmiausia yra nacionalinis turtas, kuris turi būti išsaugotas ateities kartoms, tenkindamas ekologines, ekonomines bei socialines visuomenės reikmes. Miškas ne tik teikia medieną ir kitus miško produktus, bet ir yra esminis ekologinės pusiausvyros faktorius, sudarydamas daugelio gyvūnijos ir augmenijos rūšių buveines, stabdydamas dirvos eroziją, absorbuodamas anglies dvideginį bei grynindamas orą, saugodamas gruntinius ir paviršinius vandenis, suteikdamas galimybę miesto ir kaimo gyventojams poilsiauti.

Darnus vystymasis - tai kompromisas tarp ekonominių, aplinkosauginių ir socialinių visuomenės siekių. O kompromisas reiškia, kad įgyvendinant darnaus vystymosi strategiją visi sektoriai nemažai laimi, tačiau neišvengiamai turi ir kažką prarasti. Nepagrįstas vieno kurio nors komponento išskyrimas ir supriešinimas su kitų pusių interesais prieštarauja pačiai darnaus vystymosi idėjai ir dažniausiai duoda priešingus nei tikėtasi rezultatus. Dėl to yra svarbu analizuoti darnaus vystymosi strategijos ištakas ir jau Pasaulio apsaugos strategijoje suformuluotą pagrindinę mintį - vystymasis ir apsauga nėra prieštaringi dalykai, o racionalus gamtos išteklių naudojimas yra neatskiriama ne tik ekonominio vystymosi, bet ir gamtos apsaugos dalis.

Darnaus miškų ūkio vystymosi plėtra – tai nuolat trunkantis procesas visuose lygmenyse pradedant valdymo institucijomis ir baigiant miškų urėdijomis, girininkijomis, visuomeninėms organizacijoms ir visuomenės nariais.

Aktualumas. P. Hajek, O. Obršalova (2009) teigia, kad darnus vystymasis tapo Europos Sąjungos pagrindiniu varikliu. Todėl kyla būtinybė darnaus vystymosi situaciją įvertinti kiekvienoje ūkio šakoje. Miškininkystė yra labai svarbi ūkio šaka. Svarbiausias miško ūkio veiklos vykdytojo vaidmuo tenka urėdijai. Tačiau kuo toliau, tuo sunkiau įmonei užtikrinti darnaus vystymosi plėtrą. Dėl riboto kirtimų fondo, didėjančių energetikos kainų ir mažėjančių medienos pardavimo kainų įmonės negauna užtektinai pajamų. Reformos įmonėse neduoda teigiamų rezultatų. Todėl būtina surasti efektyvesnę urėdijos valdymo modelį užtikrinsiantį pakankamą pajamų gavimą ir darnaus miškų ūkio vystymosi plėtrą.

Svarbu ištirti darnios miškų ūkio plėtros strategijos įgyvendinimo ir tobulinimo galimybes, išsaugant valstybinius miškus, kaip nacionalinį turtą. Būtina skatinti urėdijų darbuotojus ir visuomenės narius įtraukiant juos į visuotinį dalyvavimą miškų urėdijos veiklos

tobulinime ir skatinti jų pačių tobulėjimą . Siekti tolesnio įmonės egzistavimo pažangiausių pasaulinių įmonių tarpe.

Siekiant užtikrinti subalansuotą miškų ūkio plėtrą, patenkinti įvairių visuomenės grupių poreikius miškui ir užtikrinti miškų išsaugojimą ateities kartoms, pripažįstant ilgą miško augimo trukmę ir atsižvelgiant į nuosavybės formų skirtumus bei sąveiką, skatinant sąlygas, kuriomis teisingai tvarkomi miškai duotų šaliai ekonominę naudą, Lietuvoje yra formuojama ilgalaikė miškų ūkio politika, suderinta su kitų šalies ūkio šakų politika ir besiremianti šalies tradicijomis bei Europos Sąjungos teisinių normų, tarptautinių konvencijų, rezoliucijų, susitarimų, programų bei nacionalinių teisės aktų reikalavimais.

Miškų ūkio politikos įgyvendinimui panaudojami miškų ūkio politikos instrumentai: gerai organizuota, kvalifikuota ir nepriklausanti nuo trumpalaikių politinių pokyčių miškų administracija; Miškų įstatymas ir kiti teisės aktai; mokesčiai ir finansinė parama; švietimas ir mokymas; miškų ūkio informacijos valdymas; ryšiai su visuomene.

Vadovaujantis Lietuvos miškų ūkio politikos formavimo principais ir miškų ūkio politikos kryptimis, įgyvendinama Lietuvos miškų ūkio plėtros strategija. Pagrindinis šios strategijos tikslas – nustatyti svarbiausias miškų ūkio politikos įgyvendinimo priemones laikotarpiui iki 2015 metų. Darnaus vystymosi strategija ir darnios plėtros klausimai yra aktualūs ir mokslinėje literatūroje. Įvairius darniojo vystymosi aspektus analizavo ir tyrimus atliko R. Čiegis (1995, 1997, 2002, 2003, 2004). R. Čiegis ir kt. (2006) apžvelgė strateginius darnaus vystymosi įgyvendinimo principus. R. Čiegis ir kt. savo darbuose remiasi užsienio autoriais, kurie jau senai analizuoja darnios plėtros įtaką gyvenimo kokybės gerėjimui bei darnaus vystymo idėjas taiko įvairiose gyvenimo srityse C. S. Holling (1976, 1986), R. M Solow (194), P. M. Vitousek (1997), B. Norton (2007), Darnų vystymą Sypion-Ditkowska (2006) nurodo tirti trijuose lygmenyse: ekologiniame, ekonominiame ir socialiniame, nes pagal organizacijos vertinimo lygmenyse – galima sudėlioti prioritetus ir vertybes, kuriomis vadovaujantis galima siekti darnaus vystymosi principų įgyvendinimo. H. E. Daly (1987, 1990, 1991) analizavo darnios plėtros ekonominius aspektus.

Hipotezė: Tikėtina, kad Radviliškio urėdijoje yra laikomasi ES aplinkosaugos reikalavimų, siekiama atsodinti iškirstus miškų plotus, pasiekti darbo rezultatai darnios miškininkystės plėtros įgyvendinimui yra geri.

Tyrimo objektas: darnaus miškų ūkio vystymosi strategijos įgyvendinimas.

Tyrimo dalykas: darnaus miškų ūkio vystymosi strategijos įgyvendinimas Radviliškio miškų urėdijoje.

Tyrimo tikslas: išnagrinėti darnaus miškų ūkio vystymosi strategijos įgyvendinimą Radviliškio miškų urėdijoje

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti strateginio valdymo teorinius aspektus.
2. Išnagrinėti miškų ūkio politiką ir jos įgyvendinimo strategiją
3. Išanalizuoti Radviliškio miškų urėdijos veiklą darnaus vystymosi kontekste.
4. Pateikti rekomendacijas Radviliškio miškų urėdijos darnios miškų ūkio veiklos efektyvumui.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, dokumentų analizė, anketinė apklausa, interviu

Tyrimo duomenų analizė ir apdorojimas naudojant Excel programines įrangas, analizuojant rezultatus bus panaudota matematinės statistikos metodas.

Tyrimo imtis ir organizavimas.

Pirmasis etapas (2008 m. gruodžio – 2009 m. balandžio mėn.) – temos pasirinkimas, problemos ir vizijos suformulavimas, išorinių ir vidinių veiksnių analizė bei SSGG analizė. Tyrimo objekto mokslinės literatūros ir mokslinių tyrimų studijavimas. Susipažinimas su darnios plėtros strategiją reglamentuojančia literatūra, dokumentais ir jų analizė.

Antrasis etapas (2009 m. gegužės - birželio mėn.) – anketinė apklausos organizavimas ir vykdymas.

Trečiasis etapas (2009 m. liepos – 2010 m vasario mėn.) – tyrimo duomenų analizė bei apibendrinimas, magistrinio darbo rašymas

1. STRATEGINIO VALDYMO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Strateginio valdymo ypatumai

Terminas „strategija“ pirmiausiai buvo pradėtas naudoti karinėje terminologijoje. Šis terminas šiuo metu plačiai naudojamas įvairiausiose srityse ir situacijose. Pats žodis kildinamas iš graikiško žodžio „strategos“, reiškiančio „kariuomenės vadas“. Norint būti lyderiu versle, pirmauti ir nugalėti konkurencinėje kovoje, būtina turėti verslo (įmonės, organizacijos) strategiją.

Pažymėtina, kad Lietuvoje strateginis valdymas tapo opia problema, nes strateginių programų įgyvendinimas dažnai vykdomas pagal atskiras programas, kuriose keliami konkretūs tikslai. Pažymėtina, kad kiekvienos programos įgyvendinimas turi remtis tam tikromis strategijomis, kurios yra parenkamos pagal valdymo sistemą konkrečioje srityje.

A. Aramavičiūtės (2007) teigimu, strateginis valdymas galimas būti realizuojamas šiose srityse: personalo strateginis valdymas, finansų strateginis valdymas, rinkodaros strateginis valdymas, strateginis inovacijų valdymas. Minėtos autorės teigimu viešųjų įstaigų strateginiam planavimui labiausiai tinka rinkodaros strateginis valdymas. Tačiau pažymėtina, kad dauguma viešųjų institucijų teikia paslaugas, todėl labiausiai tinkamas yra paslaugų rinkodaros modelis (žr. 1 pav.).

Taigi, kaip matyti pagal 1 paveiksle pateikiamą modelį, viešajame sektoriuje rengiant strateginį planą reikalinga išsiaiškinti tikslus, kuriuos reikalinga pasiekti, išsiaiškinti esamą situaciją, numatyti norimą įvaizdį bei priemones šiam įvaizdžiui pasiekti ir nustatyti galutinį tikslą. Vadinasi, viešose institucijose ar viešojo valdymo sektoriui priklausančiose ūkio šakų įmonėse taip pat ir miškininkystėje veiklą reikalinga pradėti nuo įmonės tikslų, vizijos, misijos numatymo ir sukūrimo, toliau reikalinga išanalizuoti rinkos padėtį ir situaciją, nusistatyti rinkodaros tikslus, atlikti išteklių analizę, vykdyti rinkodaros kontrolę ir vertinimą.

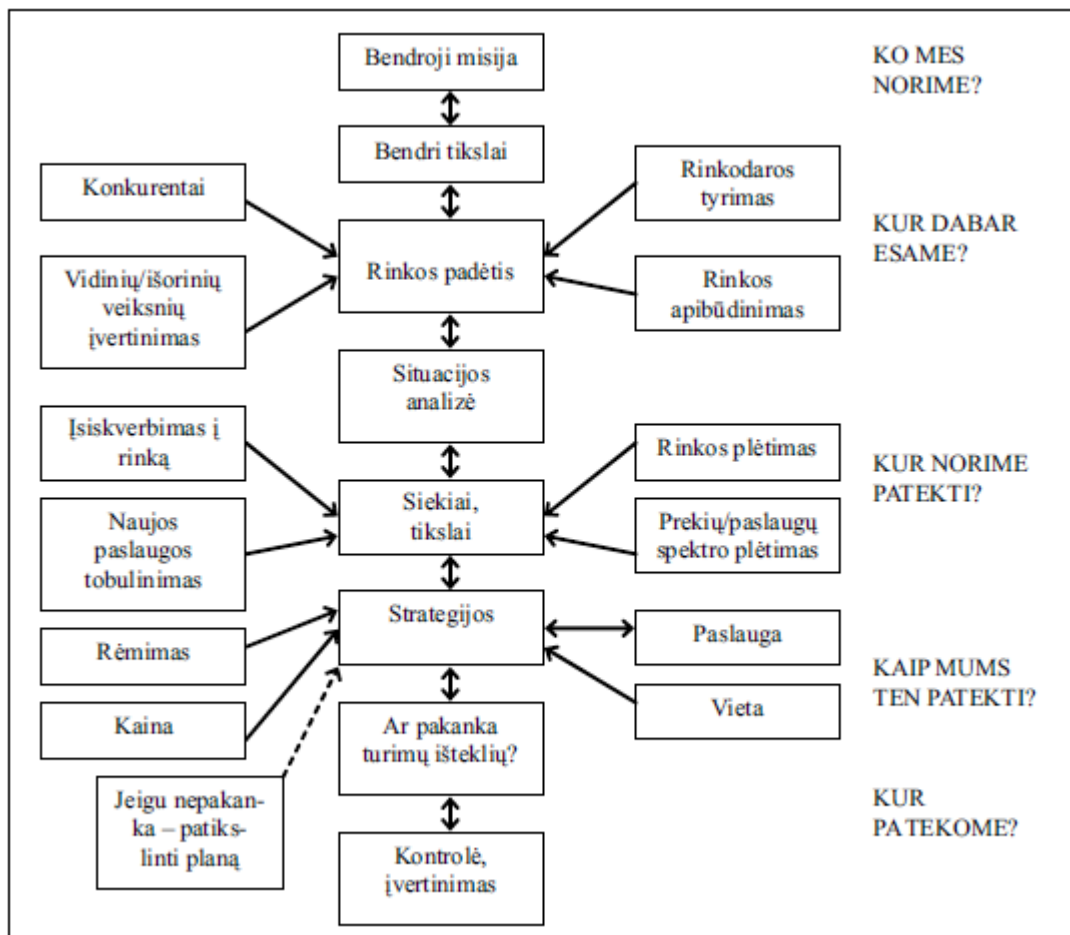
Pasak M. Aramavičiūtės (2007) viešajame sektoriuje ne visos įstaigos gali pasinaudoti įsiskverbimo į rinką strategija, nes yra įvairūs apribojimai: įstatyminiai, politiniai ir išteklių. Rengiant strateginius planus reikalinga atsižvelgti į rinkodaros įtaką. Mokslinėje literatūroje išskiriami keli svarbūs aspektai. M. Aramavičiūtė (2007) pateikia tris aspektus:

Rinkodaros strategijos tikslo numatymas

Išteklių rinkodarai išskyrimas

Rinkodaros funkcijos formavimas.

Vadinasi strateginiam planavimui labai reikšminga rinkodaros analizė ir turimų išteklių įvertinimas bei funkcijų, kurių pagalba bus įgyvendinamos numatytos priemonės formavimas.

1 pav. Paslaugų rinkodaros planavimo modelis

Šaltinis: Cooper ir kt. (1997). Tourism. Principles and Practice. London

Planavimas gali būti apibūdinamas kaip mąstymo procesas, kuris skatina tikslingai kurti. Bendriausia reikšme planavimas yra vadinamas „valdymo ciklo funkcija, kurios realizacijos rezultate apibrėžiami organizacijos tikslai ir nustatomi veiksmai bei priemonės tiems tikslams įgyvendinti“ (Vasiliauskas, 2004, p.24).

Į planavimą dažniausiai žiūrima kaip į procesą, kuris susideda iš kelių etapų, planavimo etapai pavaizduoti 1 lentelėje.

1 lentelė

Planavimo etapai

AUTORIAI	PLANAVIMO ETAPAI
1. K.Kilenas	1. Tikslų iškėlimas. 2. Prielaidų nustatymas. 3. Alternatyvų nustatymas. 4. Geriausios alternatyvos pasirinkimas. 5. Plano sudarymas. 6. Planas. 7. Plano vykdymas.

<p>2.G.Kuncas S.O'Donelas</p>	<p>1.Galimybių įvertinimas. Tikslų nustatymas. 3.Prielaidų įvertinimas. 4. Alternatyvų nustatymas. 5.Alternatyvų palyginimas ir įvertinimas. 6.Veiklos plano pasirinkimas. 7.Pagalbinių planų sudarymas. 8.Biudžeto kaip skaitmeninės plano išraiškos sudarymas.</p>
<p>3.M. Meskonas, M. Albertas, F. Hedouri</p>	<p>1. misijos nustatymas. 2. Tikslų nustatymas. 3. Išorės aplinkos analizė. 4. Organizacijos vidinių stiprių ir silpnų pusių nustatymas. 5.Strateginių alternatyvų analizė. 6.Strategijos pasirinkimas. 7.Strategijos įgyvendinimas. 8.strategijos įvertinimas.</p>

Šaltinis: Gulbickaitė – Šilingienė (1998.) Kolektyvinis valdymas. Kaunas

Įvairūs autoriai pateikia skirtingą planavimo etapų skaičių bei pavadinimus, tačiau paprastai planavimo pradžia laikomas organizacijų tikslų nustatymas. Toliau V. Gulbickaitė-Šilingienė V. (1998) akcentuoja tokius aspektus: išorės aplinkos bei vidinių galimybių analizė, galimų veiklos krypčių nustatymas, įvertinimas, pasirinkimas ir įgyvendinimas.

Dažniausiai strateginėse programose ir planuose naudojamas J. M. Bryson (1995) strateginio planavimo modelis, kuris suformulavo kelis pagrindinius planavimo etapus:

1. strateginio planavimo proceso inicijavimas ir patvirtinimas;
2. organizacijos įgaliojimų identifikavimas;
3. organizacijos misijos ir vertybių iškristalizavimas;
4. išorės aplinkos įvertinimas (galimybės ir grėsmės);
5. vidinės aplinkos įvertinimas (stiprybės ir silpnybės);
6. organizacijos strateginių problemų iškėlimas;
7. strategijų formulavimas problemoms valdyti;
8. efektyvios organizacijos ateities vizijos nustatymas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 patvirtintoje Strateginio planavimo metodikoje (2002) siūlomi šeši planavimo etapai:

1. aplinkos, išteklių ir SSGG analizė;
2. misijos formulavimas;
3. strateginių tikslų nustatymas;
4. institucijos programų rengimas;
5. institucijos programų įgyvendinimas;
6. stebėseną ir atsiskaitymas už rezultatus.

Kadangi modelis pritaikytas viešojo administravimo sektoriui, kartais gali skirtis strateginio rengimo proceso pradinis etapas pagal įstaigos veiklos pobūdį: tai būna arba vizijos,

misijos kūrimas bei formulavimas, arba veiklos sąlygų analizė ir, ja remiantis, organizacijos vizijos, misijos formulavimas. Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, jog tai nelabai svarbu, tačiau būtent pradinio etapo nevienodas traktavimas išreiškia du iš esmės skirtingus požiūrius į strategijos rengimą. Šie požiūriai atspindi du strategijos rengimo metodus: analitinį ir kūrybinį. Skirtumą tarp šių modelių vaizdžiai nusakė H. Mintzberg (1987) teigdamas, kad strategija, parengta remiantis kūrybiniu modeliu, skiriasi nuo strategijos, parengtos remiantis analitiniu modeliu, taip, kaip „menas skiriasi nuo mechanizacijos.

Pateikiamą 1 paveiksle paslaugų rinkodaros modelį galima priskirti analitiniam modeliui, nes analitinis modelis remiasi esamos situacijos ir turimų išteklių įvertinimu. Laikomasi požiūrio, kad išorinė aplinka yra nestabili, tačiau gali būti pažinta, o numatant veiklos strategines alternatyvas geriau yra remtis turimais ištekliais ir organizacijos kokybėmis.

Analitiniam modeliui būdinga strateginio rengimo logikos prielaida, kurią sukūrė Drucker (1974). Jis siūlo periodiškai sau kelti šiuos klausimus:

- Kokia mūsų padėtis?
- Kur mes būsime po 2-3 metų, jei neatliksime strateginių pakeitimų?
- Ar tai tenkina?
- Jei netenkina kokių specifinių veikslių turime imtis?

Analitiniame modelyje pirmiausiai atliekama veiklos situacijos ir turimų išteklių analizė, tik po to formuojama vizija, misija ir t.t.. Akcentuojama tai, ką organizacija sugeba, o ne bandoma numatyti, ką ji turėtų arba galėtų atlikti.

Kūrybiniame modelyje siekiama „atitrūkti“ nuo organizacijos realybės. R. Kalvaitis pateikia tokią kūrybinio modeliui būdingą strategijos logiką:

1. Kokios organizacijos norime?
2. Svariausios tendencijos, reikšmingos organizacijos veiklai?
3. Dabartinė situacijos analizė.
4. Organizacijos SSGG analizė norimos vizijos aspektu.
5. Kokie strateginiai tikslai?
6. Kokios galimos strateginės alternatyvos?
7. Kokia strategija geriausiai tiks?
8. Kokių reikia išteklių ir kaip jais apsirūpinti?

Kūrybiniame strategijos modelyje pirmiausiai kuriame organizacijos ateities viziją, po to atliekame organizacijos veiklos situacijos analizę, bandant ieškoti būdų, kaip priartėti prie vizijos.

Jucevičius J. Ir kt. (2003) teigia, kad abu šie modeliai yra geri, „o tinkamesnis yra tas, kuris geriau tinka strategijos kūrėjų mąstymo logikai, antrepreneriškumui, organizacijos kultūrai“ (Jucevičius ir kt., 2003, p.24).

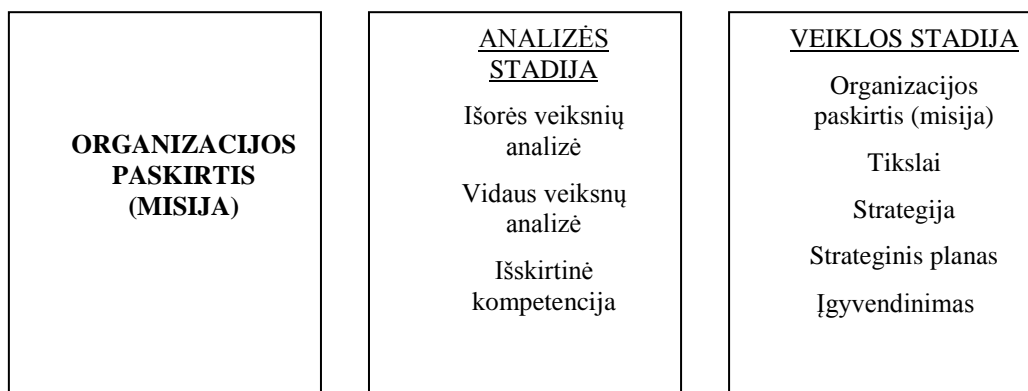
Nors visi strateginio planavimo modeliai suteikia didesnę svarbą vienam ar kitam elementui, kaip pavyzdžiui, aplinkos analizei ar vizijos nustatymui ir pan., visgi šiandien į strateginį planavimą reikia žiūrėti, kaip į koncepcijų, procedūrų ir įrankių rinkinį, kuris turi būti adaptuotas konkrečios situacijos, institucijos bei norimos vizijos kūrimui.

Taigi remiantis mokinės literatūros analize galima teigti, kad strateginis planavimas yra nuolat vykstantis procesas. Jis apibūdinamas kaip tam tikrų atskirų vienas po kito sekančių veiksmų seka, tačiau realybėje šie veiksmai gali vykti vienu metu ir sąveikauti vienas su kitu.

Pažymėtina ir tai, kad strateginio planavimo procedūra įvairiose organizacijose yra skirtinga, tačiau ji turi atlikti kiekvienos organizacijos tikslus. Nors organizacijos skiriasi savo veikla ir tiksliais, tačiau Palubinskas G.T. (1997) pateikia keletą egzistuojančių bendrų strateginio planavimo reikalavimų:

1. išorinė aplinka turi būti atidžiai analizuojama norint nustatyti, kurie veiksniai, kuria kryptimi ir koku greičiu keičiasi;
2. organizacija pati privalo išskirti savo pranašumus ir trūkumus: nustatyti kliūtis, trukdančias gerus organizacijos ir aplinkos ryšius, ir jas kūrybiškai pašalinti;
3. visi galimi sprendimai turi būti peržiūrėti ir pasirinkta geriausia strategija;
4. strategija turi būti įgyvendinama kvalifikuotai ir efektyviai;
5. strategijos įgyvendinimo rezultatai turi būti naudojami kitame strateginio planavimo etape.

Strateginio planavimo teoretikai nurodo įvairius strateginio planavimo proceso etapus. G.T. Palubinskas pateikia tokius planavimo proceso etapus. Pavaizduota 2 pav.

2 pav. strateginio planavimo proceso stadijos

Šaltinis: Palubinskas, G. T. (1997). Strateginio planavimo procesas. Kaunas., p.34

Apibendrinant galima teigti, kad kiekvienoje veikloje siekiant sistemingo ir tikslingo veiklos įgyvendino reikalingas strateginis planavimas, kurio metu išsiaiškinama esam

situacija, numatomi tikslai bei siektini rezultatai. Viešajame sektoriuje tikslinga taikyti įvairius strateginius modelius, tačiau galima išskirti kaip tinkamiausią paslaugų rinkodaros strateginio planavimo modelį. Rengiant strateginį modelį reikalinga atsižvelgti į siekiamus tikslus ir parinkti tinkamus organizacijai planavimo etapus.

1.2. Darnaus vystymosi samprata

Darnaus vystymosi sąvoka yra sąlyginai nauja ir yra pateikta daug vienas nuo kito šiek tiek besiskiriančių darnaus vystymosi apibrėžimų. Vadinamajame Brundtland komisijos raporte, kuriame „darnaus vystymosi“ sąvoka 1987 m. galbūt pirmą kartą oficialiai pristatyta tarptautinei bendruomenei, Jungtinių Tautų (JT) ekspertai šią sąvoką apibrėžė kaip dabartinės kartos poreikių patenkinimą neatimant galimybės iš ateities kartų patenkinti savuosius.

Iš pat pradžių buvo akcentuojami gamtos apsaugos ir natūralių gamtos resursų aspektai. Pavyzdžiui, dabartinė karta turi susilaikyti nuo tokio poveikio gamtai, kuris negrįžtamai pažeistų trapias gamtoje susiformavusias ekologines pusiausvyras. Panašiai, dabartinė karta neturi teisės beatodairiškai naudoti natūralius resursus dėl savo socialinio ir ekonominio vystymosi, dėl savo gerbūvio, nepalikdama tokių galimybių ateities kartoms. Kiek vėliau į „darnaus vystymosi“ apibrėžimą be aplinkosaugos buvo įtrauktos dar ir ekonominė bei socialinė sferos. Klimato atšilimas, kaip įtariama, dėl žmogaus veiklos ir galimos liūdnos atšilimo pasekmės, yra viena svarbiausių dabartinių „darnaus vystymosi“ problemų.

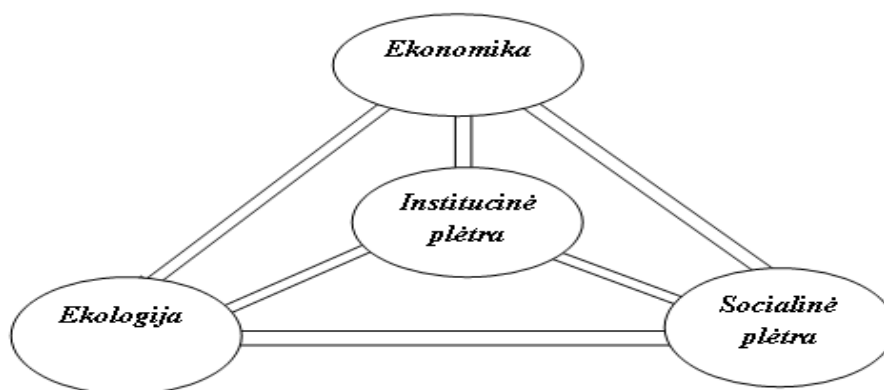
Darnaus vystymosi pagrindinės nuostatos konkrečiau buvo suformuluotos JT Aplinkos ir vystymosi komisijos, kuriai vadovavo tuometinė Norvegijos aplinkos ministrė Gro Harlem Brundtland, ataskaitoje „Mūsų bendra ateitis“ (1987). Šioje ataskaitoje buvo pateiktas ir darnaus vystymosi apibrėžimas: darnus vystymasis - tai toks vystymasis, kuris tenkina dabartinius visuomenės poreikius, nemažinant ateinančių kartų galimybių tenkinti savus poreikius. Ataskaitoje buvo ypatingai akcentuota, kad darnus vystymasis turi būti pagrįstas ne tik ekonominių ir aplinkosauginių interesų derinimu, bet ir garantuoti valstybės vidaus bei tarpvalstybinių santykių socialinį teisingumą. Faktiškai darnaus vystymosi koncepcijos pagrindą sudaro trys lygiaverčiai komponentai – aplinkos apsauga, ekonominis vystymasis ir socialinis vystymasis.(žr. 3 pav.).

Pagrindinės darnaus vystymosi nuostatos suformuluotos ir pasaulio viršūnių susitikime Rio de Žaneire 1992 m. Darnus vystymasis įteisintas kaip pagrindinė ilgalaikė visuomenės vystymosi ideologija. Rio de Žaneire priimta darnaus vystymosi įgyvendinimo veiksmų programa – „Darbotvarkė 21“. Priimtoje deklaracijoje nurodyti pagrindiniai darnaus vystymosi

principai. Pažymėtina, kad šioje konferencijoje buvo priimti dar keli pasauliniu mastu svarbūs dokumentai:

- Bendroji klimato kaitos konvencija (šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų į atmosferą, mažinimo programa);
- Biologinės įvairovės konvencija (būdai ir priemonės gyvųjų organizamų rūšių genetinei įvairovei išsaugoti);
- Miškininkystės principai (visų tipų miškų tvarkymo, saugojimo ir vystymo nuostatos)

Laikantis darnaus miškų ūkio principų, miškų ūkio darbai turi išlaikyti ar gerinti miško darbininkų ir virtinių bendruomenių ilgalaikę socialinę ir ekonominę gerovę. Taip pat miškų ūkio darbai atliekami tam, kad užtikrintų ekonominį gyvybingumą ir platų gamtosauginių ir socialinių privalumų spektrą. Miškų ūkis turi išsaugoti biologinę įvairovę ir su ja susijusias vertybes, vandens resursus, dirvožemį, unikalias ir trapias ekosistemas bei kraštovaizdžius, ir tuo pačiu išlaikyti miško ekologines funkcijas bei miškų vientisumą.

3 pav. Pagrindiniai darnaus vystymosi komponentai

Šaltinis: Nacionalinė darnaus vystymosi strategija

Nors darnaus vystymosi samprata yra pakankamai plačiai aiškinama visuomenei, tačiau yra pastebima, kad kyla labai skirtingų vertinimų. D. Juknio (2003) teigimu, darnaus vystymosi specialistai daugelyje pasaulio šalių jau senokai atkreipė dėmesį į tai, kad gana dažnai pagrindinės darnaus vystymosi nuostatos traktuojamos labai vienpusiškai, išimtinai išryškinant tik aplinkosauginius aspektus. Ne išimtis ir Lietuva. Ne tik populiariuose ar moksliniuose straipsniuose, bet ir rimtuose dokumentuose pasitaiko tendencingų ir jokiais faktais nepagrįstų, tokį vienpusišką požiūrį išreiškiančių formuluočių. Kaip antai, minėtoje Biologinės įvairovės išsaugojimo strategijoje galime rasti tokį keistą sakinį – „Dėl intensyvaus ir neracionalaus ūkininkavimo kritinėje būklėje yra atsidūrę Lietuvos miškai (spygliuočių ir lapuočių disproporcija, mažas brandžių medynų kiekis, netolygus brandžių medynų teritorinis pasiskirstymas, pernelyg didelės kirtimų apimtys, žemas kirtimų amžius ir kt.)”.

Taigi, D. Juknys (2003) pateikdamas išvadas, nurodo, jog pripažįstant, kad dalis nurodytų problemų (mažas brandžių medynų kiekis) yra suformuluotos teisingai, o kita dalis formuluočių (pernelyg didelės kirtimų apimtys, žemas kirtimų amžius) rodo pagrindinių miškininkystės principų nesuvokimą, svarbiausia yra tai, kad nurodoma šių problemų priežastis (intensyvus ir neracionalus ūkininkavimas) yra absoliučiai neteisinga. Tačiau galima pastebėti, kad analizuojamoje Radviliškio urėdijoje brandžių medynų kiekis yra pakankamas, kirtimų apimtys yra mažesnės nei galėtų būti kertama. Vadinasi, darnios miškininkystės principai šioje urėdijoje yra suvokiami ir jų laikomasi.

D. Juknio analizėje nurodoma, kad visa pastarųjų dešimtmečių miškininkų veikla buvo nukreipta į tai, kad brandžių medynų ir bendrai miškų plotai visą laiką didėtų. Tam buvo naudojami ne tik įvairiausi leistini, bet ir net neleistini būdai, pradedant medynų tūrio ir amžiaus mažinimu miškotvarkos metu ir baigiant įvairiais lobistiniais veiksmais siekiant sumažinti pagrindinio naudojimo apimtį. Na, o norint objektyviai įvertinti pastarojo dešimtmečio miškų ir miškų ūkio pokyčius, pakanka pasidomėti statistiniais duomenimis, iš kurių akivaizdžiai matyti, kad Lietuvos miškingumas per 10 metų padidėjo daugiau nei procentu, vidutinis medynų tūris išaugo daugiau nei 8 procentais, vidutinis medynų amžius padidėjo keturiais metais, o brandžių medynų dalis padidėjo nuo 10 iki 15 procentų. Analizuojamoje urėdijoje taip pat yra siekiama didinti ir gerinti minėtus rodiklius, kurie yra labai svarbūs darniai miškininkystės plėtrai.

Apibendrinat teigtina, kad darnus vystymasis pirmiausia yra sietinas su aplinkos puoselėjimu ir saugojimu, kadangi padaryta žala yra didelė ir atstatyti pusiausvyrą gamtoje nėra lengva.

1.3. Darnaus vystymosi strategijos esminiai aspektai

Lietuvoje vystymąsi vis labiau veikiant eurointegraciniais procesams, 2003 metais, vadovaudamasi Europos tarybos susitikimo, įvykusio Barselonoje 2002 metais, rekomendacijomis ir Pasaulio valstybių ir vyriausybės vadovų susitikimo Johanesburge, įvykusio 2002 metais, Įgyvendinimo plano 162 punktu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją.

Tokie nacionaliniai dokumentai priimti daugelyje pasaulio šalių. Šių dokumentų atsiradimą sąlygojo pasaulinės ekologinės krizės grėsmė. E. Vėbra (2008) nurodo tokius pagrindinius globalios ekologinės krizės aspektus:

- Sparčiai didėja aplinkos tarša, dėl kurios gamta menksta nespėdama apsivalyti;
- Nyksta biologinė įvairovė;
- Blogėja žmonių sveikata;

- Dėl gyventojų skaičiaus didėjimo ir vartojimo poreikių augimo naudojama vis daugiau gamtos išteklių;
- Senka neatsikuriantys ištekliai, kurių gali nelikti būsimosioms kartoms.

Rengiant Lietuvos nacionalinę darnaus vystymosi strategiją, buvo laikomasi nuostatos, kad nagrinėjamame laikotarpyje (iki 2020 metų) Lietuvos vystymąsi labiausiai veiks eurointegraciniai procesai. Todėl numatomi pokyčiai bei jų realizavimo galimybės tiesiogiai siejami su Lietuvos stojimu į Europos Sąjungą. Formuluojant Lietuvos darnaus vystymosi strategijos prioritetus ir tikslus, buvo vadovautasi nacionaliniais interesais ir jau parengtais strateginiais dokumentais (Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, Lietuvos ūkio plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija ir t.t.) bei Europos Sąjungos darnaus vystymosi strateginėmis nuostatomis.

Pagrindinis Lietuvos darnaus vystymosi siekis strategijoje suformuluotas taip - pagal ekonominio ir socialinio vystymosi bei išteklių naudojimo efektyvumo rodiklius iki 2020 metų pasiekti dabartinį ES vidurkį, o pagal aplinkos taršos rodiklius – neviršyti ES leistinių normatyvų, laikytis tarptautinių konvencijų, ribojančių aplinkos teršimą ir indėlį į globalinę klimato kaitą reikalavimų. Rengiant strategiją buvo išskirti šie pagrindiniai Lietuvos vystymosi prioritetai:

- Nuosaikus, tarp ūkio šakų ir regionų suderintas ekonomikos vystymas;
- Skirtumų tarp regionų gyvenimo lygio mažinimas, išsaugant jų savitumą;
- Pagrindinių ūkio šakų: (transportas, pramonė, energetika, žemės ūkis, turizmas) poveikio aplinkai mažinimas;
- Efektyvesnis gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas;
- Pavojaus žmonių sveikatai mažinimas;
- Švietimo ir mokslo vaidmens didinimas;
- Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas.

Taigi pastebėtina, kad darnus vystymasis apima visas ūkio šakas ir siekiama bendros suderintos veiklos plėtros kiekvienoje ūkio šakoje laikantis aplinkosaugos reikalavimų. Aktualu ir tai, kad akcentuojama mokymosi svarba.

Kaip nurodo D. Juknys (2003), Lietuvos nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje suformuluoti gana ambicingi tikslai ir uždaviniai, kurie dar labiau padidins miškų vaidmenį tiek aplinkosauginėje, tiek ekonominio ir socialinio vystymosi sferose. Per strategijos įgyvendinimo laikotarpį (iki 2020 metų) numatyta 3-5 procentais padidinti Lietuvos miškingumą, derinant Lietuvos saugomų teritorijų sistemą prie tarptautinių saugomų teritorijų tinklų ir siekiant užtikrinti reikiamas jungtis, Lietuvos saugomų teritorijų plotus numatoma padidinti iki 14-18 procentų krašto teritorijos. Didelis dėmesys šioje strategijoje skirtas ir pagrindinių buveinių apsaugai. Vystant miškų socialines funkcijas strategijoje numatyta labai išplėsti specializuotų

rekreacinių teritorijų gamtinėje aplinkoje tinklą, teikiant prioritetą ekologinio, pažintinio ir gydomojo turizmo vystymui. Vadinasi, Lietuvai yra svarbu didinti miškų teikiamą naudą atkreipiant dėmesį į pagrindines strategines kryptis.

Tačiau kaip pastebi R. Čiegis ir kt. (2005), Lietuvoje, kaip ir kitose pokomunistinėse valstybėse, darnaus vystymosi principai pradėti taikyti tik prieš keletą metų iš esmės tik dėlto, jog tai yra „madinga“ visame pasaulyje, strateginiai planai buvo kuriami dažniausiai taip, kaip kam suprantama, neatsižvelgiant į kokybę ir tikrąją paskirtį. Dauguma investuotojų, rinkdamiesi vietas savo investicijoms, dažniausiai nagrinėja strateginius planus, tai yra vienas iš lemiamų veiksnių renkantis vietą investicijoms ar bent išsirenkant galimus variantus. Šiuo metu jau pradedama suvokti darnaus vystymosi svarba, ir šie principai pradedami realiai įgyvendinti, tačiau proceso metu kyla gan daug neaiškumų: darnaus vystymosi strateginio valdymo principų nesuvokimas, bendruomenės įtraukimo į strateginio valdymo procesus svarbos neįvertinimas, nėra vienos darnaus vystymosi strateginių planų rengimo metodikos.

Vadinasi, reikalinga tikslingai organizuoti veiklą, kurioje būtų siekiama įgyvendinti pagrindinius strategijos elementus, o įgyvendinant juos reikalinga laikytis Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos principais:

<i>Dalyvavimo (partnerystės)</i>	<i>Atsipirkimo</i>
<i>Vadovavimo (lyderystės)</i>	<i>Atsakomybės (teršėjas moka)</i>
<i>Subsidarumo</i>	<i>Lankstumo</i>
<i>Lygių galimybių</i>	<i>Susietumo (integralumo)</i>
<i>Prieinamumo</i>	<i>Atsargumo</i>
<i>Ekologinio aktyvumo (dematerializacijos)</i>	<i>Ekologinio efektyvumo</i>
<i>Pakeitimo (transmaterializacijos)</i>	<i>Mokslo ir žinių bei technologinės pažangos</i>

Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje yra išanalizuoti ir įvertinti aplinkos kokybė ir gamtos išteklių: oras, vanduo, dirvožemis, biologinė ir kraštovaizdžio įvairovė, gamtos išteklių, kurie įvertinti atliekant privalumų, trukumų, galimybių ir grėsmių analizę. Atlikus esamą situaciją numatytos plėtros galimybės, nusistatyti veiklos prioritetai ir numatyti veiklos uždaviniai atskirai darnios plėtros sričiai.

Todėl galima šiame skyriuje pateikti ir miškininkystės ūkio SSGG analizę, kuri parengta pagal miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategiją. Iš parengtos strategijos išskirtos pagrindinės reikšmingos nuostatos kiekvienai SSGG analizės sričiai:

Stiprybės

Pakankami miškų išteklių subalansuotoms visuomenės reikmėms tenkinti bei miškų ūkio veiklai plėtoti

Šiuo metu miškai Lietuvoje užima apie 2 milijonus hektarų arba apie 31 procentą šalies teritorijos. Bendras šalies miškuose sukauptas medienos tūris siekia 371,7 milijonus m³. Vienam šalies gyventojui tenka 0,57 hektaro miško ploto, arba 106 m³ medienos tūrio. Miškų ištekliai per paskutinius 50 metų nuosekliai didėjo ir šiuo metu yra pakankami, kad galima būtų užtikrinti subalansuotą visuomenės reikmių tenkinimą.

Dideli miškų plotai skirti miško ekosistemų, dirvožemio, oro, vandens apsaugai, rekreacijai, kitoms ekologinėms ir socialinėms funkcijoms atlikti

Rezervatiniai, specialios paskirties (ekosistemų apsaugos ir rekreaciniai) ir apsauginiai miškai šalyje užima 571 tūkst. ha, arba 28,3% miško žemės ploto. Apie 19% visų Lietuvos miškų yra saugomose teritorijose. Tuo pačiu miškai sudaro apie 50% saugomų teritorijų ploto. Lietuvos miškams būdinga gana didelė rūšinė įvairovė ir mišrumas.

Vyrauja našūs medynai, miško kirtimų apimtys leidžia užtikrinti pramonės ir gyventojų aprūpinimą vietine miško žaliava, medienos gaminių ir žaliavos eksportą

71,7% miško žemės užima ketvirtos grupės (ūkiniai) miškai, kuriuose pagrindinis ūkininkavimo tikslas yra formuoti produktyvius medynus, nepertraukiamai tiekti medieną. Vidutinis medynų bonitetas yra 2,0, skalsumas – 0,71, medienos tūris – 193 m³/ha, o vidutinis einamasis prieaugis siekia 6,1 m³/ha.

Pažymėtina, kad prieš 10 metų šalies miškuose buvo kasmet iškertama 3,0–3,2 mln. m³ medienos. Didėjant pribrešančių ir brandžių medynų plotams bei tūriams šalies miškuose, palaipsniui auga ir miško kirtimų apimtys. Pastaraisiais metais Lietuvos miškuose per metus vidutiniškai iškertama apie 5 mln. m³ medienos, o bendras metinis medienos prieaugis siekia 11,7 mln. m³. Artimiausioje ateityje miško kirtimų apimtys gali pasiekti 6–6,5 mln. m³ per metus.

Visi Lietuvos miškai, jų ištekliai yra inventorizuoti, duomenys periodiškai aktualizuojami ir naudojami miškų ūkio praktikoje

Visuose šalies miškuose yra atliekama valstybinė miškų inventorizacija. Remiantis jos duomenimis, sudaromas miškų valstybės kadastras, kuris apima visumą duomenų apie miškus, jų nuosavybę, miško išteklių kiekį bei kokybę ir ekonominę vertę. Šie duomenys periodiškai aktualizuojami ir naudojami miškų ūkio strateginiam planavimui. Visoms miško valdoms yra sudaromi miškotvarkos projektai, pagal kuriuos organizuojamas miškų ūkis ir atliekami visi miškų atkūrimo, naudojimo ir miško žemių tvarkymo darbai.

Miškų ūkio veiklą nereikia subsidijuoti iš valstybės biudžeto

Miškų ūkis yra svarbi Lietuvos ūkio šaka. Lietuvos miškų sektoriuje (miškų ūkyje kartu su medienos pramone, apimančia medienos ir medinių dirbinių gamybą, plaušienos, popieriaus ir

dirbinių iš jų gamybą bei baldų gamybą) sukuriama pridėtinė vertė 2001 metais sudarė apie 3,6%, o vien tik miškų ūkyje – apie 0,6% šalies bendrojo vidaus produkto. Miškų ūkio veikla nėra subsidijuojama iš valstybės biudžeto. Šiuo metu miškų urėdijos veikia kaip valstybės įmonės pagal Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymą ir moka visus valstybės įmonėms nustatytus mokesčius. Įvairių mokesčių ir atskaitymų forma miškų urėdijos į valstybės biudžetą per metus sumoka apie 100–130 mln. Lt.

Pakankamai aukšta miškų ūkyje dirbančių specialistų kvalifikacija

Aukštojo, aukštesniojo ir vidurinio miško mokslo specialistai Lietuvoje pradėti rengti praėjusio amžiaus trečiojo dešimtmečio pradžioje. Kvalifikuotų miškų ūkio darbuotojų rengimo tradicijos šalyje siekia beveik aštuoniasdešimt metų. Didesnė dalis miško mokslus baigusių specialistų dirba miškų ūkio sektoriuje. Pvz., apie 60 proc. 1990–2000 metais Lietuvos žemės ūkio universiteto Miškų fakultetą baigusių specialistų dirba miškų urėdijose arba kitose miškų ūkio įmonėse bei organizacijose. Bendra šiuo metu dirbančių miškų ūkyje specialistų kvalifikacija yra pakankamai aukšta.

Miškų urėdijose naudojama racionali medienos ruošos technologija ir šiuolaikinė medienos ruošos technika

Lietuvos miškuose iškertama mediena dažniausiai yra ruošiamą sortimentais, didėja jos išvežimas medvežėmis ir savikrovėmis priekabomis. 2000 metais miškų urėdijose sortimentais buvo paruošta apie 96 proc. medienos ir tik apie 4 proc. – stiebais ir pusstiebiais. Beveik du trečdaliai visos miškų urėdijose pagamintos medienos buvo išvežta iš miško medvežėmis ir savikrovėmis priekabomis.

Pakankamas kelių tinklas miškų ūkiui plėtoti

Šalies miškuose yra apie 30 tūkst. km miško kelių. Kasmet prižiūrima ir remontuojama apie 20 proc. bendro šių kelių tinklo bei nutiesiama apie 100 km naujų miško kelių. Toks platus ir nuolat prižiūrimas bei atnaujinamas kelių tinklas sudaro geras sąlygas medienos ruošos darbams vykdyti, taip pat medienos pardavimui organizuoti.

Silpnybės

Mažo ploto daigynuose/ medelynuose neužtikrinama miško sodmenų kokybė, didelė jų išauginimo savikaina, ribotos modernios technikos bei pažangių technologijų panaudojimo galimybės; daugelyje daigynų/ medelynų auginamas nepakankamas lapuočių medžių ir krūmų rūšių asortimentas.

Lietuvoje miško sodmenys auginami daugiau kaip 500 miško daigynų/medelynų. Daugelis jų yra mažo ploto ir neperspektyvūs, kai kuriuose iš jų auginamų miško sodmenų kokybė neatitinka keliamų reikalavimų, nes mažuose daigynuose/medelynuose neįmanoma

efektyviai panaudoti modernią techniką ir taikyti pažangias miško sodmenų auginimo technologijas. Daugelyje daigynų/medelynų auginamas per mažas lapuočių, ornitochorinių medžių bei krūmų sodmenų asortimentas miškų bioįvairovei gausinti bei stabiliems miškams veisti žemės ūkio paskirties žemėje.

Lėtai vykdoma žemės (miškų) reforma, dėl ko nepakankamai panaudojami šalies miškų ištekliai

Žemės (miškų) reforma vyksta jau dešimtį metų, o šiuo metu nuosavybės teisės atkurtos tik į maždaug pusę miškų ploto, kuriame galėtų būti atkurtos privačios nuosavybės teisės. Apie 500 tūkst. ha miškų yra rezervuoti nuosavybės teisių atkūrimui ir juose nevykdoma ūkinė-komercinė veikla. Tokiu būdu nepakankamai panaudojami šalies miškų ištekliai.

Smulkios privačių miškų valdos, silpna miško savininkų kooperacija bei miškininkystės žinių stoka stabdo privataus miškų ūkio plėtrą.

Žemės (miškų) reformos eigoje formuojasi smulkios privačių miškų valdos (2002 m. sausio 1 d. vidutinis privačios miško valdos dydis buvo apie 4,4 ha), miško savininkų kooperatyvų ir kitų ūkinių organizacijų tinklas plečiasi labai lėtai, o Lietuvos miško savininkų asociacija apima tik labai nedidelę miško savininkų dalį. Šiuo metu apie ketvirtadalis, o užbaigus reformą beveik pusę Lietuvos miškų su visomis jų atliekamomis funkcijomis tvarkys privačių miškų savininkai, kurių valdos yra mažos, duoda nedaug pajamų, ūkininkavimo miškuose žinios dažnai nepakankamos, o nuosavybės pareigos samprata per silpnai išvystyta, kad užtikrintų tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principų laikymąsi.

Didelė apvaliosios ir mažai apdorotos medienos dalis yra eksportuojama

Paruošta apvalioji mediena daugiausia parduodama vidaus rinkoje, tačiau nemaža dalis jos kiekio yra eksportuojama. 2001 metais buvo eksportuota apie 1,3 mln. m³ apvaliosios (padarinės) medienos ir apie 750 tūkst. m³ pjautinės medienos (šis kiekis sudaro apie du trečdalius visos šalyje pagaminamos pjautinės medienos). Importuojamos apvaliosios medienos kiekis turi tik labai nedidelę reikšmę.

Nepakankamai išplėtotą šalies medienos pramonę

Didžiausią eksportuojamos apvaliosios medienos dalį sudaro popiermedžiai, kurių panaudojimo šalyje galimybės yra ribotos. Pastaruoju metu eksportuojama beveik 1 mln. m³ popiermedžių per metus. Nepakankamai racionaliai šalyje panaudojama ir kita smulki apvalioji mediena bei kirtimo atliekos.

Galimybės

Įveikus miškus menkavertėse ir nenaudojamosiose žemėse, Lietuvos miškingumas padidėtų keletu procentų ir priartėtų prie kitų Baltijos šalių miškingumo

Šiuo metu Lietuvoje yra apie 400–500 tūkst. ha žemės ūkio veiklai nenaudojamų arba mažai tam tinkamų žemių, išekspluotuočių naudingųjų iškasenų karjerų ir durpynų bei kitų apleistų žemės plotų, kurie galėtų būti apželdomi mišku. Tokiu būdu Lietuvos miškingumas būtų padidinamas keletu procentų ir priartėtų prie kitų Baltijos šalių miškingumo. Taip pat būtų užtikrinamas ekonomiškai racionalus dirvonuojančių bei menkaverčių žemių panaudojimas.

Mažėjant oro taršai ir taikant būtinas miško kenkėjų, ligų ir kitų miškus žalojančių veiksnių prevencijos priemones, Lietuvos miškų būklė galėtų toliau gerėti

Pagal ilgalaikių miškų būklės stebėjimų rezultatus (regioninis miškų monitoringas Lietuvoje vykdomas nuo 1987 metų) visų pagrindinių medžių rūšių būklė iki 1995 m. blogėjo. Nuo 1995 m. pastebima miškų būklės gerėjimo tendencija. Paskutiniu metu bendra lapuočių medžių būklė yra blogesnė nei spygliuočių. Tai stebima ir kitose Europos šalyse. Lyginant su kitomis Europos šalimis, Lietuvos miškų būklė yra vidutinė.

Privati miškų nuosavybė sudaro sąlygas formuotis miško žemės rinkai bei konkurencijai šalies miškų sektoriuje ir užsienio rinkose

Vykstant žemės (miškų) reformai, keičiasi Lietuvos miškų nuosavybės struktūra. Pagal Lietuvos Respublikos miškų įstatymą miškas, nuosavybės teise gali priklausyti valstybei ir Lietuvos Respublikos piliečiams. 2002 m. sausio 1 d. buvo 521 tūkst. ha privačių miškų, arba apie 26 proc. nuo bendro šalies miškų ploto. Numatoma, kad užbaigus žemės (miškų) reformą, privatūs miškai sudarys apie 40–45 proc. šalies miškų ploto.

Didėjančios rangos darbų apimtys sudaro sąlygas plėstis privačioms rangos įmonėms

Medienos ruošoje, miško atkūrimo ir jaunuolynų ugdymo darbuose miškų urėdijos ir nacionalinių parkų direkcijos plačiai naudojasi rangovų paslaugomis. Rangos darbų apimtys didėja visose minėtose miškų ūkio veiklos srityse. Miškų urėdijose 2000 m. rangos būdu iškiršta 87 proc., o ištraukta 32 proc. visos paruoštos medienos. Rangovai taip pat apsodino 71 proc. bendro 2000 metais apsodinto miško ploto ir išugdė 62 proc. tais metais ugdytų jaunuolynų ploto.

Palanki šalies geografinė padėtis medienos produktų užsienio prekybai plėtoti

Paruošta apvalioji mediena daugiausia parduodama vidaus rinkoje, tačiau nemaža dalis jos kiekio yra eksportuojama. 2001 metais buvo eksportuota apie 1,3 mln. m³ apvaliosios (padarinės) medienos ir apie 750 tūkst. m³ pjautinės medienos (šis kiekis sudaro apie du trečdalius visos šalyje pagaminamos pjautinės medienos). Importuojamos apvaliosios medienos kiekis turi tik labai nedidelę reikšmę.

Panaudoti užsienio šalių, tarptautinių ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų teikiamą paramą miškų sektoriaus plėtrai

Panaudojant užsienio valstybių ir tarptautinių fondų skiriamą paramą, Lietuvoje buvo atlikti ir šiuo metu vykdomi įvairūs tarptautiniai projektai miškų ūkio plėtros klausimais. Rengiantis narystei Europos Sąjungoje, šalis kandidatės gauna paramą iš stojimo paramos iniciatyvų, o nuo įstojimo Lietuvai bus sudaryta galimybė pasinaudoti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis.

Grėsmės

Didėjant smulkių privačių miško valdų skaičiui, egzistuojanti priešgaisrinės ir sanitarinės

miško apsaugos sistema gali tapti nepakankamai efektyvi

Lietuvoje veikia vieninga priešgaisrinės ir sanitarinės miško apsaugos sistema, kuri šiuo metu užtikrina priešgaisrinę ir sanitarinę visų šalies miškų apsaugą. Minėta sistema yra sukurta ir pritaikyta pirmiausia stambiems miškų valdytojams – miškų urėdijoms. Didėjant smulkių privačių miško valdų skaičiui, ši sistema gali būti nepakankamai efektyvi, siekiant užtikrinti visų nuosavybės formų miškų priešgaisrinę ir sanitarinę apsaugą.

Mažėjant valstybinių miškų plotams, dalis miškų urėdijų gali tapti ekonomiškai neefektyviomis

Didėjant privačių miškų plotui, atitinkamai mažėja miškų urėdijų valdomas valstybinių miškų plotas. Kai kurių miškų urėdijų ūkinių miškų plotai tampa pernelyg maži, kad ūkininkavimas juose būtų ekonomiškai efektyvus, taip pat būtų užtikrinamas visų miško atkūrimo, apsaugos ir priežiūros priemonių įgyvendinimas.

Apibendrinant teigtina, kad darnaus vystymosi strateginiuose uždaviniuose akcentuojami principai siejami su bendros veiklos derinimu, atsakomybe už savo veiksmus. Galima teigti, kad darnaus vystymosi pagrindiniai aspektai siejami su ekonominiu ūkio veiklos augimu, ekologine aplinkos sauga ir socialine gerove.

Apibendrinant teorinės darbo dalies skyrių teigtina, kad darnaus vystymo samprata yra iš esmės suvokiama ir jos principai realizuojami ir analizuojamoje Radviliškio urėdijos veikloje. Visoje veikloje akcentuojamas ekonominis augimas, aplinkosauginių reikalavimų, reglamentuojamų ES dokumentuose laikymasis bei socialiniai klausimai.

Vienas iš miškų ūkio plėtros strateginių tikslų, įvardintų Lietuvos miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategijoje, yra visuomenės bendrųjų su miškais susijusių reikmių tenkinimas. Pagrindinis Generalinės miškų urėdijos, visų miškų urėdijų tikslas didinti valstybinių miškų, kaip svarbiausios visų šalies miškų sudedamosios dalies ekologinę, aplinkosauginę, ekonominę, rekreacinę vertę. Todėl miškai tvarkomi tik tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principais, racionaliai naudojant miškų išteklius, juos atkuriant ir gausinant. Kuriant rekreacinę

infrastruktūrą miškuose, orientuojamasi į labiausiai pamėgtas ir dažniausiai lankomas miškų vietas. Taip siekiama sureguliuoti miško lankytojų srautus, nukreipiant poilsiautojus į saugius priešgaisrinio požiūriu miško sklypus. Sukurtų pažintinių ir mokomųjų objektų dėka visuomenė gali pažinti gamtos turtus, kultūros paveldo vertybes. Lietuvos miškingumo didinimo programos įgyvendinimas, rekreacinės infrastruktūros plėtra – tai tik dalis uždavinių, kuriuos sėkmingai vykdo valstybinių miškų valdytojos – miškų urėdijos. Radviliškio urėdijoje rengiamas strateginis planas bei miškotvarkos projektas. Tai pagrindiniai strateginiai dokumentai, kurie rengiami 10 metų. Vadovaujantis miškotvarkos projektu ir strateginiu planu vykdoma veikla, kuri yra pelninga ir atitinkanti ES reikalavimus bei standartus.

2.MIŠKŲ ŪKIO POLITIKA IR JOS ĮGYVENDINIMO STRATEGIJA

2.1.Bendroji miškų ūkio politika

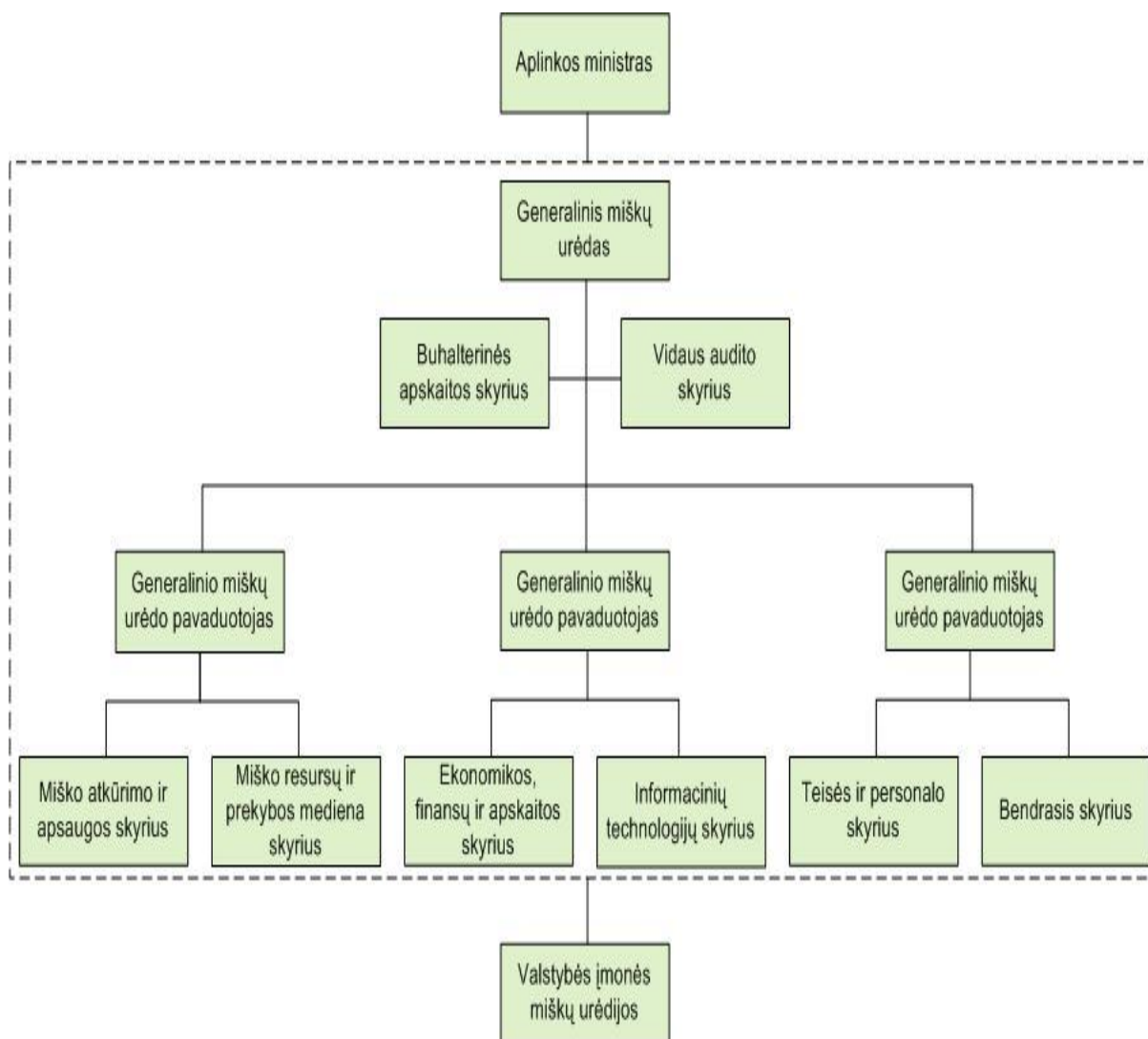
Lietuvoje miškų politiką formuoja Aplinkos ministerija, tiksliau - jos Miškų departamentas). Miškų departamente yra keturi skyriai: Miškų ūkio plėtros, Miškotvarkos ir miško išteklių, Privačių miškų ir Miškininkystės. Svarbiausieji departamento uždaviniai yra formuoti miškų ūkio politiką ir strategiją, organizuoti ir koordinuoti jos įgyvendinimą bei siekti, kad miškai būtų tvarkomi pagal tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principus.

Miškų politiką įgyvendina Generalinė miškų urėdija prie Aplinkos ministerijos. Generalinę miškų urėdiją sudaro septyni padaliniai, iš kurių keturi (Miško atkūrimo ir apsaugos, Miško naudojimo ir Ekonomikos, finansų ir apskaitos skyriai bei Vidaus audito tarnyba) vykdo pagrindines, o kiti trys (Teisės ir personalo ir Bendrųjų reikalų skyriai bei Buhalterinė tarnyba) – pagalbines funkcijas.

Valstybinius Lietuvos miškus tvarko, prižiūri ir juose ūkinę veiklą dabartiniu laikotarpiu vykdo 42 valstybės įmonės - miškų urėdijos. Visų nuosavybės formų miškuose miškininkavimą kontroliuoja Aplinkos ministerijai pavaldus Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos Miškų kontrolės skyrius bei aštuonių regionų aplinkos apsaugos departamentų miškų kontrolės skyriai. (žr. 4 pav.).

Lietuvos miškų politika formuojama atsižvelgiant į tarptautinės bendruomenės nusistatytus darnios, aplinką tausojančios ūkio plėtros principus – viena vertus, vadovaujamosi Jungtinių Tautų (JT) priimtais susitarimais ir aktais (1992 m. Rio de Žaneiro deklaracija dėl aplinkos ir plėtros, tarptautinėmis konvencijomis dėl biologinės įvairovės, klimato kaitos, kovos su dykumų plėtimusi ir kt., JT Miškų forumo UNFF rekomendacijomis), antra vertus, tęstinės Europos ministrų konferencijos dėl miškų apsaugos (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, MCPFE) nuostatomis, Europos Sąjungos (ES) miškų strategija. Šių principų laikytasi rengiant Lietuvos miškų ūkio politikos gaires ir teisės aktus.

Pasak Domarko (2008), nuo Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 1918 metais iki dabar miškų ūkio sistema buvo ne kartą reformuota. Tai neišvengiama ir dabartiniu laikotarpiu. Tačiau dabartiniu laikotarpiu yra svarbu įvertinti ES miškų politikos principus.

4 pav. Aplinkos apsaugos ministerijos organizacinė struktūra

Šaltinis: Generalinė miškų urėdija

Domarko (2008) teigimu, Europos Sąjungos miškų strategijoje yra užfiksuoti bendrieji miškų politikos principai:

1. Miškai turi būti saugomi ir tvarkomi kaip atsinaujinantis išteklius, siekiant užtikrinti esminę Europos Bendrijai dabar ir ateityje miško produktų ir paslaugų pasiūlą ir apimančią tris veiklos sritis: 1) medienos gamybos didinimą; 2) aplinkos saugą ir gerinimą; 3) teisę lankytis miške poilsiauti, - t.y. deklaruojamas daugiatakslis miško ūkis pagal nuosavybės formas, laiką ir vietą;

2. Miškų politika turi: 1) pripažinti ilgą miško auginimo trukmę ir vengti staigių krypties pokyčių; 2) atsižvelgti į nuosavybės formų skirtumus bei sąveiką (privati, valstybinė, kita viešoji); 3) skatinti sąlygas, kuriomis tinkamai tvarkomi miškai teiktų ekonominę naudą;

3. Miškų politika turi būti derinama su kitų ūkio sektorių: žemės naudojimo, žemės ūkio, medienos pramonės, regioninės plėtros (ypač darbo vietų kūrimo požiūriu), miesto ir kaimo aplinkos;

4. Žemės ūkio ir kitų ūkio sektorių politikos turi atsižvelgti į miško ūkio reikmes;
5. Miškų savininkai gali tvarkytis juos savo nuožiūra, bet nepažeisdami nacionalinių įstatymų;
6. Miškų politikos priemonės turi būti derinamos Bendrijos lygyje bendriems tikslams pasiekti.

Įvertinus ES miškų politikos principus teigtina, kad Lietuvos miškų ūkis yra reformuojamas į juos atsižvelgiant. V. Domarko (2008) teigimu, atliekant miškų ūkio valdymo sistemos tobulinimo analizę, atsižvelgdama į tai, kad pastaraisiais metais miškų ūkio aplinką stipriai veikia suintensyvėję globalizacijos procesai ir jau veikia stambūs miškų ūkių dariniai, darbo grupė konstatavo, kad būtina ieškoti optimalaus Lietuvos miškų ūkio valdymo varianto. Preliminariniame atliktos studijos ataskaitos variante siūlomos tokios galimos miško ūkio valdymo sistemos reorganizavimo alternatyvos:

1. Nekeisti veikiančios valdymo sistemos;
2. Mažiau efektyviai veikiančias urėdijas prijungti ar sujungti su gretimomis;
3. Suformuoti stambius regioninius miškininkavimo vienetus;
4. Įkurti vieną valstybinių miškų įmonę.

Kaip nurodo A. Pivoriūnas ir kt.(2005), miško atkūrimo ir įveisimo būdai yra tokie:

1. Miško žėlimas (taikant žėlimą skatinančias priemones arba jų netaikant);
2. Miško želdinimas;
3. Mišrus – aukščiau išvardytų būdų derinys

Parenkant miško atkūrimo ir įveisimo būdą, paprastai atsižvelgiama į tokius aplinkos veiksnius:

1. Miško funkcinę paskirtį (ūkiniai, rekreaciniai, apsauginiai ir kt. paskirties miškai);
2. Ekonominius veiksnius (miško atkūrimo ir įveisimo kainą, miško auginimo apyvartos trukmę ir kt.)
3. Kitus veiksnius (želdaviečių ir želviečių būkle, valdytojo tikslus ir kt.).

Lietuvoje kirtimai yra griežtai reglamentuoti. Dabar Lietuvoje miškingumas siekia 31 procentą, mokslininkai rekomenduoja 33 procentus. Pasak A. Pivoriūno ir P. Kurlavičiaus (2005), siekiant patenkinti subalansuotos ekologines, ekonomines ir socialines visuomenės reikmes, reikia ne tik išsaugoti esamus miško išteklius, bet ir užtikrinti racionalų, tolygų ir nepertraukiamą jų naudojimą kirtimų pagalba. Tuo tikslu turi būti išsaugoti ir formuojami ūkiškai vertingi, produktyvūs ir atsparūs medelynai.

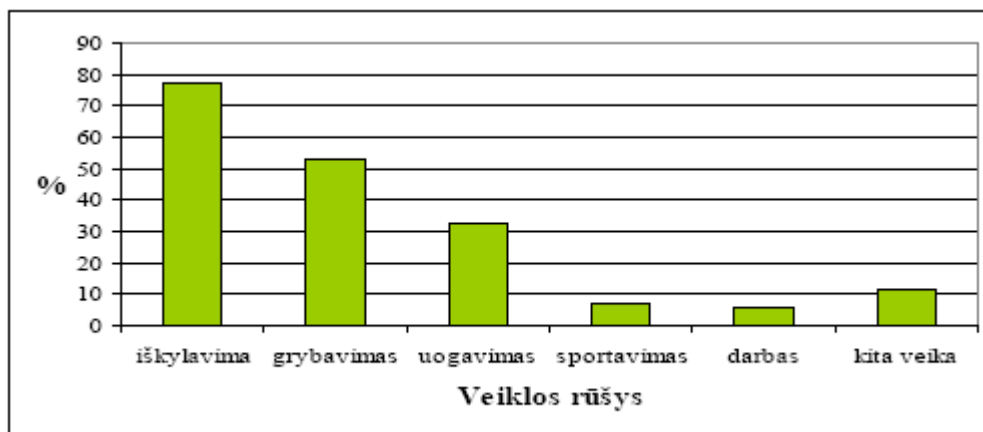
2.2. Darnaus miško tvarkymo tobulinimas socialiniu požiūriu

Socialiniai darnios miškininkystės aspektai yra: nemedieniniai miško produktai, viešoji miškų nauda, ekonominis saugumas, kultūros paveldas, etiniai – estetiški aspektai, malonios gyvenimo sąlygos, rekreacija, medžioklė.

A. Kuliešiaus (2007) teigimu žmogaus reikmės – tai miško produktai ir kitas gėris, kaip antai mediena ir medienos produktai, vanduo, maistas, pašarai, vaistai, kuras, prieglobstis, darbas, poilsis, gyvūnų ir augalų buveinės, kraštovaizdžio įvairovė, sugeriamosios anglies kaupimas ir kt.“ Nėra universalių vertės kriterijų Iš miško gaunamos gėrybės esti dvejopos: mediena (su žieve) ir nemedieninės vertybės, o šios vėlgi dalijamos į rinkos ir ne rinkos vertybes. Rinkos vertybėms priskiriamos prekės ir paslaugos, kurių paklausą veikia rinkos mechanizmas, joms gali būti nustatomos kainos. Ne rinkos vertybes savo ruožtu tikslinga skirstyti į naudojamą ir nenaudojamą. Naudojamos gali būti tiesiogiai ir netiesiogiai, suvartojamos ar nesuvartojamos.

Šiandienėje miško naudojimo apskaitos praktikoje, vadovaujantis FAO (JT Maisto ir žemės ūkio organizacijos) nustatyta tvarka, skaičiuojama iš miško į rinką patenkančių produktų kiekybė ir piniginė vertė. „Kitokių pavidalų miško nauda ir vertybės, kaip kad rekreacija, įtaka klimato pokyčiams, biologinei įvairovei, vandens nuotėkių, mikroklimato reguliavimas, potvynių grėsmės mažinimas, ypač svarbių gamtinių, dvasinių, kultūrinių vertybių išsaugojimas, vandens, dirvos apsauga, yra santykinai įvertinama visa tai teikiančiuose miško plotuose sukauptos medienos, t. y. iš atmosferos pasisavintos anglies, kiekiais“ (Kuliešius, 2007, p.7).

2007 metais D. Raudonio atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad labiausiai miško lankytojai mėgsta išskylauti. (žr. 5 pav.)

5 pav. Miško lankytojų veiklos rūšys

Šaltinis: Raudonius D. Nemedieninių miško produktų ir paslaugų vartotojų elgsena // Vadyba, 2007, Nr. 7

Remiantis 5 paveiksle pateikiamais duomenimis teigtina, kad besilankantys miške dažniausiai pasirenka iškylavimą. Todėl labai svarbu siekiant įgyvendinti socialinės miško darnos įgyvendinti rekreacines priemones.

Miškingų vietovių panaudojimas trumpalaikiai rekreacijai tampa labai svarbia alternatyvios veiklos Lietuvoje rūšimi, tiek tautinio indentiteto puoselėjimui, tiek mūsų tautos genofondo išsaugojimui.

Miškai į grupes ir pogrupius suskirstyti pagal LR Miškų įstatymo reikalavimus, miškų priskyrimo miškų grupėms tvarką ir normatyvus:

I grupės – rezervatiniai miškai;

II grupės - ekosistemų apsaugos ir rekreaciniai miškai;

III grupės – apsauginiai miškai;

IV grupės – ūkiniai miškai.

Anot Kuliešio A. ir bendraautorių (2005) rekreaciniai miškai užima 3,2 proc. visų miško žemių. Daugiausiai rekreacinių miškų (po 33 proc.) yra Birštono ir Prienų girininkijose.

Rekreaciniuose miškuose yra valstybės nustatytas prioritetas rekreacinei plėtrai. Siekiant pagerinti sąlygas poilsiui, vykdomos sanitarinių - higieninių ir estetinių savybių gerinimo, reginių formavimo bei medynų atsparumo didinimo priemonės. Anot Riepšo E. (1999) šiuose miškuose nevykdomi pagrindinio naudojimo kirtimai, nenaudojami pesticidai. Masinių kenkėjų paplitimo atvejais leidžiama panaudoti biopreparatus ir selektyvinio veikimo insekticidus. Blogos būklės, stichinių nelaimių sudarkyti ir gamtinės brandos amžiaus medynai gali būti iškertami atkuriamaisiais kirtimais, tačiau dažniausiai medynai tvarkomi specialiais rekreacinės aplinkos formavimo kirtimais.

E. Riepšas (1990) išskiria rekreacinių miškų grupėje pagal rekreacijos pobūdį ir žmonių lankymosi intensyvumą skiriami du jų tvarkymo reglamento variantus:

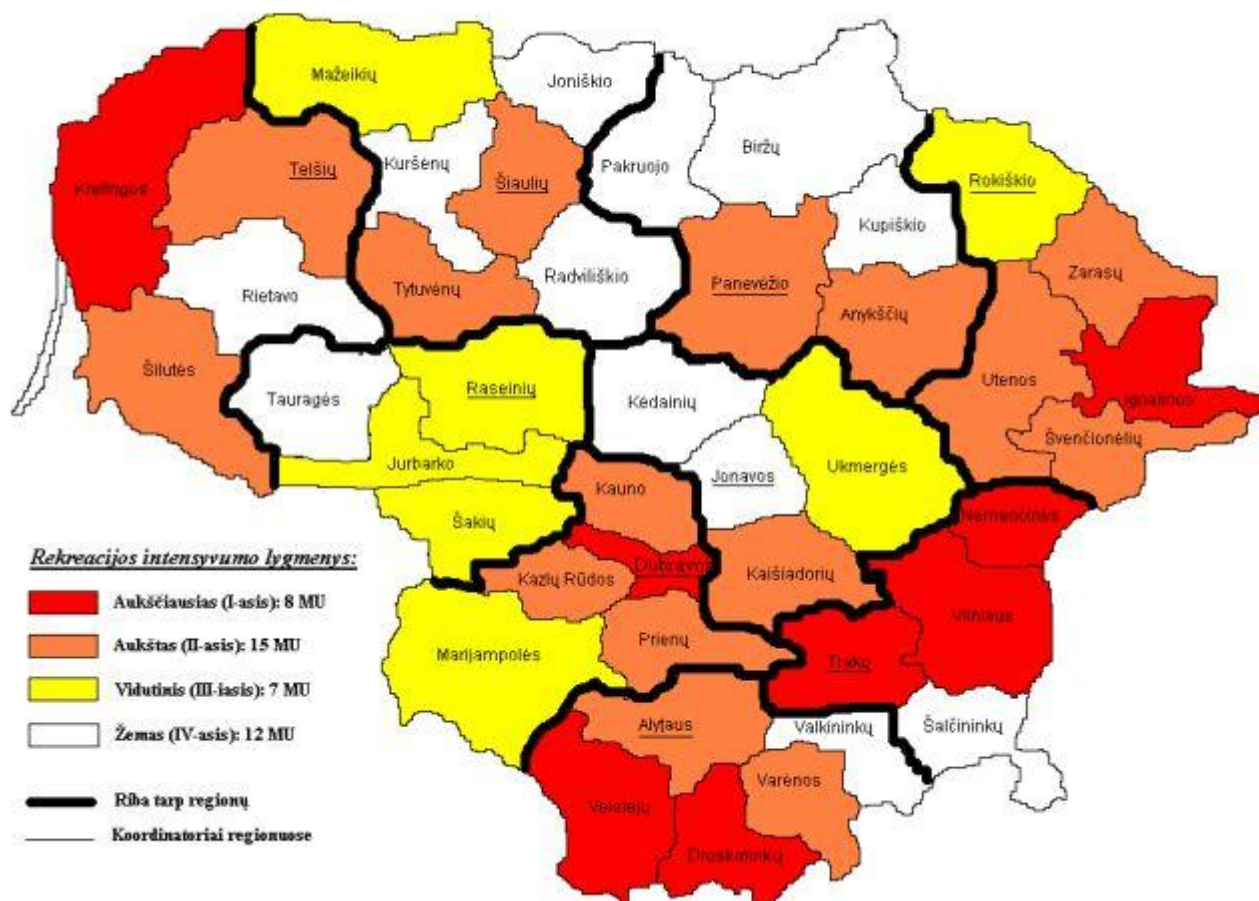
- ekstensyvaus pritaikymo rekreaciniuose miškuose palaikoma artima natūraliai miško struktūra, gerinama jos rekreacinės savybės, atidengiami reginiai bei patrauklūs objektai, kuriama minimali rekreacinė infrastruktūra. Taikomi paprastai neplyni kirtimai ne poilsavimo sezono metu. Leidžiamas šalutinių miško produktų rinkimas, ramaus pobūdžio rekreacinis naudojimas be nakvynės ir statybinės programos. Medžioklė ribojama nustatytu laikotarpiu, vadovaujantis medžioklės taisyklėmis;

- intensyvaus pritaikymo rekreaciniuose miškuose pagrindinė miško tvarkymo priemonė yra rekreacinės aplinkos formavimo neplyni kirtimai. Jais kuriama intensyviai poilsiui pritaikyta parkinė miško sudėtis ir struktūra, formuojamos aikštelės ir reginiai. Želdoma pagal specialius projektus stambiais sodmenimis, visi didesnio masto priežiūros darbai atliekami

ne masinio poilsavimo metu. Lankytojų srautui priimti kuriamas tankus rekreacinės infrastruktūros tinklas, plečiantis poilsavimo galimybes bei užtikrinantis jo komfortą.

Rekreacinių ir poilsinių vietovių kūrimas ir atnaujinimas – vienas miškų urėdijų prioritetų, kuriam skiriama vis daugiau lėšų.

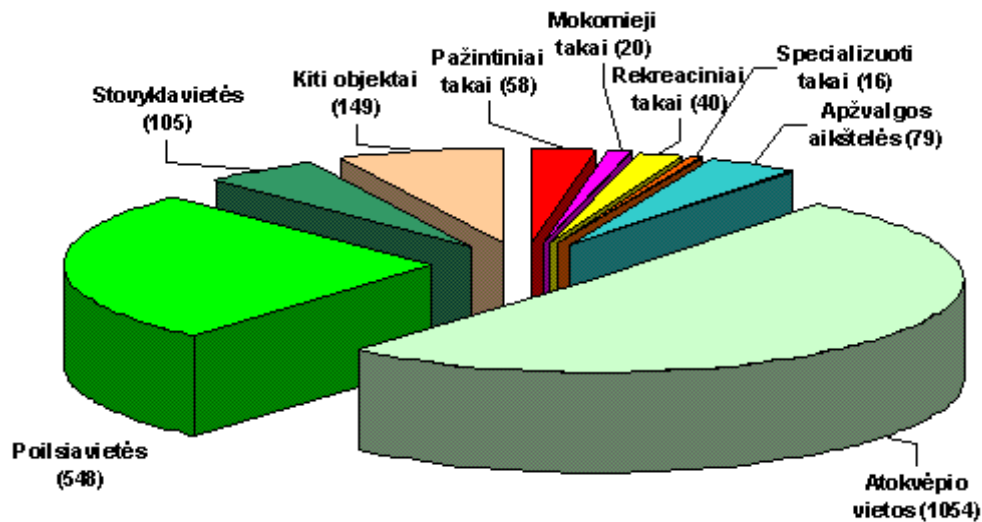
Valstybės įmonių miškų urėdijų pasiskirstymas rekreacijos intensyvumo lygmenimis regionuose

6 pav. Valstybės įmonių miškų urėdijų pasiskirstymas rekreacijos intensyvumo lygmenimis regionuose

Šaltinis: Generalinės miškų urėdijos ataskaita

Pagal duomenis, pateikiamus 6 paveiksle, teigtina, kad pagrindinės Lietuvos miškų rekreacijos zonos yra sutelktos pietinėje Lietuvos dalyje. Tai Vilniaus, Trakų, Druskininkų, Veisiejų apskritys. Taip pat gausu rekreacinių miškų Ignalinos ir Kretingos regionuose. Labai žemos miškų rekreacijos galimybės yra Panevėžio ir Šiaulių apskrityse: Kupiškio, Biržų, Pakruojo, Radviliškio, Kėdainių, Jonavos, Joniškio miškų urėdijose. Taip pat Rietavo bei Tauragės miškų urėdijose. Tačiau teigtina, kad miškų rekreacijai yra skiriamas didelis dėmesys. Generalinės miškų urėdijos duomenimis miško rekreacinių objektų atnaujinimas 2003 – 2008 m. laikotarpiu sistemingai didėjo. (žr. 7 pav.).

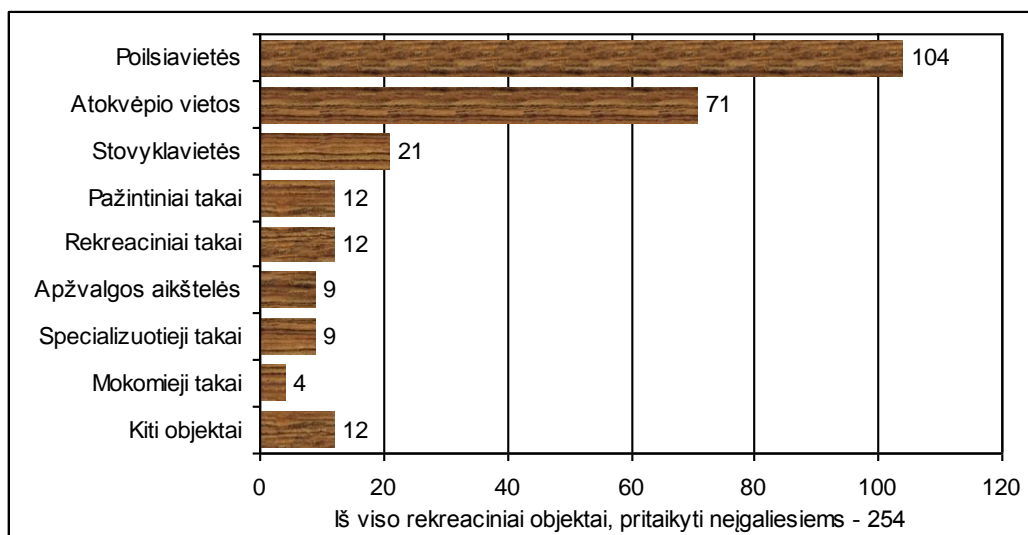
7 pav. Rekreacinių objektų atnaujinimo ir įkūrimo 2003 – 2007 m. Lietuvos urėdijose rezultatai (vnt.)

Šaltinis: Generalinės miškų urėdijos duomenys, 2008.

Tik 2007 metais atnaujinta 2,5 proc. objektų mažiau nei 2003-2006 metais. Su šių objektų įkūrimu yra atvirkščiai. 2003 metais naujų rekreacinių objektų buvo įrengta 434 vnt, o 2006 metais - tik 44. Tai rodo, kad urėdijos neturi pakankamai lėšų naujų objektų įrengimui, todėl jau esamų tam tikrų objektų miške atnaujinimas reikalauja mažiau išlaidų arba to pakanka visaverčiam lankymuisi ir turiningam poilsiui gamtoje. Miško rekreacijos objektų įrengimas ir priežiūra vykdoma pagal privalomųjų miško atkūrimo apsaugos ir tvarkymo programą. Sąmatas sudarinėja pačios urėdijos, tačiau jas patvirtina ir skiria lėšas jų vykdymui Generalinė miškų urėdija.

Vis dar vyrauja nuomonė, kad lankytojas – miško priešas ir su juo reikia kovoti. Tačiau taip nėra. Išibėgėjus rekreacinės infrastruktūros plėtotei, miškuose atsirado įrengtos poilsio aikštelės, todėl tikėtina, kad gražioje ir sutvarkytoje aplinkoje poilsiautojai turiningai ir tvarkingai, saugodami aplinką gali praleisti laiką.

2003 - 2007 metais Lietuvoje buvo atnaujinta ir įkurta 1054 atokvėpio vietos, 548 poilsia vietės, 105 stovyklavietės, 79 apžvalgos aikštelės, 58 pažintiniai takai, 40 rekreaciniai takai, 20 mokomųjų takų, 16 specializuotų takų ir 149 kitų objektų (žr. 8 pav.).

8 pav. VĮ miškų urėdijų rekreaciniai objektai pritaikyti neįgalųjų naudojimuisi, vnt.

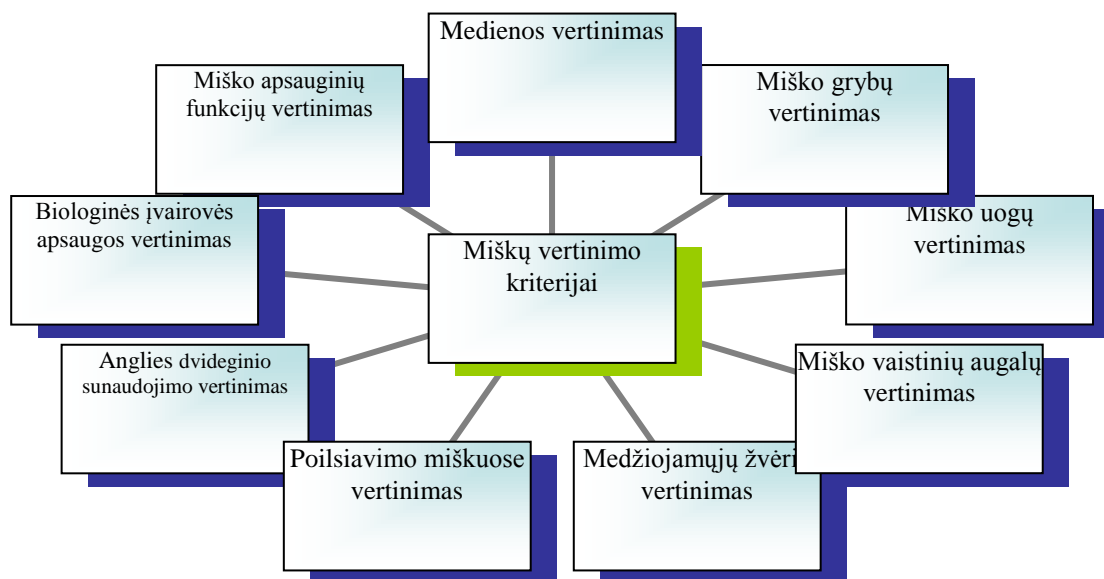
Šaltinis: Generalinės miškų urėdijos duomenys, 2008

Apibendrinant galima teigti, kad demokratiniais pagrindais sutvarkytoje valstybėje ne tik miškų būklė, bet ir visuomenės nuomonė apie ją lemia svarbius miškų politikos ir verslo sprendimus. Tai galime stebėti ir Lietuvoje, ir visoje Europoje. Todėl politiką formuojančioms valstybės institucijoms, taip pat ir verslo atstovams ypač svarbu, ką gyventojai mano apie šalies miškus, jų būklę, tvarkymą. Todėl yra labai svarbi miško socialinės srities sutvarkymo sritis, taigi rekreacinių zonų įrengimas, jų tvarkymas ir priežiūra yra aktuali darnios miškininkystės plėtros sritis.

2.3. Ekonominė miškų ūkio politika

Miškų ekonominės vertės nustatymas yra aktualus, sprendžiant daugelį miškų ūkio uždavinių: miško naudojimo prioriteto nustatymą, saugomų teritorijų išskyrimo pagrindimą, gamtinei aplinkai padarytų nuostolių įvertinimą, miškų vertės dalies nustatymą šalies nacionalinio turto sudėtyje. Pasak S. Mizaro (2006), Lietuvoje miškų žemių ekonominio vertinio darbai buvo vykdyti prieš 20 – 30 metų. Iš esmės pasikeitus ekonominiams santykiams, reikalingas miškų vertinimas, taikant rinkos ekonomiką atitinkančius metodus. Rinkos ekonomikos šalyse daug dėmesio skiriama miškų ekonominio vertinimo teorijai ir praktikai. Formuojasi miškų bendrosios ekonominės vertės (BEV) koncepcija, apimanti tiesioginio ir netiesioginio miško naudojimo vertinimą.

S. Mizaras, remdamasis Merlo, Croitoru (2005), teigia, kad miško vertinimo metodai yra skirstomi į dvi grupes: 1) kai miškų nauda yra rinkos objektas; 2) kai teikiama nauda nėra tokiu objektu. S. Mizaras pateikia tokius Lietuvos miškų vertinimo kriterijus. (žr. 9 pav.).

9 pav. Miško ekonominio vertinimo kriterijai

Šaltinis: Mizaras S. Lietuvos miškų metinės naudos bendroji ekonominė vertė // Miškininkystė, 2006, Nr. 2, p.29 – 32

Taigi teigtina, kad kiekviena miško duodama nauda gali būti priskirta ekonominei vertei, kuomet yra gaunama nauda, kuri gali būti paversta pinigine išraiška bei tokia nauda, kuri yra gaunama nemokamai.

Svarbiausi ūkinės veiklos ekonominiai rodikliai rinkos ekonomikoje yra pajamos ir sąnaudos. Pajamų ir išlaidų analizė yra būtina kiekvieno ūkio subjekto sėkminga funkcionavimo prielaida. Už parduotą žaliavinę medieną gautos pajamos yra investuojamos į miškų atkūrimą, tvarkymą ir apsaugą.

Miškų atkūrimas apima:

- miško sėklininkystę;
- sodmenų išauginimą;
- miškų įveisimą;
- medynų ugdymą;
- miškų apsaugą ir priežiūrą.

Miško atkūrimo tikslas yra užtikrinti nepertraukiamą ir spartų vertingos medienos auginimą bei kitos miško produkcijos gavimą krašto ūkiui ir gyventojų poreikiams tenkinti, sukuriant ūkiškai vertingus, našius, biologiškai atsparius miškus medžių selekcijos pagrindu.

Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatai, patvirtinti LR aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr.659,(2004) reglamentuoja tvarių ir produktyvių, daugiatikslės ir specialiosios paskirties miškų, atitinkančių šalies gyventojų ir ūkio poreikius, atkūrimą ir įveisimą, laikantis subalansuoto miško ūkio plėtros principų.

Planuojant miško atkūrimo darbų normas, turi būti užtikrinama, kad metinės išlaidos jiems vykdyti bei miško apsaugai ir tvarkymui administruoti sudarytų ne mažiau kaip 90 proc. (iki 2004 m. 85 proc.) miškų urėdijai tiems metams patvirtintos pagrindinių ir tarpinių kirtimų normos vertės, apskaičiuotos nenukirsto miško kainomis.

Miško apsaugai ir tvarkymui administruoti priskiriamos išlaidos:

1. Miškų urėdijų miško atkūrimo, apsaugos ir naudojimo (miškotvarkos) personalo visos išlaikymo išlaidos;

2. 60 proc. girininkijų personalo išlaikymo išlaidų;

3. 50 proc. bendrųjų ir administracinių išlaidų (Privalomųjų miško atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbų normų nustatymo ir apskaitos tvarka // Valstybės žinios. – 2004, Nr.52-1746)

Privalomųjų darbų normos Miškų urėdijoms nustatomos natūriniais ir piniginiiais dydžiais. Miškų urėdijos, sudarydamos Privalomųjų darbų normų projektą, vadovaujasi galiojančiu vidinės Miškotvarkos projektu, patvirtinta Pagrindinių ir tarpinių miško kirtimų norma, Lietuvos miškingumo didinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 616/471 Valstybinės miškų sanitarinės apsaugos programa, (Valstybės žinios, 2003, Nr. 1 – 10) patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. 74, Valstybinės miškų priešgaisrinės apsaugos programa (Valstybės žinios, 2002, Nr.28-1004), patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. kovo 4 d. įsakymu Nr. 91, Valstybinių miško medelynų modernizavimo programa, (Valstybės žinios, 2003, nr. 85 – 3889) patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. 434, kitais teisės aktais bei Privalomųjų miško atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbų normų nustatymo ir apskaitos tvarką, (Valstybės žinios, 2004, Nr. 52-1746) patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. D1-133

Generalinės urėdijos duomenimis, 2008 metų pavasarį valstybiniuose miškuose atkurta 9145 ha miškų bei 1439 ha įveista naujų žemės ūkiui netinkamuose plotuose (2007 metų šių darbų apimtys atitinkamai buvo 9877 ha ir 1251 ha), be to, dar 247 ha naujų miškų, VĮ miškų urėdijos yra numačiusios įveisti šių metų rudenį. Miško žėlimą skatinančios priemonės atliktos 631 ha plote (pernai – 539 ha). Miško želdinių ir žėlinių priežiūros, apsaugos nuo žvėrių darbai atlikti 8344 ha plote (pernai – 6126 ha).

VĮ miškų urėdijų valstybiniai miškų pareigūnai per 2008 metų II ketvirčius valstybiniuose miškuose nustatė 107 neteisėtų miško kirtimų atvejus, kurių metu iškiršta 846 m³ medienos. Palyginus su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, neteisėtų miško kirtimų valstybiniuose miškuose nustatyta 20 atvejų mažiau, tačiau medienos iškiršta 100 m³ daugiau. Per 2008 metų II ketvirčius nustatyta 19 pagamintos miško produkcijos grobimo atvejų, pagrobta 261 m³

pagamintos miško produkcijos (pernai buvo nustatyti 27 pagamintos miško produkcijos grobimo atvejai, pagrobta 464 m³ produkcijos).

Miškų urėdijos per šių metų I pusmetį gavo 259,7 mln. Lt bendrųjų pajamų arba 6,4 mln. Lt mažiau nei per praėjusių metų tą patį laikotarpį (2007 m. I pusm. buvo gauta 266,1 mln. Lt). Už parduotą apvaliąją medieną gauta 230,5 mln. Lt (88,8 proc. visų pajamų), už parduotą nenukirstą mišką – 1,7 mln. Lt (0,7 proc.), kitų pajamų (už parduotas sėklas ir sodmenis bei kitas prekes, suteiktas paslaugas ir kt.) – 27,5 mln. Lt (10,5 proc.).

Pagrindinė pajamų už apvaliąją medieną ir nenukirstą mišką sumažėjimo priežastis – mažesni parduotos apvaliosios medienos ir nenukirsto miško kiekiai. Iš valstybinių miškų šiais metais (per I pusm.) realizuota 166,9 tūkst. m³ apvaliosios medienos mažiau nei per praėjusių metų tą patį laikotarpį. Vidutinė šių metų I pusmečio medienos pardavimo kaina buvo 150,2 Lt/m³. 2008 m. II ketvirčio vidutinė apvaliosios medienos kaina palyginus su tų pačių metų I ketvirčiu, pradėjo mažėti ir buvo lygi 139 Lt/m³, (2008 metų I ketv.- 164 Lt/m³). Kainų mažėjimą lėmė pasaulinės medienos rinkos tendencijos: sumažėjusios statybos, 8 mln. ha išdžiūvusių miškų Kanadoje, vėjavartos Europoje. Taip pat ir vietinės problemos: sumažėjusios statybų apimtys, medienos gaminių poreikis.

Visų miškų urėdijų išlaidos 2008 m. I pusm. sudarė 243,3 mln. Lt ir jos buvo 36,2 mln. Lt didesnės už to paties laikotarpio praeitų metų išlaidas. Pagrindiniai faktoriai, nulėmę miškų urėdijų bendrųjų išlaidų padidėjimą, buvo 9,2 Lt/ m³ padidėjusi apvaliosios medienos ruošos kaina, kuri išaugo iki 49,8 Lt/m³ (2007 m. atitinkamai sudarė 40,6 Lt/m³), bei kitų miško ūkinių darbų atlikimo kaštai.

Valstybinis miško ūkio sektorius (miškų urėdijos) per 2008 metų I pusm. gavo 16,4 mln. Lt neauditoto pelno prieš apmokestinimą. Privalomųjų atskaitymų į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką priskaičiuota 11,5 mln. Lt (2007 m. per tą patį laikotarpį priskaičiuota 11,9 mln. Lt).

Miškų urėdijose vidutinis mėnesinis darbo užmokestis buvo 2754 Lt. Lyginant su 2007 metais vidutinis mėnesinis vieno darbuotojo darbo užmokestis padidėjo 358 Lt arba 14,9 proc.

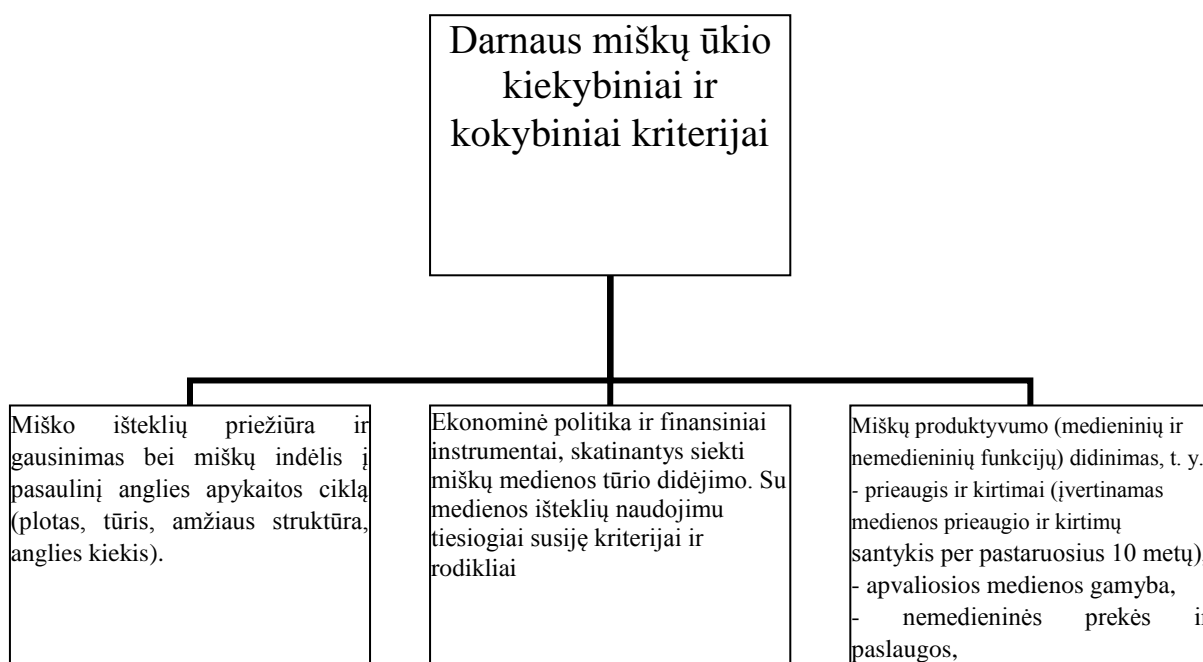
A. Pivoriūno (2007) teigimu, svarbu žinoti, kad Lietuvos visuomenė pirmenybę teikia miškų ekologinėms ir poilsio funkcijoms. Be to, poilsinių miško paslaugų vartotojai labiausiai vertina įvairaus amžiaus miškus, užtikrinančius pastovią, mažai kintančią ir gana įvairią miško dangą. Mažiausiai tokiu atveju vertinami dirbtinai apželdinti plyno ir biržinio ūkio medynai, nepaisant didžiausio šios ūkio formos ekonominio pranašumo. Ekonominė gamtos turtų teikiama nauda – ne tokia svarbi. Ši tendencija ryškėja ne tik Lietuvoje, bet visoje Europoje. Net ir labiausiai „pelno link“ nukreiptose Skandinavijos šalyse. Neatsitiktinai Aplinkos ministerija (2007) metais inicijavo mokslinį tyrimą, kuriuo bus bandoma atsakyti į klausimus, kokią

ekonominę dalį bendrame Lietuvos miškų ūkyje sudaro aplinkosauginės ir socialinės funkcijos, kiek jos kainuoja bei duoda naudos. Įvertinus tyrimo rezultatus, galima paskatinti platesnę diskusiją apie daugiatakslį ir racionalų gamtos išteklių panaudojimą.

2.4. Ekologinė miškų ūkio politika

Pasak V. Vaičiūno (2008), darnaus miško koncepcija suformuluota Europos ministrų konferencijoje Helsinkyje 1993 metais. Tai toks ūkis, kai miškų ir miško žemės priežiūra bei naudojimas tenkina dabarties ir būsimų kartų ekologines, ekonomines ir socialines reikmes vietiniu, nacionaliniu bei pasauliniu lygiu, taip pat patikimai saugo miškų biologinę įvairovę, produktyvumą, užtikrina jų atsikūrimą ir gyvybingumą nepažeidžiant kitų ekosistemų.

Ministrų konferencija Europos miškų apsaugos klausimais Lisabonoje 1998 m. patvirtino darnaus miškų ūkio kriterijus (6) bei kiekybinius ir kokybinius rodiklius (žr. 10 pav.)

10 pav. Darnaus miško kiekybiniai ir kokybiniai rodikliai

Šaltinis: Vaičiūnas V. Miškų būklė – visuotinis rūpestis// Baltijos miškai ir mediena, 2008, Nr. 12,

Miškų sektoriuje labiausiai paplitęs tvarios ir subalansuotos plėtros apibrėžimas siūlo ūkininkauti miškuose „užtikrinant biologinės įvairovės išsaugojimą, išlaikant miškų produktyvumą bei atsikūrimo galimybes, jų gyvybingumą ir potencialą dabar ir ateityje atlikti ekologines, ekonomines ir socialines funkcijas vietiniame, nacionaliniame ir visuotiniame lygmenyje, nedarant žalos kitoms ekosistemoms“ (I. Lazdinis, 2003, p.17). Pažiūrėjus detaliau, šis apibrėžimas susideda iš kelių segmentų; tai:

(1) individualūs elementai;

- (2) bendri elementai;
- (3) laiko perspektyva;
- (4) vietos perspektyva;
- (5) ryšys su supančia aplinka.

Taigi teigtina, kad miškų tvarkymas ekologiniu aplinkosauginiu požiūriu yra labai svarbus.

Lietuvos miškų ūkio politikos ekologinė kryptis yra užtikrinti miško ekosistemų tvarumą, išsaugoti biologinę įvairovę ir gerinti miškų sveikatingumą. Natūralių ir artimų natūraliems miškų inventorizacija, jų apsaugos režimo patikslinimas ir naujų saugomų teritorijų steigimas; biologinės įvairovės išsaugojimas, retų ir nykstančių augalų ir gyvūnų rūšių bei jų buveinių apskaitos ir apsaugos tobulinimas yra vieni iš miškų ūkio plėtros strateginių tikslų (Lietuvos miškų ūkio politika ir jos įgyvendinimo strategija, 2003).

Įvairių visuomenės interesų grupių (miškų urėdijų, privačių miškų savininkų, vietos gyventojų, gamtinių teritorijų lankytojų, miško pramonės, valstybės valdymo institucijų, nevyriausybinių gamtosaugos organizacijų, mokslo institucijų, žiniasklaidos, plačiosios visuomenės poreikiai ir interesai) įtraukimas lemia kiekvienos gamtosauginės iniciatyvos sėkmę, todėl pirmutinis ir svarbiausias uždavinys yra jų informavimas ir švietimas.

2.4.1. Miškų sertifikavimas

Viena iš svarbiausių aplinkosaugai miškų urėdijų veiklų yra sertifikavimas. „Miškų sertifikavimas – tai procesas, kurio rezultatas yra rašytinis sertifikatas, apimantis miškų būklės ir ūkinės veiklos juose įvertinimą ir yra suteiktas trečios nepriklausomos šalies“.(Lazdinis, Dudutis, 2008, p.121).

Lietuvos valstybiniai miškai pradėti sertifikuoti 2000 metais, siekiant tarptautiniu mastu patvirtinti, kad mūsų miškai tvarkomi ir naudojami laikantis tvaraus ir subalansuoto miško ūkio vystymo principų. Kitas motyvas – užtikrinti sertifikuotų miško produktų iš Lietuvos paklausą medienos rinkose.

2001 metais sertifikuota 66 000 ha valstybinių miškų plotų, o 2003 metais – jau 374 460 ha. Tai sudarė 22% valstybinių miškų ploto. Šiuo metu jau sertifikuoti visi valstybiniai miškai. Saugomos teritorijos Lietuvoje sudaro 12% šalies ploto, iš kurių 19% – Lietuvos miškai. Apie 30% Lietuvos miškų saugomi arba juose taikomi tam tikri ūkininkavimo apribojimai. Tačiau daugumoje miškų leidžiami atrankiniai ir sanitariniai kirtimai, šalinami seni ir džiūstantys medžiai bei stambios medienos liekanos, kurios taip reikalingos tvariam faunos, floros ir

mikroorganizmų egzistavimui. Šią problemą, kaip ir daugelį kitų panašių ir aktualių problemų, sprendžia ir kontroliuoja FSC taisyklės ir principai.

Miškų sertifikavimą galima įvertinti dviem aspektais:

- Gamtosauginiu – tai aplinkosauginio požiūrio į miškų tvarkymą įtvirtinimas ir tam tikras kokybinis miškų ūkio organizavimo vertinimas;
- Ekonominiu – Europos ir pasaulio miškų ūkio kompanijos naudoja sertifikavimą kaip marketingo priemonę išsilaikyti kintančiomis medienos rinkos sąlygomis.

Pagrindinės miškų sertifikavimo sistemos I. Lazdinis ir D. Dudutis nurodo tokias:

Tarptautinės:

- FSC sistema;
- PEFS sistema
- ISO standartai

Nacionalinės:

- CSA (Kanada)
- FFCS (Suomija)

Kitos įvairių šalių sertifikavimo sistemos

Įvairių šalių kilmės ženklai

Lietuvoje šiuo metu miškams sertifikuoti naudojamos dvi – FSC ir PEFC sistemos. Trumpai apibūdinant šias sertifikavimo sistemas reikėtų pažymėti, kad FSC sistema yra inicijuota nevyriausybinų aplinkosauginių organizacijų: Pasaulio gamtos fondo ir Greenpeace. Todėl FSC sertifikavimo sistema atitinka aplinkosauginius principus ir reikalavimus, kurie parengti tarptautinių nevyriausybinų aplinkosauginių organizacijų. Šis sertifikavimas yra suteikiamas 5 metams, tačiau gali būti tikrinamas ir iš naujo sertifikuojamas.

Kita sertifikavimo PEFC sistema yra sukurta 1999 metais. Anksčiau ši sistema vadinosi Europos miškų sertifikavimo sistema. Minima sistema pripažįsta egzistuojančias nacionalines sertifikavimo sistemas ir suteikia galimybes įtvirtinti jas tarptautiniu lygiu bei sertifikuotą medieną ženklinti PEFC ženklu. „Visi Lietuvos valstybiniai miškai ir nedidelė dalis privačių miškų yra sertifikuoti pagal FSC sistemą. Šalies miško savininkų asociacijos labiau remia bei rengiasi sertifikuoti pagal PEFC sistemą“ (Lazdinis, Dudutis, 2008, p.121).

Pažymėtina, kad miškų sertifikavimas yra procesas, kurio metu miškų ūkinė veikla įvertinama pagal nustatytų standartų visumą. Vadinasi, siekiant vykdyti aplinkos apsaugos reikalavimus yra reikalaujama, kad miškų valdytojai, savininkai ir naudotojai pateiktų įrodymus, kad jų tvarkomuose miškuose ūkininkaujama laikantis pasaulinių tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principų. Todėl akcentuotina, kad sertifikavimas yra vienas iš būdų kaip pasauliniu mastu išsaugoti miškus. Pažymėtina, kad analizuojamoje Radviliškio urėdijoje visi valstybiniai miškai

yra sertifikuoti, tačiau privačių miškų savininkai dėl mažų miškų plotų ir sidelių sertifikavimo įkainių šios veiklos neatlieka.

Miškų sertifikavimas yra aktualus dėl to, kad miškuose būtų vykdomi darbai pagal pasaulinius standartus, yra garantuotas miškų išsaugojimas. Pažymėtina, kad sertifikavimas reiškia miškų saugojimą skatinant atsakingą jų naudojimą. Miško gaminiai, pagaminti iš sertifikuotos medienos yra ženklinami, taigi pirkėjas tikrai garantuotas, kad perka gaminį iš gerai tvarkomo miško.

11 pav. FSC miškų tvarkymo sertifikavimo žemėlapis

Šaltinis: Generalinės miškų urėdijos duomenys, 2008 m.

Apibendrinant teigtina, kad pasaulio visuomenei pradėjus aktyviai rūpintis intensyvėjančiu miškų naudojimu ir jo pasekmėmis, vis daugiau žmonių nori būti tikri, kad jų naudojama mediena ir medienos gaminiai kilę iš miškų, kurie naudojami nepažeidžiant aplinkosauginių, socialinių ir ekonominių standartų. Reikalaujama, kad miškų savininkai, valdytojai ir naudotojai pateiktų įrodymus, jog jų tvarkomuose miškuose vykdoma atsakinga miškininkystė laikantis pasaulinių miškų ūkio FSC principų ir kriterijų. Miškų sertifikavimas – tai procesas, kurio metu miškų ūkinė veikla įvertinama pagal nustatytą standartų visumą. Tai vienas būdų, kaip pasauliniu mastu išsaugoti miškus.

2.4.2. Biologinės įvairovės išsaugojimas

Biologinės įvairovės svarba ir būtinybė ją racionaliai naudoti, išsaugoti yra paremta svarbiausiais žmonių poreikiais bei teisėmis:

- dabar ir ateityje panaudoti kuo daugiau biologinės įvairovės formų kaip gamtinius resursus (maistui, vaistams, parfumerijai, buities ir kultūrinėms reikmėms, ir kt.)
- palaikyti biosferos, kaip žmogaus gyvenamosios aplinkos, funkcionavimą;
- palaikyti ankstesnės žmonių veiklos labai smarkiai pakeistų ekosistemų (ypač agrarinių, natūralesnę būklę, siekiant gauti kokybiškesnę (sveikesnę) žemės ūkio produkciją bei turėti švaresnę (palankesnę žmonėms bei kitai ekologiniais ryšiais susijusiai biologinei įvairovei) aplinką, laikytis pasaulėžiūros etinių principų. Etiniai aspektai ypač svarbūs suprantant, kad pasikeitus aplinkybėms, žmonių žinioms apie vienų ar kitų biologinės įvairovės formų praktinio naudojimo sritis ir galimybes, jų svarba ateityje gali labai išaugti;
- išlaikyti biologinę įvairovę kaip estetinio gerėjimosi objektą (Pivoriūnas ir kt.).

Biologinės įvairovės išsaugojimas yra reglamentuojamas teisės aktais. Vieni svarbesnių yra minėtini šie: Saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijos įstatymas, (Valstybės žinios, 1997, Nr. 108-2727). kuris reglamentuoja saugomų grybų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų bei jų buveinių, radimviečių ir augimviečių apsaugą, pagrindinius šių rūšių išsaugojimo reikalavimus. Biologinės įvairovės išsaugojimui yra svarbus ir laukinės gyvūnijos įstatymas, (Valstybės žinios, 1997, Nr.108-2726) kurio paskirtis reglamentuoti Lietuvos laukinių gyvūnų apsaugą, bei užtikrinti racionalaus laukinių gyvūnų naudojimą ir jų populiacijos atkūrimą.

Saugomų teritorijų įstatymas (Valstybės žinios, 2001, Nr.3902). reglamentuoja visuomeninius santykius, kurie susiję su saugomomis teritorijomis, saugomų teritorijų sistema, taip pat reglamentuoja veiklą jose.

Reikia akcentuoti, kad Lietuvoje galioja ir ES dokumentai. O Lietuvai įgyvendinant ES paukščių ir Buveinių direktyvas, paskelbti Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai (Valstybės žinios, 2004, Nr. 1335).

Sprendžiant paukščių išsaugojimo klausimą, Generalinės miškų urėdijos taryba pasiūlė miškų urėdijoms nevykdyti pagrindinių kirtimų valstybiniuose miškuose nuo balandžio 15 d. iki gegužės 15 d. – tuo metu peri daugelis retųjų paukščių.

Aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 19 d. patvirtintos Pagrindinių miško kirtimų taisyklės (Valstybės žinios, 2004, Nr.25-778) draudžia pagrindinius kirtimus aplink saugomų rūšių paukščių lizdavietes. O ir kitokie kirtimai yra draudžiami nuo balandžio 1 d. iki rugsėjo 1 d. Šiuo laikotarpiu prie retųjų paukščių lizdų turi tvyroti ramybė.

Minėtose taisyklėse net nurodyta, koku atstumu aplink retų paukščių lizdavietes draudžiami plyni ir neplyni pagrindiniai kirtimai. Nuo juodojo gandro, erelio žuvininko, didžiojo apuoko lizdaviečių šis atstumas 200 metrų, nuo gyvatėdžio, didžiojo erelio rėksnio, kilniojo ir jūrinio erelių, sakalo keleivio lizdų – 150 metrų, nuo juodojo ir rudojo peslių, vapsvaėdžio, mažojo erelio rėksnio, vištvanagio, gervės lizdų – 100 metrų, nuo startsakalio, pelėsakalio, sketsakalio lizdų – 50 metrų. Šiuos skaičius rekomendavo ornitologai.

Kurtinių tuokvietėse uždrausti plyni kirtimai. O ir kitų rūšių kirtimai, išskyrus sanitarinius kirtimus masinio miško kenkėjų antplūdžio metu, šiose tuokvietėse bei jų apsaugos zonose draudžiami nuo sausio 1 d. iki rugpjūčio 1 d.

Minėtose taisyklėse numatyta ir daugiau kirtimų apribojimų. Pavyzdžiui, uždrausta kirsti pirmos grupės – rezervatinius miškus. Kaip žinoma, juose įsikūrę daugiausia retųjų augalų ir gyvūnų.

Saugomų teritorijų miškuose, priskirtuose II ir III miškų grupėms, o nacionaliniuose parkuose – visuose miškuose pagrindiniai miško kirtimai draudžiami nuo kovo 1 d. iki liepos 1 d.

Rekreaciniuose miškuose nurodyta kirsti tik ne poilsavimo sezono metu. Visuose miškuose, kur tik įmanoma, rekomenduota teikti pirmenybę neplyniams kirtimams. Tose draustinių dalyse, kur saugomi augalai ir paukščiai, pagrindiniai miško kirtimai turi būti vykdomi tik rudenį ir žiemą.

Kirtimų draudimus retųjų paukščių lizdaviečių apsaugos juostose ir kurtinių tuokvietėse primena ir Vyriausybės patvirtintos Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos. Vienintelė jose numatyta išimtis – stichinės nelaimės, kai reikia šalinti audros ir gaisrų padarinius, kenkėjų ir ligų židinius. Tokių išimčių nebūna daug. Beje, ornitologiniuose draustiniuose draudžiama ne tik kirsti medžius bei dirbti kitokius ūkio darbus paukščių radavietėse ir aplink jas, bet net ir lankytis nuo balandžio 1 d. iki rugpjūčio 1 d.

Daugelį retųjų augalų ir gyvūnų rūšių Lietuvoje saugo „Natura 2000“ – visas Europos Sąjungos šalis aprėpiantis ekologinis tinklas. LR Saugomų teritorijų įstatymas šio tinklo teritorijose draudžia arba riboja tokią veiklą, kuri gali turėti neigiamą poveikį saugomoms saugomoms augalų ir gyvūnų rūšims bei buveinėms.

Vyriausybės 2004 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr.399 Lietuvoje paukščių apsaugai paskirtos 77 svarbios teritorijos (PAST), daugiausia – miškuose. Jos užima 545 tūkst. 836 ha plotą, arba 8,4 proc. šalies teritorijos. Antai juodieji gandrai aptikti ir saugomi Biržų (Biržų r.), Šimonių (Anykščių r.) ir Žaliosios (Kupiškio r.) giriose, Dotnuvos ir Josvainių (Kėdainių r.), Taujėnų ir Užulėnio (Ukmergės r.) ir Vainuto (Šilalės r.) miškuose. Nenuostabu – miškotvarkininkai Kėdainių urėdijos miškuose nustatė net 28, Panevėžio urėdijoje – 27,

Tauragės urėdijoje – 25, Biržų urėdijoje – 23, Kaišiadorių ir Ukmergės urėdijose – po 20, Kauno urėdijoje – 18 juodųjų gandrų lizdų.

Anot F. Žemulio (2008), valstybinis miškotvarkos institutas (VMI) jau daug metų nustato Lietuvos raudonosios knygos objektų radavietes miškuose, paženklina jas miško tvarkymo schemose ir praneša apie tai miškų savininkams bei prižiūrėtojams, o šie organizuoja lizdaviečių apsaugą. Inventorizuojant bei registruojant surinkti duomenys praverčia projektuojant miško tvarkymą, ypač kirtimus. Šį VMI darbą remia Aplinkos ministerija.

Kaip teigia F. Žemulis (2008), Lietuvos ornitologų draugija taip pat padeda miškininkams aptikti retųjų paukščių lizdus, konsultuoja girių prižiūrėtojus. Valstybinių miškų prižiūrėtojų nuomone, juoduosius gandrų, žvirblines pelėdas ir kitas girių retenybes galima apsaugoti tik sutelktomis gamtos mylėtojų ir sergėtojų jėgomis – kai jų paveikta šalies valdžia ir visa visuomenė suvoks, jog miškai yra unikalūs ne tik mediena, bet ir žvėrimis, paukščiais bei kitais gamtos turtais.

Kaip teigiama generalinės miškų urėdijos internetinėje svetainėje www.gmu.lt pateiktame straipsnyje „Biologinės įvairovės išsaugojimas“ (2007), Europos ekologinio tinklo „Natūra 2000“ teritorijoms Lietuvoje 2007 metų pradžioje pradėti derinti ir tvirtinti gamtotvarkos planai. Šie strateginio planavimo dokumentai skirti įvertinti ir apibūdinti saugomų teritorijų ar jų dalių ekologinę būklę, kraštovaizdžio apsaugos bei tvarkymo problemas ir galimybes, saugomas nykstančių gyvūnų, augalų ir grybų rūšis, jų buveines ir natūralias buveines, taip pat nustatyti tų teritorijų tvarkymo bei apsaugos priemones ir joms reikalingas lėšas.

2007-2013 metų laikotarpiu miškų urėdijos turės galimybių pasinaudoti Europos Sąjungos finansine parama, teikdamos paraiškas miškuose esančių saugomų natūralių buveinių ar saugomų rūšių buveinių atkūrimo arba tipiškos struktūros palaikymo, gamtosauginių objektų aplinkos tvarkymo ir apsaugos, pažeisto hidrologinio režimo atkūrimo rezervatiniuose ir specialios paskirties ekosistemų apsaugos miškuose darbų finansavimui. Miškuose esančių saugomų natūralių buveinių ar rūšių buveinių atkūrimo ar tipiškos struktūros palaikymo darbai bus remiami, tik jeigu jie bus numatyti nustatyta tvarka parengtame ir patvirtintame gamtotvarkos plane.

3. RADVILIŠKIO MIŠKŲ URĖDIJOS VEIKLOS ANALIZĖ

3.1. Radviliškio miškų urėdijos PEST analizė

Radviliškio miškų ūkis įsteigtas Miškų ūkio Ministro 1951-12-12 d. įsakymu Nr.238 nuo 1952 m. sausio 1 d. Ūkio teritorija buvo sudaryta iš dalies Tytuvėnų, Kėdainių ir Panevėžio miškų ūkių plotų. Į organizuojamą Radviliškio miškų ūkį pateko iš likviduojamo Tytuvėnų miškų ūkio Tytuvėnų (girininkas Simanavičius Vl.) ir Šiluvos (girininkas Vl. Venslauskas) girininkijos, Kėdainių miškų ūkio Radviliškio (girininkas A.Matuzevičius), Baisogalos (girininkas S. Apalainis), Šiaulėnų (girininkas J. Bliznikas) ir Dotnuvos (g-kas St. Kasperiūnas) girininkijos ir Panevėžio miškų ūkio Šeduvos (girininkas B. Bružė) girininkijos ir dalis Pušaloto g-jos). Bendras miškų ūkio plotas 54089 ha paskirstytų į 7-ias girininkijas. Viena girininkija vidutiniškai turėjo 7727 ha. Eigulių girininkijose dirbo nuo 10 iki 16. Taip pat organizuoti miškų ūkį vertė administravimo patogumas, nes visa ūkio teritorija pateko į Šiaulių administracinę sritį ir girininkijų ribos daugumoje sutapo su administracinių rajonų ribomis.

1990-08-01 miškų ūkiui suteiktas pavadinimas Radviliškio miškų urėdija. 1992-1997 m. laikotarpyje urėdijos padalinių skaičius ir jų pavadinimas nesikeitė. Šiuo metu yra šie padaliniai: 8 girininkijos (Aukštelkų, Radviliškio, Liepynės, Šeduvos, Legečių, Pašušvio, Baisogalos, Gudžiūnų), Medelynas, Centrinis medienos ruošos ir prekybos techninis padalinys.

Urėdijos miškai kaip ir anksčiau randasi pagrindė Radviliškio rajone ir dalis Pakruojo rajone (Aukštelkų girininkija) ir Kėdainių rajone (Gudžiūnų girininkija). 1993m. susikūrus respublikoje apskritims Radviliškio urėdijos miškai įeina į Šiaulių (Radviliškio ir Pakruojo rajonai) ir Kauno (Kėdainio rajonas) apskritis.

1997m. buvo pirmieji metai, kada miškininkai nebeturėjo savo ministerijos, buvo įkurta Žemės ir miškų ūkio ministerija- ministras Vytautas Knašys, viceministras Algirdas Brukas, Miškų departamentas- direktorius Vygandas Mierkis, Generalinė miškų urėdija- generalinis miškų urėdas Benjaminas Sakalauskas. 1998 m. birželio mėn. Miškų departamentas buvo perduotas Aplinkos ministerijai (ministras Algis Čaplikas) ir buvo pavadintas Miškų ir saugomų teritorijų departamentu. Aplinkos apsaugos viceministru tuo metu dirbo Imantas Lazdinis, jis taip pat buvo ir departamento direktoriumi. 1999 m. balandžio mėn. Aplinkos ministru skiriamas Danius Lygis. Miškų ir saugomų teritorijų departamento direktoriumi paskirtas Valdas Vaičiūnas. 1999m.rugsėjo mėn. paskelbiama tipinė urėdijos struktūra. 2000 metais Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro įsakymu Nr.373,2000-09-08 - rugsėjo mėnesio trečias šeštadienis paskelbtas Miškininko diena. 2000 m. lapkričio mėnesį paskiriamas naujas Aplinkos ministerijos ministras Henrikas Žukauskas. 2001 m. liepos mėn., pasikeitus ministru pirmininkui, Aplinkos ministru paskiriamas Arūnas Kundrotas, Aplinkos ministerijos viceministru Albertas

Vasiliauskas. Departamentas pavadintas Miškų departamentu įjungtas į Aplinkos ministerijos sudėtį, Generalinė miškų urėdija liko prie Aplinkos ministerijos ir tapo urėdijų steigėja.

2001m. liepos 16 d. pagal Miškų įstatymo pataisas miškų urėdijos tampa pelno siekiančiomis valstybės įmonėmis. Įmonė pavadinama Valstybės įmonė Radviliškio miškų urėdija. Miškų įstatymo pataisos buvo svarstomos ir aptarinėjamos visą pastarąjį penkmetį, buvo ieškoma racionaliausio sprendimo. 2002m. pradžioje atsiskiria Privačių miškų tarnyba, kuri įeina į Valstybės miškų kontrolės tarnybą.

2002 m. be 9 girininkijų yra Medelynas, Miško ruošos, prekybos ir techninis padalinys, į kurį įeina dirbtuvės ir medienos pakrovimo aikštelė, Medžioklės ūkio padalinys. Dirbančiųjų 2002m. rugsėjo mėn. yra 97.

Vykdamas reformą, mažinant darbuotojų skaičių, buvo paliekami aukštesnės kvalifikacijos darbuotojai, kompiuterizuojami visi darbo barai. Kompiuterinės programos įdiegtos realizacijos, bankinių dokumentų tvarkymui, susirašinėjama elektroniniu paštu su įvairiomis institucijomis. Visose girininkijose, Medelyne, Miško ruošos, prekybos ir techniniame padalinyje, medienos pakrovimo aikštelėje, sandėlyje įdiegti kompiuteriai. Girininkijų darbuotojai ne tik traukia realizacijos dokumentus, bet ir dirba su biržių atrėžimo, kitomis miškų ūkio, miškotvarkos darbų programomis. 2001m. pradėtos įdiegti elektroninės žerglės, kurios bus naudojamos ne tik biržių atrėžimui, bet ir pagamintos medienos matavimui. Visi duomenys iš elektroninių žerглиų bus vedami į girininkijų kompiuterius ir skaičiuojami reikalingi rezultatai, tuo daug kartų palengvinamas girininkijų darbuotojų darbas.

Siekiant įgyvendinti darnios miškininkystės principus ir siekti darnios miškininkystės plėtos Radviliškio urėdijoje yra atliekami tokie darbai: miško atkūrimo darbai, miško apsaugos darbai, miško tvarkymo darbai.

Sėklininkystės objektų įveisimas ir priežiūra. Šiuo metu urėdijoje eglės sėklos miškų atkūrimui renkamos tik iš sėklinės plantacijos. Plantacijos plotas- 5,4 ha. Paskutinį kartą plantacija derėjo 2008 metais buvo pririnkta 25 tūkst. kg kankorėžių. 2010 metais yra paruošta 849 kg paprastosios eglės sėklų atsargų.

2009 metais įveista 3,7 ha paprastojo ąžuolo sėklinė plantacija. Pasodinti 455 skiepyti ąžuoliukai, parinkti iš 80 klonų. Šalia įveista 2,1 ha ploto mažalapės liepos sėklinė plantacija, kurioje pasodinta 581 medelis iš 43 klonų.

Planuojama įvesti beržo, klevo sėklines plantacijas. Kasmet daugiau renkama lapuočių sėklų. 2009 metais pririnkta: ąžuolo- 1 toną, beržo- 5 kg, juodalksnio- 8 kg, liepos- 10 kg, klevo- 15 kg sėklų.

Kasmet atkuriamas apie 250 ha miškų (tiek, kiek iškertame), iš jų 70-80 procentų sodinimu. Mažiau nei 10 procentų sudaro grynai spygliuočių želdiniai, o likęs kiekis- mišrūs.

Daugiausia mišrinama su ąžuolu, juodalksniu, kiek mažiau su beržu, liepa. 2010 metų sausio 1d. žemės ūkio netinkamuose plotuose jau įveista 556,3 ha naujų miškų. Miškingumo didinimo programa vykdoma 355 procentų ,veisiami grynų lapuočių želdinių.

Želinių ir želdinių priežiūra atliekama apie 400 ha kasmet. Šis darbas atliekamas specialiais kardais arba krūmapjovėmis. Tai labai sunkus ir sudėtingas darbas, reikalaujantis daug kruopštumo. Nelabai atsiranda ši darbą norinčių dirbti, todėl urėdija jau keli metai kirtavietes, kuriose gausiai atželia menkavertės medžių rūšys, trakas ar gausi žolinė augmenija, purškia herbicidais Roundup. Tai didžiulis pagalbininkas, 4-6 metus ir daugiau pasodintoms miško kultūroms nereikia papildomos priežiūros, arba jos reikia minimaliai.

Apsaugai nuo žvėrių naudojamos individualias apsaugas, repelentus, ar ištisai aptveriant kultūrų plotus. Vis daugiau yra naudojamas austriškas repelentas Cervecol extra. Labai lengva jį naudoti ir yra nebrangus. 2005 metais nutepta 800 tūkst. medelių. Šiais metais planuojama nutepti 1000 tūkst. medelių, panaudoti 11 tūkst. individualių apsaugų ir 18 ha aptverti ištisai.

Miško priešgaisrinei apsaugai atlikti urėdija turi Pašūsvio girininkijoje priešgaisrinį bokštą, kuriame nuo balandžio 1d. iki spalio 1d. vykdomas priešgaisrinis budėjimas. Apsisaugojimui nuo gaisrų ruošiamos mineralizuotas juostas, urėdijoje yra gana daug gaisrų gesinimo inventoriaus.

Prevencijai urėdija kartu su Radviliškio policijos komisariato darbuotojais organizuoja reidus. Per 2008 metus atlikta 115 reidų kurių metu nustatyti 7 pažeidimai. Aktyviai bendraujama su Šiaulių RAAD pareigūnais. 2009 metais organizuoti 68 reidai, kurių metu nustatyti 9 pažeidimai.

Miško sanitarinei apsaugai urėdija skiria daug dėmesio. Pagrindinis akcentas – eglynų apsauga nuo liemenų kenkėjų. Šiam darbui atlikti kabinamos gaudykles vabzdžiams gaudyti, dėstome miške vabzdžiagaudžius medžius, kurių pagalba sunaikiname daug kenkėjų. Vienas iš pagrindinių darbų yra miškų žvalgymas.

Miško ugdymas reikalingas užauginti norimos medžių rūšies ar kelių rūšių medyną. Urėdija kasmet ugdymo kirtimus atlieka 350 ha plote.

Sausinimo tinklas urėdijoje sudaro 160 km. Urėdija kasmet nušienauja, išvalo dugną 120-130 km griovių.

Kelių tinklas urėdijoje, nors ir miškai ir šlapi, neblogas. Apie vieną kilometrą naujų kelių pastatoma iš kelių fondo lėšų. Savo turima technika atliekamas remontas, greideruojama, reikiamose vietose atnaujinamas žvyro dangą, žiemą valomas sniegas Šie darbai atliekami apie 250 km kasmet.

Politinio aspekto analizė:

Politiniai veiksniai turi įtakos darnaus vystymosi miškų ūkio strategijos įgyvendinimui. Darnaus vystymosi nuostatos ir idėjos yra įtrauktos į strateginius nacionalinio lygmens dokumentus, kurie padeda įgyvendinti valstybės institucijų prioritetinius strateginius tikslus, vykdant programas įgyvendinimo priemones bei įtakoja žemesnes įstaigas ir organizacijas šiuos planus įgyvendinti savo veikloje.

Ekonominio aspekto analizė:

Ekonominiai veiksniai rodo šalies ekonominę situaciją darnaus miškų ūkio vystymosi kontekste. Dėl riboto kirtimo fondo, didėjančių energetikos kainų ir mažėjančių medienos pardavimo kainų įmonės negauna užtekinai pajamų. Reformos įmonių viduje neduoda teigiamų rezultatų – tai trukdo įgyvendinti Vyriausybės prioritetinius strateginius tikslus darnaus vystymosi srityje. Per mažas dėmesys, skiriamas darnaus vystymosi idėjų įgyvendinimui miškų urėdijoje, neužtekinai įtakoja darbuotojus ir visuomenės narius įgyvendinant darnaus vystymosi idėjas.

Socialinio kultūrinio aspekto analizė:

Socialiniai veiksniai labai svarbūs įgyvendinant darnaus miškų ūkio vystymąsi. Nestabili socialinė padėtis, nepakankamas darbuotojų ir visuomenės materialinės gerovės užtikrinimas, skirtingas supratimas tarp visuomenės ir miškininkų bendruomenės. Šios ir kitos problemos trukdo įgyvendinti darnaus miškų ūkio vystymąsi. Šiuo laikotarpiu būtina panaudoti ES struktūrinę paramą bei Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos aplinkosaugos dalį. Ši programa yra pagrindinis ilgalaikis visuomenės švietimo ir informavimo įrankis, susidedantis iš 3 lygiaverčių komponentų - aplinkosaugos, ekonominio ir socialinio vystymosi pažangos. Tai priemonė, padedanti siekti suderinamumo tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarančių galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų, dėl to siekiant kokybiškai ir operatyviai informuoti kiek galima platesnę visuomenės dalį. Todėl būtina sudaryti palankias sąlygas visuomenei, atskiroms jos grupėms (vaikai, jaunimas, vyresniojo amžiaus žmonės, kaimas-miestas, vyrai-moterys ir pan.) dalyvauti sprendimų priėmimo procese bei formuoti aplinkos apsaugos bei darnaus vystymosi politiką, būtina investuoti į institucinių visuomenės informavimo pajėgumų stiprinimą, aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi švietimą, visuomenės dalyvavimo priimanant sprendimus skatinimą bei aplinkai palankaus gyvenimo stiliaus propagavimą.

Technologinio aspekto analizė:

Technologiniai veiksniai svarbūs įvertinant naujų technologijų, informacijos srautų poveikį darnaus miškų ūkio vystymuisi. Miškų ūkio sistemoje sparčiai plečiamas informacinių

technologijų tinklas, naujausių pažangiausių technologijų pritaikymas ir įgyvendinimas, kurie leidžia efektyviau integruoti darnaus miškų ūkio vystymosi idėjų įgyvendinimą į įmonių ir organizacijų strateginius planus.

Teisinė bazė

Valstybinis lygmuo

Lietuvos Respublikos Konstitucija. (1992). Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva. Valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą. Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei. Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklauso: žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai, istorijos, archeologijos ir kultūros objektai. Valstybė ir kiekvienas asmuo privalo saugoti aplinką nuo kenksmingų poveikių. Valstybė rūpinasi natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos išteklių. Įstatymu draudžiama niokoti žemę, jos gelmes, vandenį, teršti vandenį ir orą, daryti radiacinį poveikį aplinkai bei skurdinti augaliją ir gyvūniją.

Lietuvos Respublikos miškų įstatymas. (2001) Miškų įstatymo paskirtis – reglamentuoti miškų atkūrimą, apsaugą bei naudojimą ir sudaryti teisinę prielaidą, kad visų nuosavybės formų miškai būtų tvarkomi pagal vienodus tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principus, užtikrinant racionalų miškų išteklių naudojimą aprūpinant pramonę žaliava, biologinės įvairovės išsaugojimą, miškų produktyvumo didinimą, kraštovaizdžio stabilumą ir aplinkos kokybę, galimybę dabar ir ateityje atlikti ekologines, ekonomines ir socialines funkcijas nedarant žalos kitoms ekosistemoms. Miškas nuosavybės teise gali priklausyti valstybei ir Lietuvos Respublikos piliečiams. Lietuvos Respublikos miškuose pagal plotą vyrauja valstybinė miškų nuosavybė. Valstybinė miško žemė Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka gali būti nuomojama poilsiui, medžioklei ar kitiems tikslams, išskyrus miškų ūkio veiklai organizuoti. Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklauso valstybinės reikšmės miškai. Vyriausybė ar jos įgaliota Aplinkos ministerija įgyvendina valstybinių miškų savininko teises ir pareigas. Valstybinius miškus turto patikėjimo teise valdo miškų urėdijos, valstybinių rezervatų direkcijos, nacionalinių parkų direkcijos, savivaldybės, kitos valstybės įmonės ir organizacijos, kurioms įstatymų nustatyta tvarka suteikta valstybinių miškų valdymo teisė.

Miškų valstybinis valdymas ir Miškų įstatymo vykdymo priežiūra:

1. Valstybės miškų ūkio politikos kryptis nustato Seimas, priimdamas įstatymus.
2. Valstybės miškų ūkio strategiją formuoja bei valstybines miškų ūkio programas rengia Aplinkos ministerija

3. Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija ir jos teritoriniai miškų kontrolės padaliniai atlieka visų šalies miškų būklės, naudojimo, atkūrimo ir apsaugos kontrolės funkcijas:

4. Miškų urėdijoms priskirtų valstybinių miškų atkūrimą, priežiūrą, apsaugą ir miško išteklių naudojimą organizuoja ir koordinuoja Generalinė miškų urėdija prie Aplinkos ministerijos.

Atlikdama šias funkcijas, Generalinė miškų urėdija prie Aplinkos ministerijos:

- 1) atlieka miškų urėdijų steigėjo funkcijas ir koordinuoja jų veiklą;
- 2) nustato miškų urėdijoms privalomąsias miško atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbų normas;
- 3) organizuoja bendrą valstybinę priešgaisrinės ir sanitarinės miško apsaugos sistemą;
- 4) organizuoja ir koordinuoja miškų atkūrimo, apsaugos, tvarkymo ir miško išteklių naudojimo pažangių technologijų įgyvendinimą.

5. Privačius miškus atkuria, tvarko ir naudoja privačių miškų savininkai, laikydamiesi šio įstatymo, taip pat Vyriausybės ar jos įgaliotos Aplinkos ministerijos atsižvelgiant į privačių miškų savininkų organizacijų siūlymus tvirtinamų Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatų ir kitų miškų ūkio veiklą reglamentuojančių teisės aktų.

Lietuvos miškų ūkio politika ir jos įgyvendinimo strategija. (2002) Miškas yra vienas pagrindinių Lietuvos gamtos turtų, tarnaujantis valstybės ir piliečių gerovei, saugantis kraštovaizdžio stabilumą ir aplinkos kokybę. Nepriklausomai nuo miškų nuosavybės formos miškas pirmiausia yra nacionalinis turtas, kuris turi būti išsaugotas ateities kartoms, tenkindamas ekologines, ekonomines bei socialines visuomenės reikmes. Miškas ne tik teikia medieną ir kitus miško produktus, bet ir yra esminis ekologinės pusiausvyros faktorius, sudarydamas daugelio gyvūnijos ir augmenijos rūšių buveines, stabdydamas dirvos eroziją, absorbuodamas anglies dvideginį bei grynindamas orą, saugodamas gruntinius ir paviršinius vandenis, suteikdamas galimybę miesto ir kaimo gyventojams poilsiauti. Siekiant užtikrinti subalansuotą miškų ūkio plėtrą, patenkinti įvairių visuomenės grupių poreikius miškui ir užtikrinti miškų išsaugojimą ateities kartoms, pripažįstant ilgą miško augimo trukmę ir atsižvelgiant į nuosavybės formų skirtumus bei sąveiką, skatinant sąlygas, kuriomis teisingai tvarkomi miškai duotų šaliai ekonominę naudą, Lietuvoje yra formuojama ilgalaikė miškų ūkio politika, suderinta su kitų šalies ūkio šakų politikomis ir besiremianti šalies tradicijomis bei Europos Sąjungos teisinių normų, tarptautinių konvencijų, rezoliucijų, susitarimų, programų bei nacionalinių teisės aktų reikalavimais. Miškų ūkio politikos įgyvendinimui panaudojami miškų ūkio politikos instrumentai: gerai organizuota, kvalifikuota ir nepriklausanti nuo trumpalaikių politinių pokyčių miškų administracija; Miškų įstatymas ir kiti teisės aktai; mokesčiai ir finansinė parama; švietimas ir mokymas; miškų ūkio informacijos valdymas; ryšiai su visuomene. Vadovaujantis

Lietuvos miškų ūkio politikos formavimo principais ir miškų ūkio politikos kryptimis, įgyvendinama Lietuvos miškų ūkio plėtros strategija. Pagrindinis šios strategijos tikslas – nustatyti svarbiausias miškų ūkio politikos įgyvendinimo priemones laikotarpiui iki 2015 metų.

Lietuvos miškų ūkio politika formuojama vadovaujantis šiais principais:

1) atsakomybės už nepertraukiamą ir subalansuotą miško išteklių naudojimą

Atsižvelgiant į miško, kaip svarbiausio atkuriamo šalies gamtos išteklius vaidmenį visuomenei, miškų ūkio politika užtikrina miško savininkų, valdytojų ir naudotojų atsakomybę už miškų būklę ir subalansuotą miško išteklių naudojimą bei atkūrimą. Valstybė, vykdydama visų šalies miškų valstybinio reguliavimo funkcijas, plėtodama miškų ūkio infrastruktūrą, miškų apsaugą nuo stichinių nelaimių, masinių ligų bei kenkėjų, sudaro teises, finansines ir kitas prielaidas miškų išsaugojimui, racionaliam miško išteklių naudojimui, socialinių visuomenės reikmių tenkinimui ir aplinkos apsaugai;

2) atitikimo nacionalinei teisinei sistemai ir tarptautiniams susitarimams

Lietuvos miškų ūkio politika yra formuojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija ir kitais teisės aktais, taip pat vadovaujantis 1979 m. Berne pasirašyta Europos laukinės gamtos apsaugos konvencija, 1992 metais Rio de Žaneire pasirašyta Biologinės įvairovės konvencija bei Jungtinių Tautų konferencijoje „Aplinka ir plėtra“ priimtais pasaulio miškų išsaugojimo principais, 1990 metų Strasbūro, 1993 metų Helsinkio ir 1998 metų Lisabonos Ministrų konferencijų Europos miškų išsaugojimui rezoliucijomis, Europos Sąjungos miškų ūkio politikos ir strategijos principais, Europos Sąjungos direktyvomis miškų ūkio ir gamtos apsaugos klausimais;

3) visų suinteresuotų visuomenės grupių dalyvavimo ir bendradarbiavimo

Politika atsižvelgia į visų suinteresuotų visuomenės grupių nuomonę, derina ir subalansuoja miško savininkų, valdytojų ir naudotojų, medienos perdirbėjų, aplinkosauginių organizacijų ir visų kitų miškais ir miško ūkine veikla suinteresuotų visuomenės grupių interesus. Visi pagrindiniai miškų ūkio politikos teiginiai turi būti derinami su atskiromis suinteresuotomis šalimis ir pateikiami viešam visuomenės svarstymui;

4) miškų nuosavybės formų įvairovės ir jų lygiateisiškumo

Įgyvendinamas visų nuosavybės formų miškuose ūkininkavimo lygiateisiškumas. Sudaromos vienodos teisinės ir kitos prielaidos tiek privačių, tiek ir valstybinių miškų tvarkymui bei ūkinei veiklai. Plėtojant Lietuvos miškų ūkį, įtvirtinami rinkos ekonomikos santykiai ir laisvos konkurencijos principai tiek privačiame, tiek ir valstybiniame miškų ūkio sektoriuose;

5) miškų ūkio kompleksškumo

Miškų ūkis plėtojamas kompleksiskai įvairiašakio naudojimo pagrindu, atsižvelgiant į jo įtaką bei sąsajas su miško produktų ir paslaugų vartotojais, medienos perdirbimo pramonės struktūromis, taip pat su kitomis miškais ir miškų ūkiu suinteresuotomis visuomenės grupėmis;

6) miškų ūkio tradicijų tęstinumo

Lietuvos miškų ūkis turi laikmečio išbandytas tradicijas, į kurias atsižvelgiama perimant užsienio šalių patirtį. Miškų ūkio reformos ir pertvarkymai, naujovių diegimas miškų ūkio valdymo ir kitais klausimais turi būti vykdomi nuosekliai, įvertinant specialistų praktinę patirtį, atsižvelgiant į visuomenės nuomonę bei valstybės interesus.

Lietuvos miškų ūkio politika formuojama ir įgyvendinama pagal keturias kryptis: bendrąją, ekonominę, ekologinę ir socialinę.

Bendroji miškų ūkio politikos kryptis:

- 1) miško išteklių išsaugojimas ir gausinimas
- 2) miškų nuosavybės formų įvairovės užtikrinimas
- 3) visuomenės dalyvavimas svarbiausių miškų ūkio klausimų sprendime
- 4) visuomenės informavimas apie šalies miškus, jų būklę ir tvarkymą
- 5) miškų mokslo ir mokymo plėtra
- 6) tarptautinių ryšių stiprinimas ir plėtra

Miškų ūkio politikos ekonominė kryptis:

- 1) racionalus, tolygus ir nepertraukiamas miško išteklių naudojimas bei miškų produktyvumo didinimas ir auginamos medienos kokybės gerinimas
- 2) miškų ūkio ekonominio efektyvumo didinimas

Miškų ūkio politikos ekologinė kryptis:

- 1) miško ekosistemų tvarumo užtikrinimas
- 2) biologinės įvairovės išsaugojimas bei miškų sveikatingumo gerinimas

Miškų ūkio politikos socialinė kryptis:

- 1) visuomenės bendrųjų su miškais susijusių reikmių tenkinimas
- 2) valstybinio ir privataus miškų ūkio plėtra bendrosios kaimo plėtros kontekste.

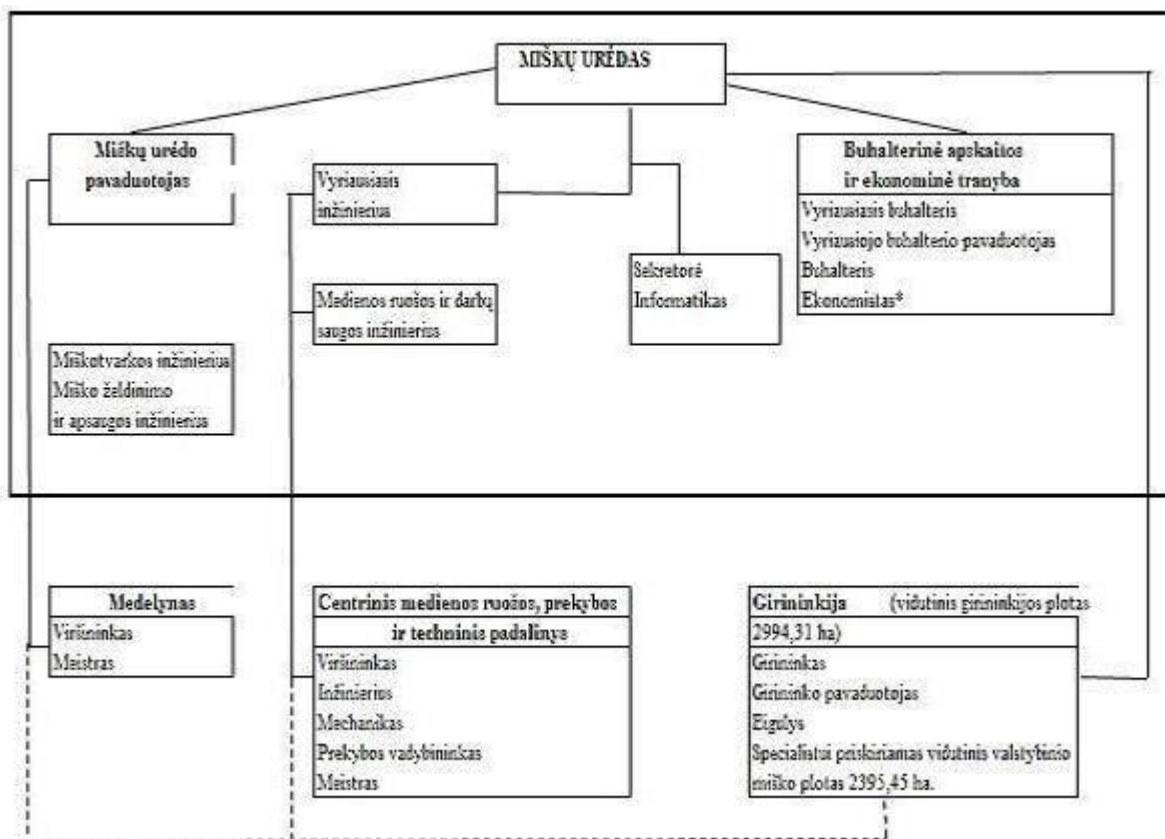
Lietuvos miškų ūkio ir jos įgyvendinimo strategijos veiksmų ir priemonių planas

2007 – 2010 m. (2006)

Nacionalinė darnaus vystymosi strategija.(2003) Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje darnus vystymasis suprantamas kaip kompromisas tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarantis galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų.

Urėdijos lygmuo

VĮ Radviliškio miškų urėdijos ilgalaikiai ir trumpalaikiai planai, VĮ Radviliškio miškų urėdijos įstatai, vidaus darbo tvarkos taisyklės, urėdijos darbuotojų pareiginiai nuostatai, miškų urėdo įsakymai ir raštai, VĮ Radviliškio miškų urėdijos darbuotojų ir administracijos kolektyvinė sutartis.

12 pav. Radviliškio miškų urėdijos valdymo struktūra

Šaltinis: Radviliškio miškų urėdija

Valstybės įmonė Radviliškio miškų urėdija yra valstybės įmonė, pasitikėjimo teise valdanti, naudojanti valstybinius miškus ir jais disponuojanti įstatymų nustatyta tvarka, taip pat vykdanči juose kompleksinę miškų ūkio veiklą ir kitą miškų urėdijos įstatuose nustatytą veiklą – veikla apimanti miškų atkūrimą, priežiūrą, apsaugą, racionalų miškų išteklių naudojimą ir prekybą mediena bei miško ištekliais.

Miškų urėdijos savininko teises ir pareigas įgyvendinančioji institucija – Generalinė miškų urėdija prie Aplinkos ministerijos. Miškų urėdija savo veikloje vadovaujasi LR Civiliniu kodeksu, Valstybės ir savivaldybės įmonių, miškų ir kitais įstatymais, LR Vyriausybės nutarimais, Aplinkos ministerijos bei Generalinės miškų urėdijos teisės aktais bei įmonės įstatais. Miškų urėdijai suteikta valdyti valstybinę miško žemę suskirstyta į 8 giraininkijas, medelyną, centrinę medienos ruošos, prekybos ir techninį padalinį. Savarankiškų filialų urėdija neturi.

Valstybės įmonė Radviliškio miškų urėdija kasmet stabiliai vykdo jai pavestas užduotis, dirba pelningai. Pastoviai kasmet atnaujinama technika, remontuojami pastatai, statomi nauji ir

remontuojami seni miško keliai. Įmonė turi sukauptus finansinius rezervus, todėl pajėgi apmokėti trumpalaikius ir ilgalaikius įsipareigojimus turimomis mokėjimo priemonėmis.

3.2. Tyrimo metodologija ir organizavimas

Aiškinantis darnaus vystymosi strateginių nuostatų įgyvendinimo Radviliškio rajono urėdijos pavyzdžiu buvo organizuotas empirinis tyrimas, kuriame panaudoti du metodai: kiekybinis ir kokybinis. Kiekybiniu anketinės apklausos metodu buvo tiriamos dvi grupės respondentų, kuriems buvo parengtos dvi anketos (žr. 1 ir 2 priedai). O kokybinis tyrimas organizuotas pasirenkant ekspertų interviu metodą.

Rengiant anketą buvo laikomasi K. Kardelio (2005) metodinių nurodymų. Todėl anketa pradedam trumpu paaiškinimu, kas atlieka tyrimą ir pateikta anketos pildymo instrukcija. Klausimai yra formuluojami konkretūs ir pateikiami jų atsakymo variantai, yra sudaryta galimybė respondentams pateikti savo atsakymų variantus.

Pirmoji anketa skirta Radviliškio rajono ūkininkams, rangovams, privačių miškų savininkams, savivaldybės ir seniūnijų darbuotojams, kurie yra tiesiogiai susiję su miškininkyste. Šioje anketoje 31 klausimas. Klausimai suskirstyti blokais, pagal kuriuos vykdoma respondentų požiūrio analizė.

Pirmasis klausimų blokas skirtas rajono miškų būklės veiklos vertinimui. Klausimais siekiama išsiaiškinti respondentų požiūrį į rajono miškų sanitarinę bei priešgaisrinę būklę, jos pokyčius. Taip pat aiškinamasi, kaip respondentai vertina rekreacinių zonų tvarkymą, saugomų teritorijų puoselėjimą, bei urėdijos teikiamų paslaugų vertinimas.

Antrasis anketinės apklausos klausimų blokas yra siejamas su informacijos apie miškus vertinimas. Šie klausimai yra svarbūs respondentams tuo požiūriu, kad ūkininkaujant ar atliekant kitokią veiklą miškuose labai yra svarbi informacija apie miškininkystės veiklos ypatumus, galimybes bei naujoves. Todėl buvo aiškinami kokias informacijos šaltiniais daugiausiai naudojasi apklaustieji ir tai, ar yra tenkinamas informacijos iš urėdijų poreikis.

Trečiasis anketinės apklausos blokas skirtas darnios miškininkystės galimybių vertinimui. Todėl buvo aiškinamasi, kaip respondentai suvokia darnią miškininkystę, iš kur apie ją sužinojo. Taip pat analizuojama respondentų nuomonė apie faktorių, kurie turi įtakos ekologinės katastrofos grėsmei, reikšmingumą. Aiškinamasi, kokia veikla yra svarbi darniai miškininkystei, kiek reikšmingos žinios apie miškų sertifikavimą bei veiklos vystymą pagal tvaraus ir darnaus ūkininkavimo principus.

Antroji anketa skirta Radviliškio rajono urėdijos darbuotojams. Šioje anketoje 11 klausimų, kurie suskirstyti pagal analizuojamas pagal darnios miškininkystės plėtros sritis. Todėl

buvo aiškinamasi respondentų požiūris į faktorius, keliančius grėsmę pasaulio ekologiškai situacijai, bei šių problemų išskyrimas miškininkystės požiūriu. Siekiama išanalizuoti, kiek urėdijoje laikomasi darnios miškininkystės požymių, pagal kokius rodiklius yra laikomasi miško išteklių saugojimo ir gausinimo kriterijaus nuostatų, miško ekosistemų sveikatingumo ir gyvybingumo išsaugojimo kriterijaus, miško prekinų funkcijų išsaugojimo ir skatinimo kriterijaus, biologinės įvairovės išsaugojimo, apsaugos ir gausinimo miško ekosistemose kriterijaus, socialinių kultūrinių funkcijų išsaugojimo kriterijų nuostatų ir kaip jos yra įgyvendinamos.

Siekiama išanalizuoti, kiek urėdijoje darbas organizuojamas pagal bendrosios politikos, institucijos ir darnios miškininkystės problemas. Taip pat analizuojami svarbiausi urėdijos darbo prioritetai pastaraisiais metais, bei sąlygos, kurios, respondentų nuomone, būtinos darnios miškininkystės funkcijoms įgyvendinti.

Kokybiniam ekspertų tyrimui parengtas interviu klausimynas, kurio klausimais yra siejami su anketinių apklausų klausimų, kadangi šiuo tyrimu siekiama patvirtinti anketinių tyrimų rezultatus ir juos palyginti.

3.3. Tyrimo imties charakteristika

Tyrimo dalyvavo trys grupės respondentų. Jų demografinėms charakteristikoms nebuvo skiriamas ypatingas dėmesys, kadangi nuo jų požiūris į darnios miškininkystės siekį nėra reikšmingas, todėl pateikiama statistinė respondentų charakteristikų analizė.

Pirmosios grupės respondentų: ūkininkų, privačių miškų savininkų, medžiotojų demografinės charakteristikos pateikiamos 2 lentelėje.

2 lentelė

Ūkininkų, privačių miškų savininkų, medžiotojų demografinės charakteristikos

Respondentų pasiskirstymas	Skaičius	Procentas
Pasiskirstymas pagal lytį		
Moterys	3	7 %
Vyrai	168	93 %
Iš viso:	171	100 %
Pasiskirstymas pagal išsilavinimą		
Vidurinis	29	17 %
Aukštesnysis	69	41 %
Aukštasis	73	42 %
Iš viso:	171	100%
Pasiskirstymas pagal veiklą		
Ūkininkas	35	22 %
Privataus miško savininkas	33	20 %
Seniūnijos darbuotojas	4	2 %

Savivaldybės darbuotojas	6	3 %
Ūkio darbininkas	8	4 %
Medžiotojas	85	49 %
Iš viso	171	100 %

Pagal respondentų demografines charakteristikas matyti, kad daugiausiai anketinėje apklausoje dalyvavo vyrų, o moterų respondenčių vos kelios. Daugiausiai respondentų turi aukštesnįjį ir aukštąjį išsilavinimą. Apklausoje dominavo medžiotojai, labai panašios ūkininkų ir miško savininkų grupės.

Urėdijos darbuotojų demografinės charakteristikos pateikiamos 3 lentelėje.

3 lentelė

Urėdijos darbuotojų demografinės charakteristikos

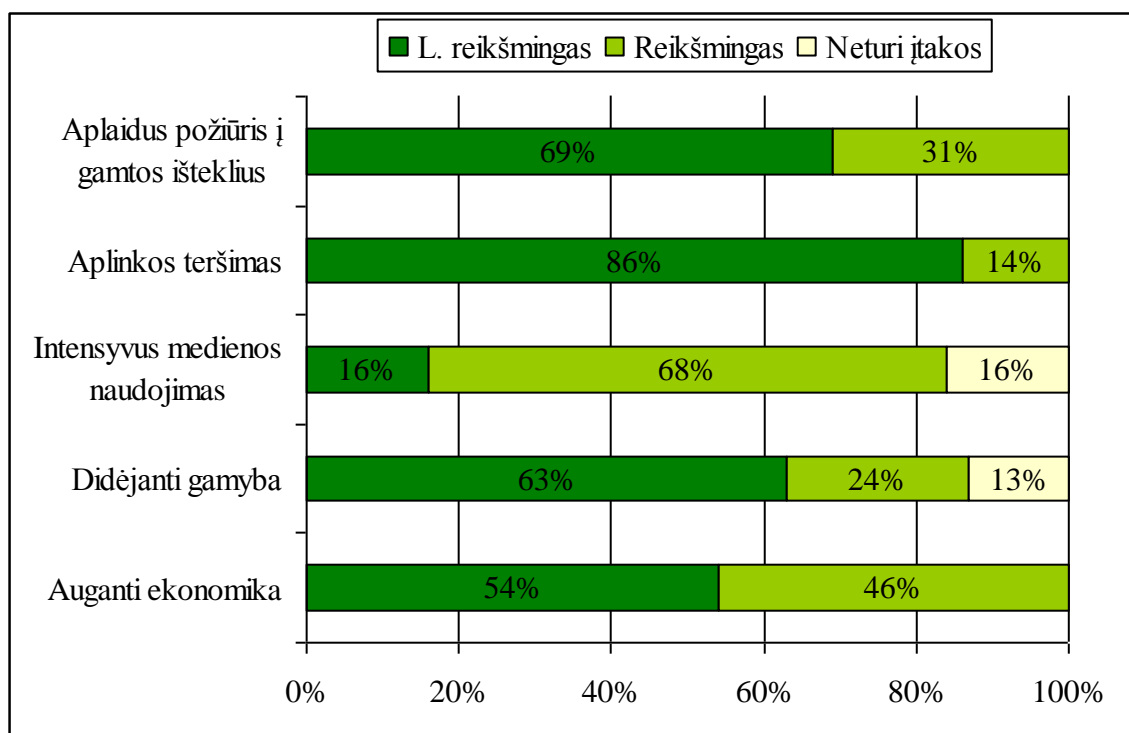
Respondentų pasiskirstymas	Skaičius	Procentas
Pasiskirstymas pagal lytį		
Moterys	4	9 %
Vyrai	37	91 %
Iš viso:	41	100 %
Pasiskirstymas pagal išsilavinimą		
Vidurinis	1	2 %
Aukštesnysis	11	28 %
Aukštasis	29	70 %
Iš viso:	41	100 %
Pasiskirstymas pagal darbo stažą		
Iki 5 metų	5	12 %
6 – 10 metų	5	12 %
11 – 15 metų	5	12 %
16 – 20 metų	26	64 %
Iš viso:	41	100 %

Apibendrinant urėdijos darbuotojų charakteristikas, galima teigti, kad apklausoje dalyvavo vyrų dauguma ir tik 4 moterys, daugiausiai respondentų turi aukštąjį išsilavinimą ir dirba urėdijoje daugiau nei 16 metų. Todėl tikėtina, kad šie darbuotojai aktyviai dalyvavo permainų procesuose ir gali tinkamai įvertinti darnios miškininkystės principus ir veiklos galimybes.

Ekspertų interviu apklausoje dalyvavo 5 respondentai. Visi vyrai. Renkantis respondentus interviu buvo atsižvelgiama į tai, kad respondentai būtų susiję su miškininkystės sektoriumi ir užimtų vadovaujamas pareigas. Laikantis tyrimo etikos ir siekiant užtikrinti informantų anonimiškumą, išsamesnė informacija (vardai, pavardės) apie kokybinio tyrimo dalyvius nėra atskleidžiama (yra žinomi tik darbo autoriui). Informantų suteikta informacija, nepaisant jos atvirumo ir asmeniškumo, neleidžia nustatyti tiriamųjų tapatybės, o gauti duomenys darbe skelbiami tik apibendrinti. Reikėtų pažymėti, kad visi informantai turi aukštąjį išsilavinimą ir miškininkystės srityje dirba daugiau nei 5 metai.

3.4. Urėdijos darbuotojų anketinės apklausos duomenų analizė

Darniam visuomenės vystymosi poreikiui įtakos turi globalinės problemos. Todėl pradedant apklausa įvadinėje dalyje buvo siekiama išsiaiškinti, koks yra respondentų požiūris į faktorius, lėmusius globalinę ekologinės katastrofos grėsmę (13 pav.).

13 pav. Faktorai, turintys įtakos ekologinės katastrofos grėsmei

Remiantis urėdijos darbuotojų pateikiamais atsakymais 13 paveiksle, matyti, kad pagrindinis faktorius, miškininkų nuomone, yra aplinkos teršimas. Šis požiūris sutapo ir su urėdijos darbuotojų grupės respondentų nuomone. Vadinasi, galima teigti, kad yra suvokiama aplinkos teršimo problema iš esmės, todėl tikėtina, kad yra suprantami ir vis didesni reikalavimai, keliami aplinkos apsaugas tiek Lietuvos, tiek ES mastu.

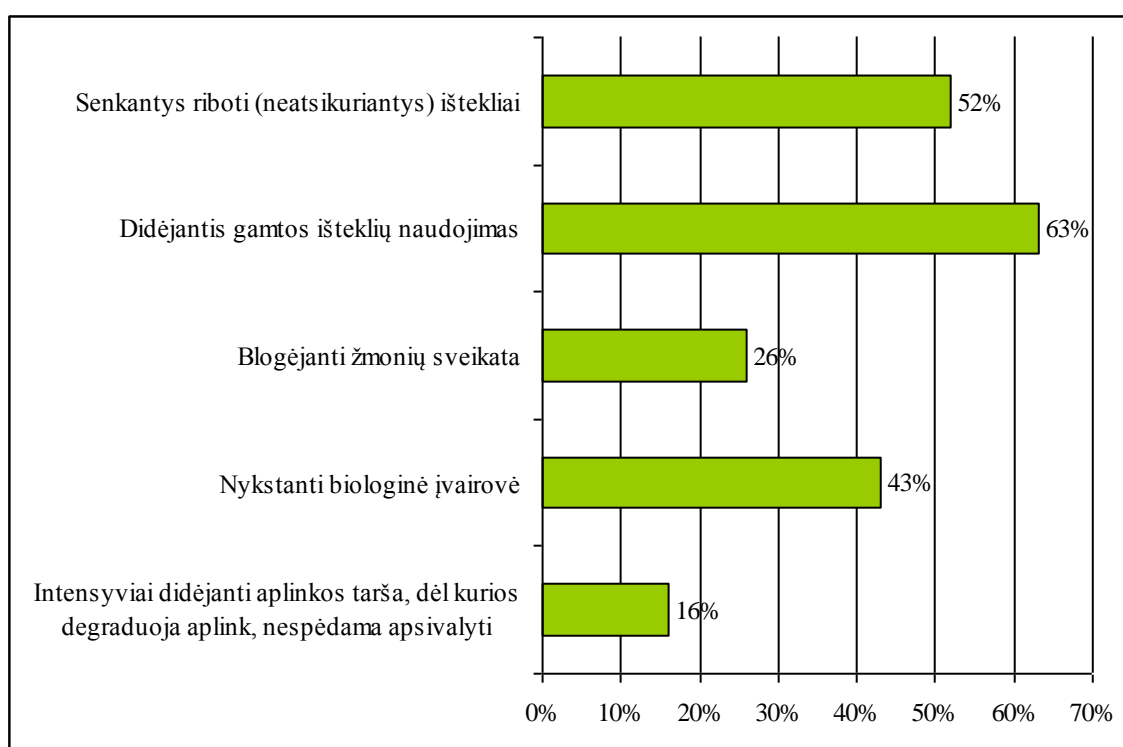
Respondentų nuomone, turėtų būti atkreiptinas dėmesys į turimus gamtos išteklius ir tinkamai juos naudoti, nes taip pat svarbus faktorius, jog gamtos ištekliai naudojami aplaidžiai. Didėjanti gamyba taip pat kelia susirūpinimą, nes didėjanti gamyba sudaro sąlygas surinkti daugiau atliekų, tačiau šios atliekos dar ne visuomet atsakingai tvarkomas. Panašiai galima vertinti augančios ekonomikos veiksnį. Taigi teigtina, kad gamybos didėjimas ir ekonomikos augimas sudaro sąlygas didesniai atliekų kiekiui bei oro taršai.

Mažiausiai reikšmingas veiksnys – intensyvus medienos naudojimas. Pažymėtina, kad miškas kaip medienos kuro ir būsto statybos šaltinis buvo svarbus visais amžiais. Tačiau

plėtojantis pramonei mediena tapo ne tik energijos, bet ir įvairių pramonės gaminių žaliava, todėl jos vaidmuo ypač išaugo. Mišką imta tapatinti su mediena.

Šių dienų informacijos ir žinių visuomenėje miškui skiriamas svarbus ekologinis vaidmuo, tačiau nemažėja ir medienos naudojimas. Kad miškai visas tas reikmes tenkintų, reikia racionaliau naudoti miško išteklius. Ankstesniais laikais miškas buvo naudojamas ekstensyviai, t. y. neracionaliai prarandant labai daug atliekų, bet dabar stengiamasi įdiegti gamybą be atliekų. Vadinasi, visos miško funkcijos turi būti išnaudojamos optimaliai ir išmintingai.

Įvertinti faktoriai yra svarbūs visose ūkio srityse, todėl buvo prašoma išskirti globalias problemas, kurios yra labiausiai susijusios su mišku (žr. 14 pav.) Respondentai galėjo pateikti po kelis atsakymo variantus, todėl pateikiamas įvertinimas atsakymų gausumas.

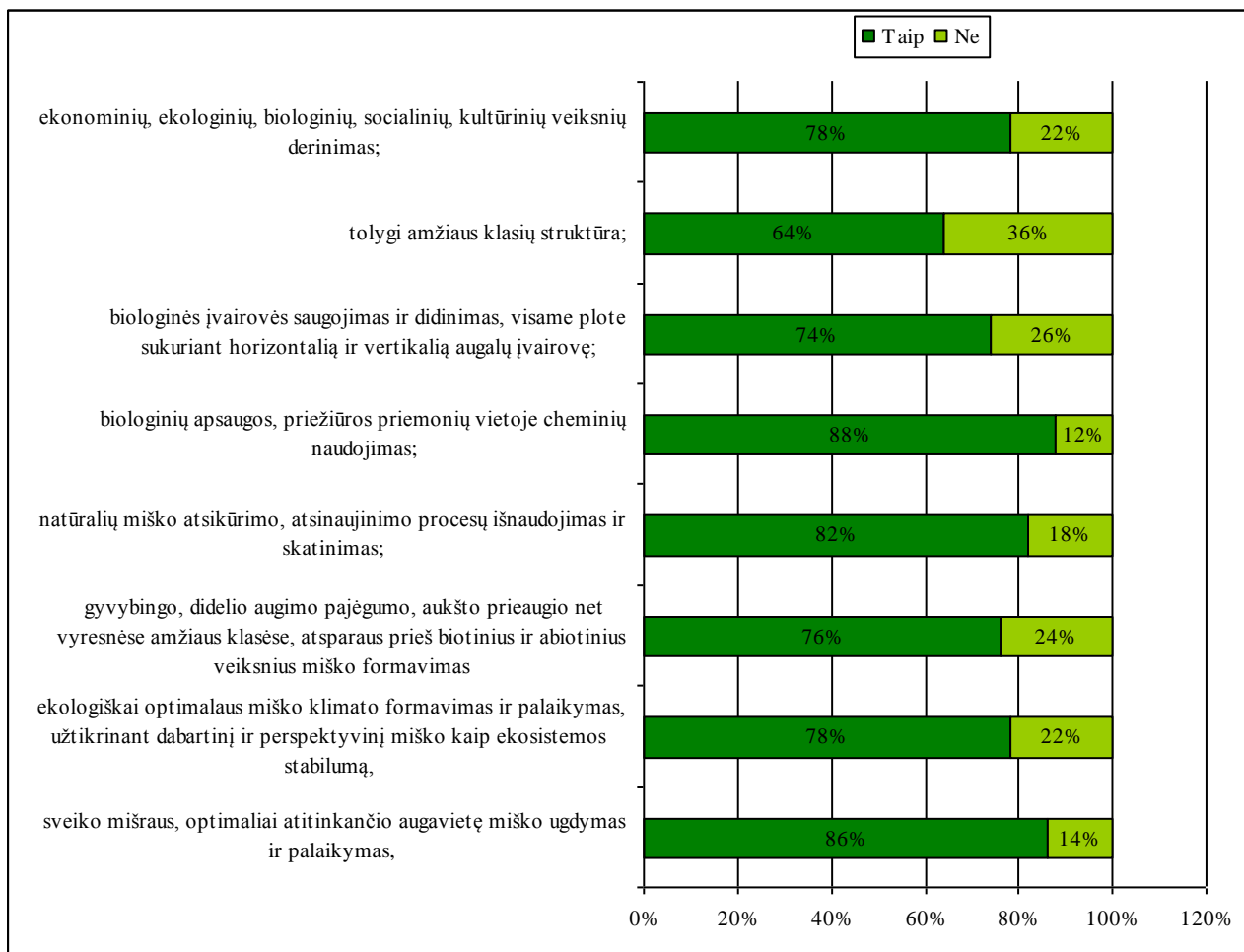
14 pav. Globalios problemos, susijusios su mišku

Analizuojant respondentų pateiktus vertinimus, galima išskirti didėjantį išteklių naudojimą, todėl galima teigti, kad miškų ištekliai atnaujinami yra retai, juo labiau, kad medžiai auga ne vienerius metus, todėl šių išteklių naudojimas yra labai reikšmingas. Taigi galima daryti prielaidą, kad tiek bendri veiksniai lemiantys ekologinius pokyčius gamtoje tiek veiksniai, turintys įtakos miškininkystės srityje yra siejami su gamtos išteklių saikingu ir tikslingu naudojimu, nes kiek mažiau kaip reikšmingas faktorius, respondentų įvardintas, yra neatsikuriančių išteklių mažėjimas.

Beveik pusės respondentų nuomone, labai svarbu ir tai, kad nyksta biologinė įvairovė. Vadinasi, biologinė įvairovė, sunkiai prisitaiko prie besikeičiančių sąlygų ir turi tendenciją

mažėti. Mažiausiai miškui svarbūs faktoriai dėl ekologinės grėsmės yra blogėjanti žmonių sveikata ir intensyviai didėjanti aplinkos tarša.

Įvairiose programose, strategijose yra išskiriami darnios miškininkystės požymiai, todėl siekiama išsiaiškinti respondentų požiūrį į tai, kiek Radviliškio urėdijoje yra laikomasi darnios miškininkystės požymių (žr. 15 pav.).

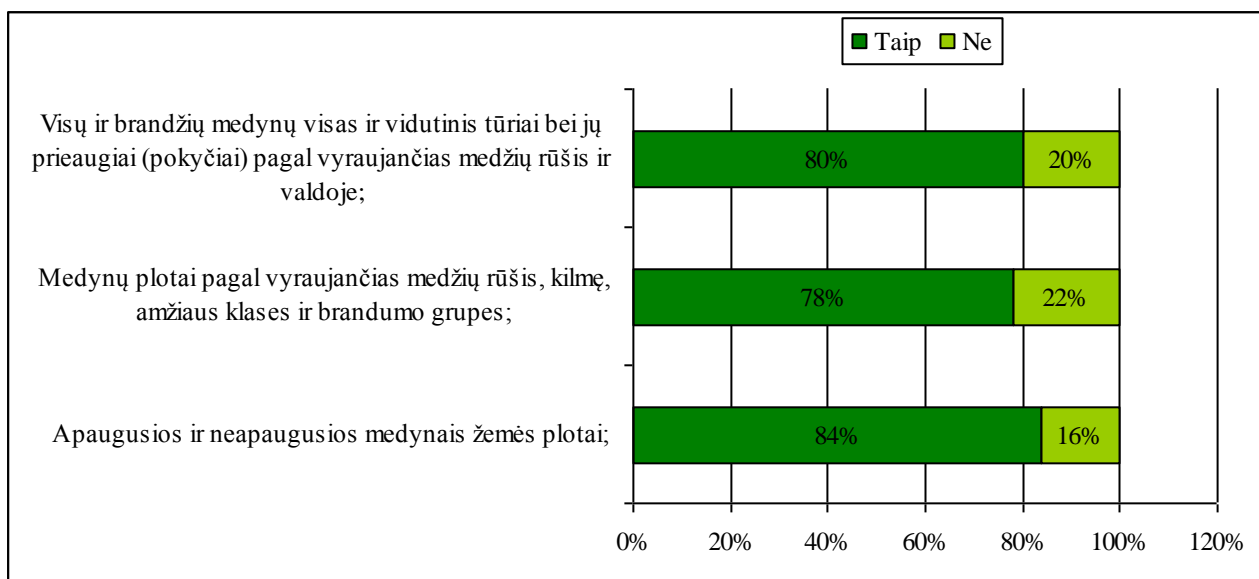
15 pav. Darnios miškininkystės požymių siekimas

Analizuojant respondentų atsakymus nustatyta, kad visų požymių, taikomų darnios miškininkystės vystymui respondantai iš esmės pritaria, tačiau ne visose girininkijoje yra šie veiksniai taikomi tinkamai ir esmės. Todėl galia išskirti sritis, kuriose yra labai gerai laikomasi įvardintų požymių: tai biologinių apsaugos priemonių taikymas vietoj cheminių ir sveiko mišraus, optimaliai atitinkančio augavietę miško ugdymas ir palaikymas. Taigi manytina, kad šiuos veiksnius, kuriems įvardinta mažiausiai nepalankių respondentų vertinimų įtakoja ES parengti dokumentai ir Direktyvos.

Daugiausiai nepalankių vertinimų pateikta teiginiui, kad siekiama tolygios amžiaus struktūros. Tačiau A. Kuliešiaus (2008) teigimu, besiplečiantys atvejiniai, rinktiniai kirtimai gali

būti perskaičiuoti į plyną kirtimą, naudojant atitinkamus ekvivalentus. Visuomet turime užtikrinti pagrindinį naudojimo principą – tolygumą. Šiuo tikslu turimą miško plotą privalome tolygiai skirti kirtimui per visą kirtimo apyvartą, t. y. amžių, per kurį miškas išauginamas ir atkuriamas. Laikydami šių principų gausime plotą, galimą kasmet iškirsti, t. y. kasmečio miško naudojimo ploto normą. Suprantama, kad mažoje kelių hektarų valdoje negalima ir galvoti apie tolygų naudojimą. Ne visada tolygus naudojimas pasiekiamas ir didelėse valdose, pavyzdžiui, miškų urėdijoje arba ir visoje šalyje imant tam tikros rūšies medžių medynus. Atlikta miško naudojimo prognozė visam šimtmečiui. A. Kuliešis, E. Petrauskas (2000) teigia, kad kai kuriose urėdijose parodė neišvengiamus bangavimus, nukrypimus nuo tolygaus naudojimo. Tokie nukrypimai priklauso nuo medyno amžiaus struktūros, kurios negalima staiga pakeisti. Miškotvarkos – uždavinys – siekti, kad visa ūkininkavimo miškuose sistema remtųsi tolygiu naudojimu. Šiuo metu šalyje, atskirai valstybiniuose ir atskirai privačiuose miškuose, yra pakankamai brandžių medynų, todėl tiesiog privalu orientotis į tolygų naudojimą. Vadinas, šis veiksnys urėdijos darbuotojų dar nėra tinkamai įvertintas.

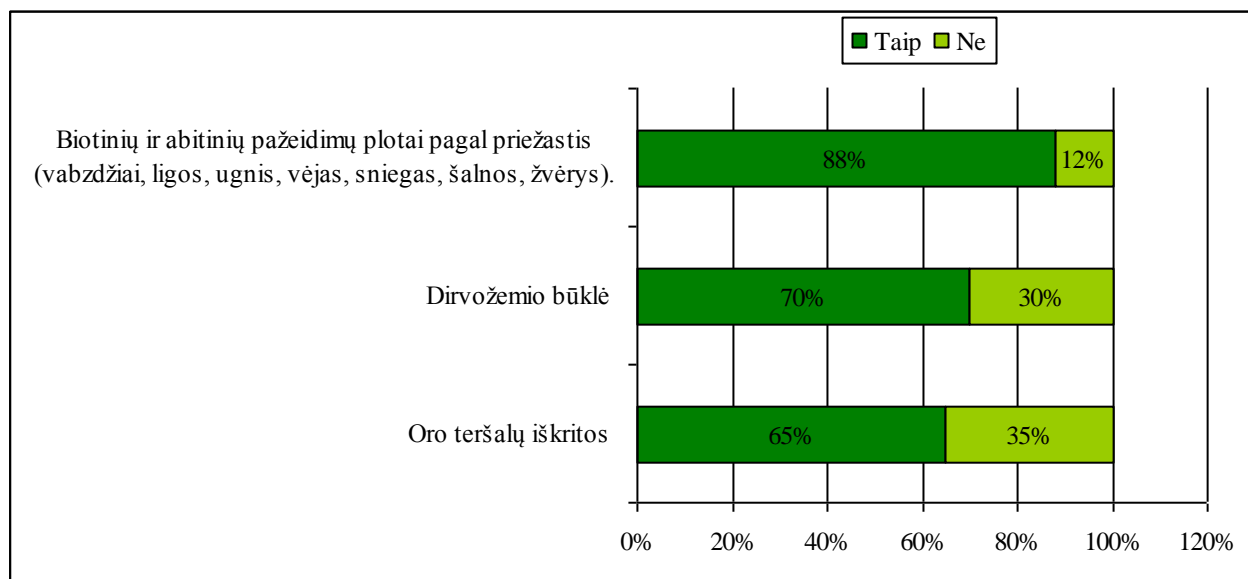
Miško išteklių naudojimas ir miškininkystės darbai atliekami pagal atitinkamus kriterijus. 16 paveiksle pateikiami analizuojamos urėdijos miško išteklių išsaugojimo ir gausinimo kriterijaus rodikliai, pagal kuriuos urėdijoje realizuojamas šis kriterijus.

16 pav. Kriterijai, pagal kuriuos laikomasi miško išteklių išsaugojimo ir gausinimo

Pagal 16 paveiksle pateikiamus duomenis matyti, kad visi kriterijai, reikalingi miško išteklių išsaugojimui ir gausinimui, yra puoselėjami. Labiausiai akcentuojami apaugusios ir neapaugusios medynais žemės plotai, todėl teigtina, kad nuolat yra kontroliuojami miško plotai ir siekiama atlikti atsodinimo darbus.

Miškotvarkai labai svarbus ir miško ekosistemų sveikatingumo ir gyvybingumo išsaugojimo kriterijus. Jo rodiklių laikymasis Radviliškio urėdijoje pateikiamas 17 paveikslas.

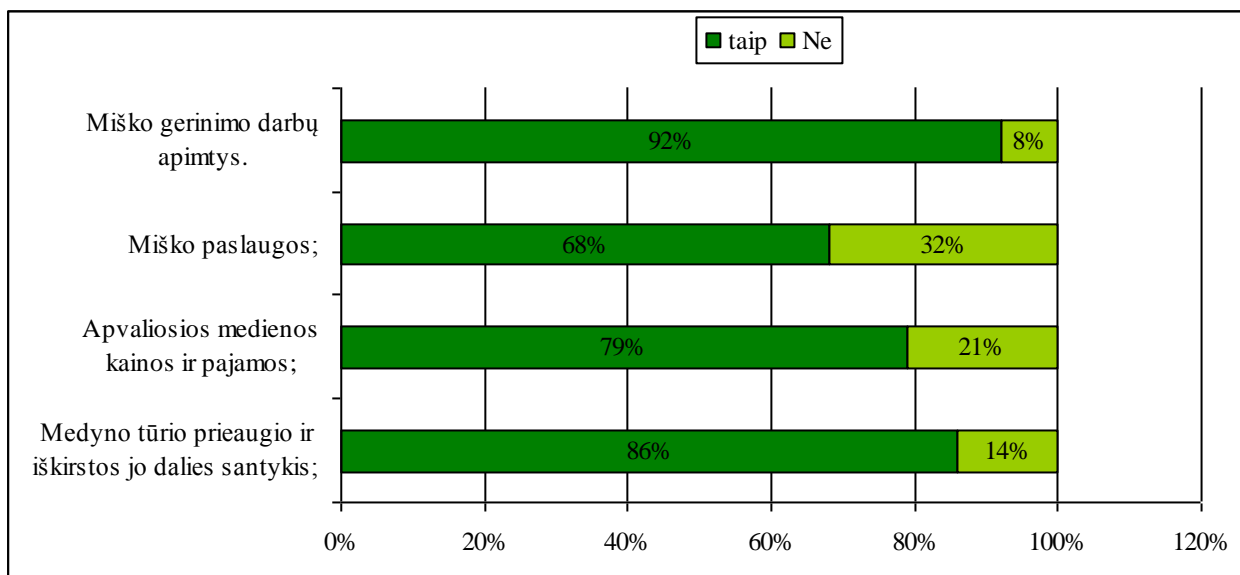
17 pav. Miško ekosistemų sveikatingumo ir gyvybingumo išsaugojimo kriterijaus vertinimas

Ekosistemų gyvybingumui ir sveikatingumui užtikrinti Radviliškio miškų urėdijoje aktualiausiai įgyvendinamas pagal biotinių ir abiotinių pažeidimų plotus pagal priežastis. Vadinsi nuolat vyksta miškų būklės stebėjimas ir siekiama nustatyti pažeidimus bei juos likviduoti. Reikalinga pastebėti, kad miškų būklės vertinimas atliekamas miško monitorinio pagalba, kuris Lietuvoje jau taikomas daugiau nei 20 metų.

Kiek mažiau reikšminga miškininkystės ūkyje dirvožemio būklės kriterijaus laikymasis, pažymėtina, kad šio kriterijaus nėra miškotvarkos taisyklėse, todėl jam yra skiriamas ir mažesnis dėmesys.

Oro teršalų iškritos – mažiausiai respondentų įvardintas kriterijus ekosistemos gyvybingumui ir sveikatingumui palaikyti. Tokiam atsakymui įtakos turi tas faktas, jog sunku prognozuoti šio kriterijaus aktualumą, nes kiekvienais metais jis gali būti kitoks.

Labai svarbu siekiant darnaus miškininkystės ūkio vystymo laikytis ir prekinį funkcijų išsaugojimo ir skatinimo kriterijaus (žr. 18 pav.).

18 pav. Miško funkcijų prekinių funkcijų išsaugojimo ir skatinimo kriterijaus vertinimas

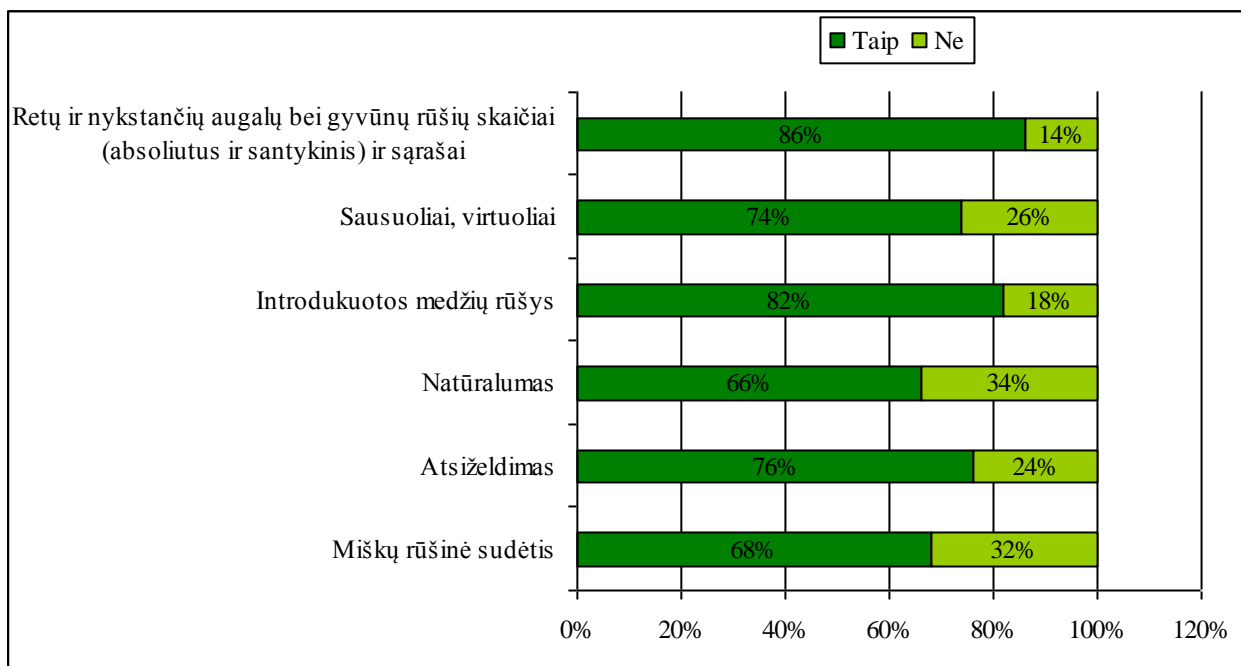
Pagrindinė veikla siekiant vykdyti prekinių funkcijų išsaugojimo ir skatinimo kriterijaus tai miško gerinimo darbų apimčių didinimas. Taigi, teigtina, kad urėdija savo veikloje siekia tikslingo miško darbų apimčių, išnaudoja visą turimą potencialą, bei siekia finansinio stabilumo.

Antrasis statistiškai reikšmingas atsakymų rodiklis – medyno tūrio prieaugio ir iškirstos dalies santykis. Vadinasi, urėdijoje yra labai akcentuojamas miško atsodinimas. Pažymėtina, kad 2009 metais įmonės finansinė padėtis buvo gera, todėl II pusmetyje daugiau lėšų skirta miško atkūrimo, priežiūros bei apsaugos darbams, todėl nenukirsto miško vertės panaudojimas viršytas 106,6 %.

Apvalios medienos kainos ir pajamos kinta, todėl reikalinga numatyti šiuos kainų pokyčius ir įvertinti medienos pardavimo srautus. Pažymėtina, kad mediena urėdijoje parduodama skelbiant medienos pardavimo konkursus ir ilgalaikės medienos pardavimo sutartis. Apvaliosios medienos kiekiai, skirti mažmeninei prekybai, pusmetiniams pardavimams, pardavimams pagal ilgalaikes sutartis pardavimui aukcionuose, Pardavėjo gamybinei ir ūkinei veiklai, kiekiai nustatomi Pardavėjo administracijos vadovo įsakymu patvirtintu mažmeniniu kainininku.

Mažiausiai įvertintas respondentų miško paslaugų kriterijus. Todėl galima teigti, kad miško funkcijų išsaugojimo kriterijus realizuojamas pagrinde per miško darbų gerinimo apimtis.

Biologinės įvairovės išsaugojimo, apsaugos ir gausinimo kriterijaus rodiklių vertinimas pateikiamas 19 paveiksle.

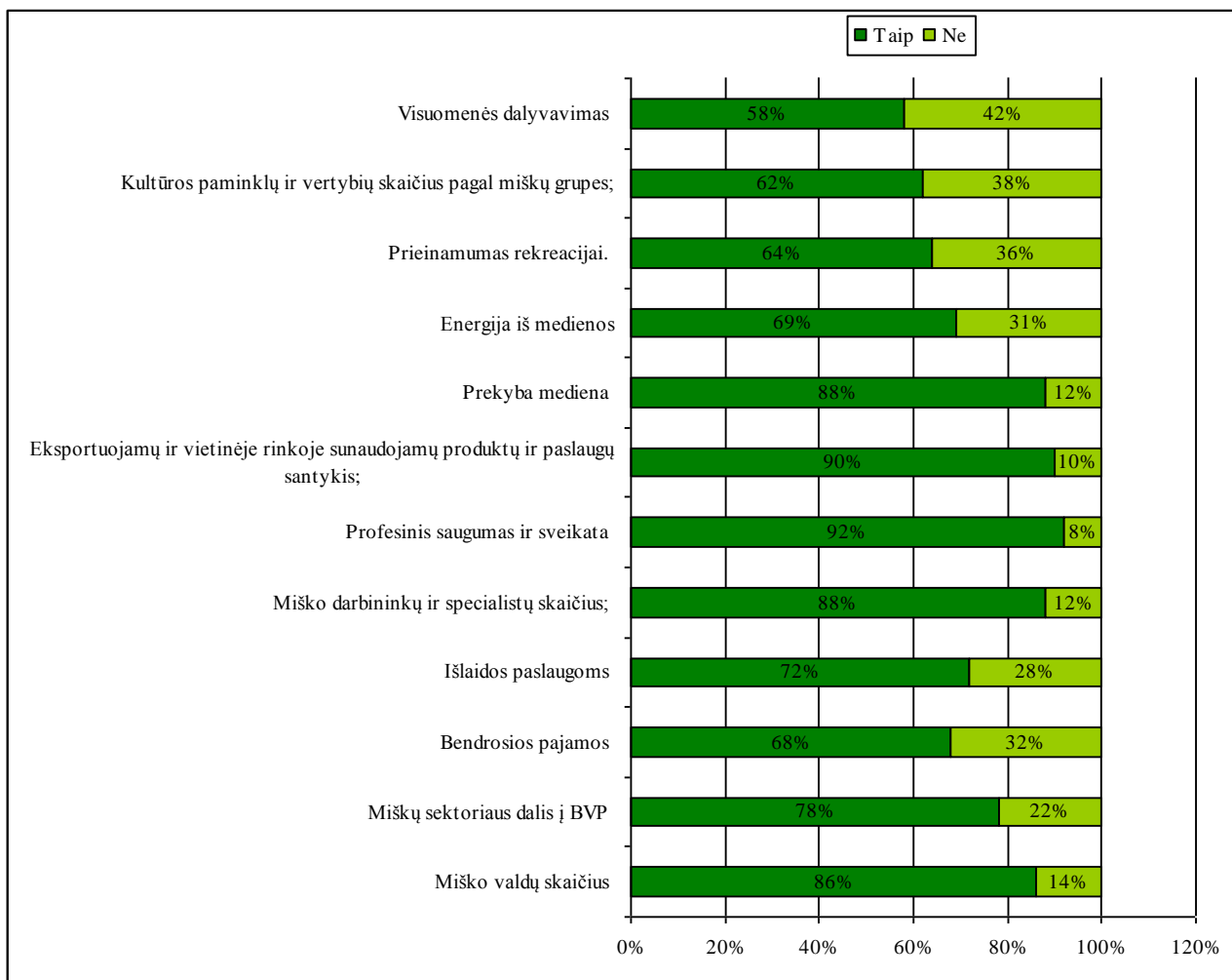
19 pav. Biologinės įvairovės išsaugojimo ir gausinimo kriterijaus rodiklių vertinimas

Analizuojant respondentų atsakymus nustatyta, kad siekiant išsaugoti biologinę įvairovę reikšmingiausia išsiaiškinti retų ir nykstančių augalų bei gyvūnų skaičių ir parengti sąrašus. Vadinasi, siekiant užtikrinti biologinės įvairovės išsaugojimą yra aiškinamasi, kiekvienos retos rūšies populiacijos galimybės bei išsaugojimo perspektyvos.

Reikšmingas biologinės įvairovės išsaugojimui ir introdukuotų medžių rūšių saugojimas, tai rodo, kad ilgaamžiai medžiai yra saugomi urėdijos teritorijoje. Aktualu urėdijos darbuotojams sutvarkyti sausuolius ir virtuolius medžius, kad jie netrukdytų kitiems medžiams bei miško darbams ar rekreacijai.

Teigtina ir tai, kad urėdijoje svarbią vietą užima atsiželdinimo darbai. Vadinasi, visuomet siekiama išlaikyti pusiausvyrą ir akcentuojamas miško atsodinimas. Miško natūralumo išsaugojimui pritarė daugiau nei pusė respondentų. Pažymėtina, kad neracionali žmogaus ūkinė veikla skurdina gamtinę aplinką, mažina jos atsparumą teršalams, griauna nusistovėjusią ekologinę pusiausvyrą. Natūralus kraštovaizdis keičiamas mažiau subtilia sukultūrinta aplinka. Todėl būtina išsaugoti tas teritorijas, kuriose yra labai vertingų mokslui ir kultūrai gamtinių objektų: tipinių ar unikalių landšaftų, retų gyvūnų ir augalų rūšių, mineralų ir panašiai. Radviliškio rajono urėdijoje nemažai saugomų teritorijų, tačiau manytina, kad dar yra nemažai veiklos, kad jas puoselėti ir sutvarkyti.

Darniai miško plėtrai yra labai svarbūs ir socialiniai bei kultūriniai rodikliai, todėl aiškinamasi, kokie rodikliai urėdijoje yra pagrindiniai siekiant įgyvendinti socialines ir kultūrinės miško funkcijas (žr. 20).

20 pav. Socialinių kultūrinių miško funkcijų išsaugojimo kriterijų vertinimas

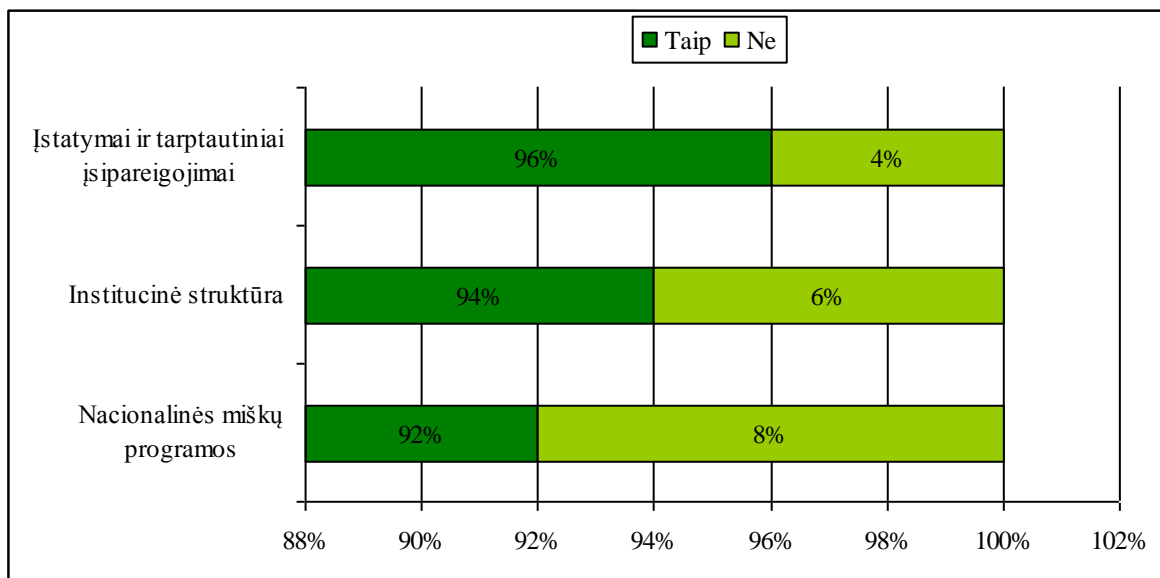
Socialinių ir kultūrinių miškininkystės veikloje rodiklių yra pakankamai daug, gal todėl jiems ne visiems yra skiriamas reikiamas dėmesys. Labiausiai reikšmingas rodiklis tai profesinė sauga ir sveikata. Vadinasi, urėdijoje yra paisoma sveikatos priežiūros ir saugos darbe reikalavimų, kas ypatingai akcentuojama ES dokumentuose. Remiantis respondentų nuomone, teigtina, kad svarbus kriterijus eksportuojamų ir vietinėje rinkoje sunaudojamų produktų ir paslaugų santykis.

Siekiant darnios miškininkystės plėtros reikalinga atsižvelgti ir į darbuotojų ir specialistų kiekį. Vadinasi, labai svarbu, kad miškuose dirbtų išmanantys savo darbą žmonės, vadinasi, organizuojant urėdijose darbą reikalinga analizuoti darbuotojų poreikius ir rengti mokymosi poreikių analizę, sudaryti sąlygas miškininkams mokytis ir kelti kvalifikaciją.

Darniai plėtrai reikalinga atsižvelgti ir į miško valdų skaičių. Todėl tikslinga išsiaiškinti, kokios miško valdos dominuoja rajone, nustatant galimybes dalyvauti bendroje veikloje mažesnių ir didesnių miško savininkų galimybes plėtoti tinkamą miško panaudojimą.

Mažiausiai respondentų buvo pasirinktas visuomenės dalyvavimo rodiklio reikalingumas, tačiau galima akcentuoti, kad ši veikla yra taip pat aktyviai realizuojama rengiant įvairios akcijas ir šventes kartu su rajono bendruomene.

Darnios miškininkystės principai ir siekiai yra įgyvendinami per įvairias bendrosios miškų politikos, institucijos ir darnios miškininkystės priemones. Radviliškio urėdijos įgyvendinamų priemonių vertinimas pateikiamas 21 paveiksle.

21 pav. Dalyvavimas įvairiose aplinkosauginėse priemonėse

Pagal pateikiamus duomenis 38 paveiksle matyti, kad svarbiausios urėdijos priemonės yra įstatymų ir tarptautinių įsipareigojimų vykdymas, todėl akcentuotina, kad urėdijos veikla grindžiama ES dokumentinėmis nuostatomis bei parengtais Lietuvos Respublikos dokumentais ir priimtais įstatymais.

Teigtina ir tai, kad institucinė urėdijos struktūra atitinka reikalavimus, vadinasi urėdijoje dirba kvalifikuoti darbuotojai, turintys reikiamą išsilavinimą ir siekiantys įgyvendinti keliamus tikslus.

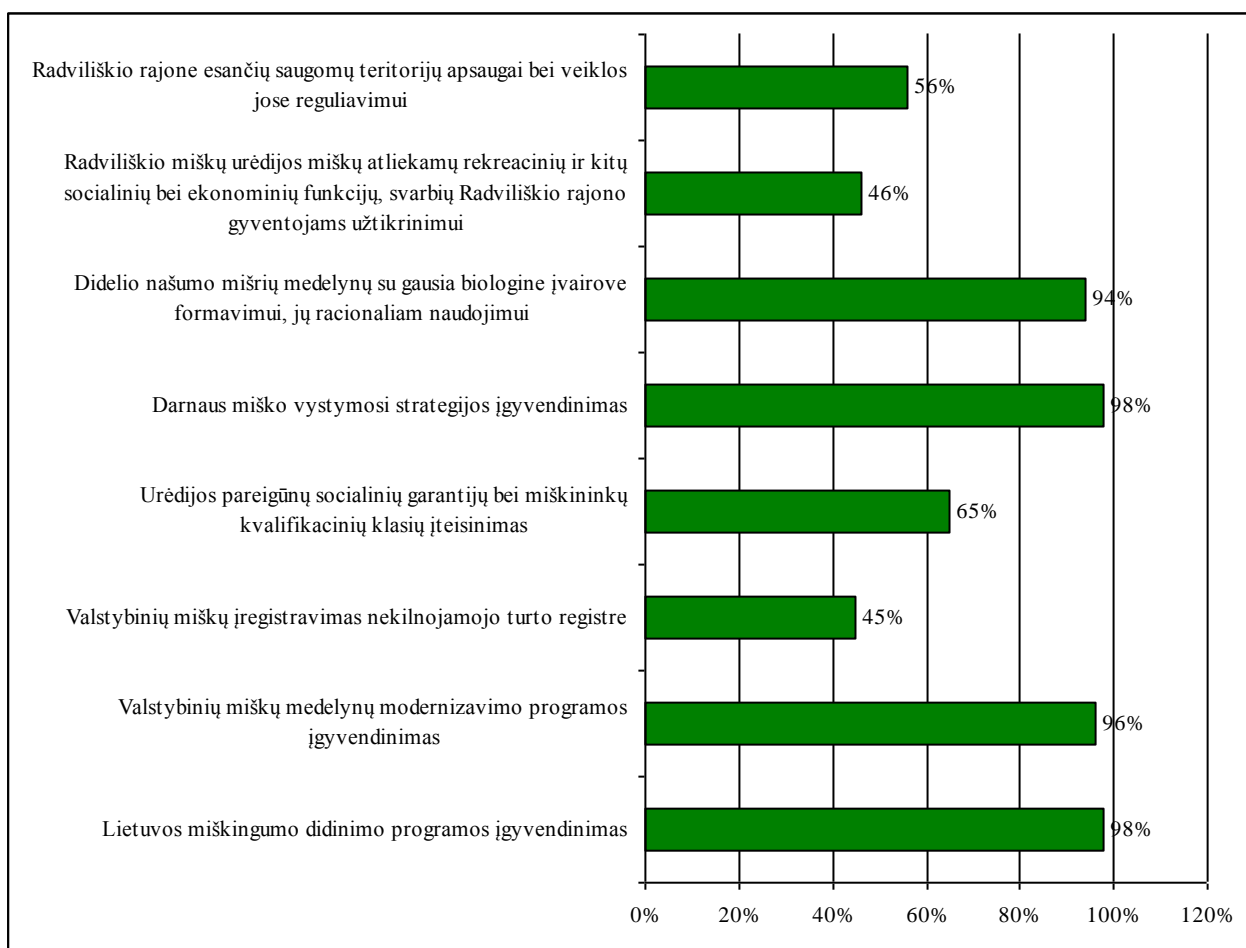
Priimtinas urėdijos darbuotojams ir dalyvavimas nacionalinėje miškų programoje. Todėl galima teigti, kad įgyvendindami šios programos nuostatas Radviliškio miškininkai organizuoja įvairius renginius, šviečia visuomenę, pristato aktualią savo veiklą.

Kiekvienoje ūkio šakoje yra reikalinga vykdyti veikla ir nusistatyti kažkokius prioritetus. Todėl buvo aiškinamasi, kokie Radviliškio darbuotojų prioritetai yra šiais metais (žr. 22 pav.)

Remiantis duomenimis, pateikiamais 22 paveiksle, galima teigti, kad urėdijos darbuotojų pagrindinės pastarųjų metų veiklos prioritetas Lietuvos miškingumo didinimo programos įgyvendinimas. Vadinasi, miškininkai aktyviai įsijungia į miškų gausinimo ir tvarkymo veiklą. Lygiai taip pat svarbus prioritetas tai darnaus miško vystymosi strategijos

įgyvendinimas, todėl akcentuotina, kad urėdijos darbuotojai puikiai suvokia darnios miškininkystės siekius ir aktyviai įsijungia į tvaraus ir nepertraukiamo miškininkystės sektoriaus plėtrą.

Šiek tiek mažiau respondentų įvardinta valstybinių miškų medelynų modernizavimo programos įgyvendinimas. Todėl teigtina, kad siekiant šalies gerovės yra tvarkomi ir prižiūrimi valstybiniai miškai.

22 pav. Urėdijos darbuotojų veiklos prioritetai

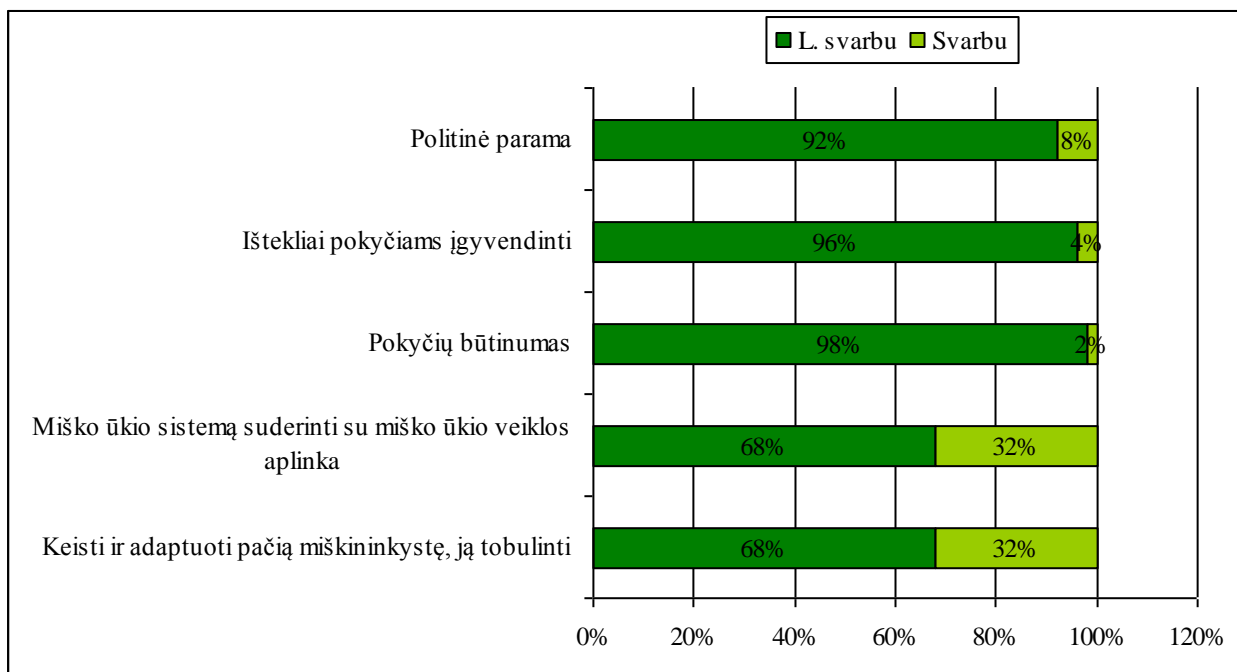
Kaip labai svarbų veiklos prioritetą galima taip pat išskirti didelio našumo mišrių medelynų su gausia biologine įvairove formavimui, jų racionaliam naudojimui. Taigi, teigtina, kad urėdijos darbuotojų veikla nukreipta į aplinkosaugos reikalavimų ir aplinkosaugos politikos siekių įgyvendinimą bei darnaus vystymosi rodiklių siekį.

Mažiausiai reikšmingi veiklos prioritetai įvardinti: Radviliškio rajono rekreacinių zonų bei kitų ekonominių ir socialinių funkcijų užtikrinimui. Manytina, kad ši veikla yra jau pakankamai sutvarkyta arba miškininkai šiai veiklai neskiria reikšmingo dėmesio.

Valstybinių miškų įregistravimas miško registre, tikėtina, yra jau sutvarkytas, nes yra įvardijamas kaip mažiausiai reikšminga prioritetinė sritis. Todėl apibendrinant teigtina, kad urėdijos darbuotojai savo veiklą grindžia darnios miškininkystės principais siekia įgyvendinti

strategines nuostatas bei ES Direktyvų keliamus reikalavimus. Todėl tikėtina, kad urėdijos veikla pelninga ir subalansuota.

Anketinė apklausa baigiama klausimu, kokios sąlygos yra būtinos darniai miškininkystei įgyvendinti (žr. 23 pav.)

23 pav. Būtinos sąlygos darniai miškininkystei įgyvendinti

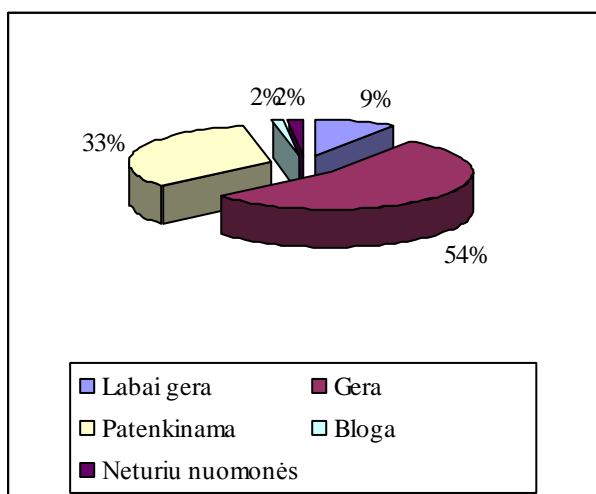
Analizuojant respondentų atsakymus nustatyta, kad visos įvardintos sąlygos yra svarbios ir aktualios siekiant įgyvendinti darnios miškininkystės principus. Tačiau labai svarbi yra politinė parama, ištekliai, kurie sudarytų sąlygas tinkamai įgyvendinti reikalingus pokyčius ir tų pokyčių būtinumas. Todėl galima teigti, kad urėdijos darbuotojai suvokia, kad būtina perorganizuoti miškininkystės sektorių pagal darnios ir tvarios plėtros reikalavimus.

Apibendrinant galima teigti, kad miškininkai suvokia darnios miškininkystės būtinumą ir siekia tvarios miškininkystės vystymosi ir įgyvendinimo miškininkystės ūkyje, nes deda pastangas įgyvendinti visus reikalingus darnios miškininkystės kriterijus savo darbe įgyvendindami svarbiausius šių kriterijų rodiklius. Akcentuotina ir tai, kad savo veiklos prioritetus mato kaip darnios miškininkystės siekį.

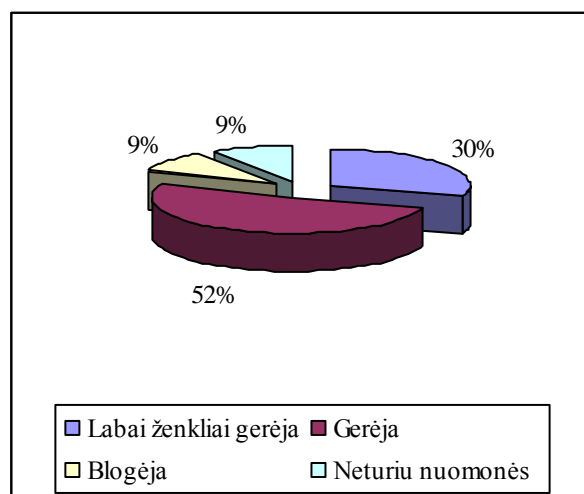
3.5. Ūkininkų, miško savininkų, medžiotojų anketinės apklausos analizė

Analizuojant darnaus vystymosi strategijos siekių įgyvendinimą reikalinga išsiaiškinti esamą miškų būklę rajone. Miškų būklė buvo vertinama bendrais bruožais bei pagal atskirus

kriterijus. Miškų būklės bendrais bruožais vertinimas respondentų nuomone, pateikiamas 24 ir 25 paveiksluose.

24 pav. Esama miškų būklė

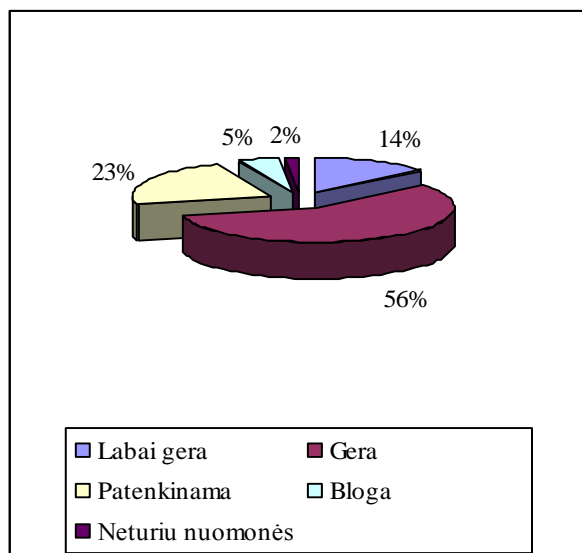
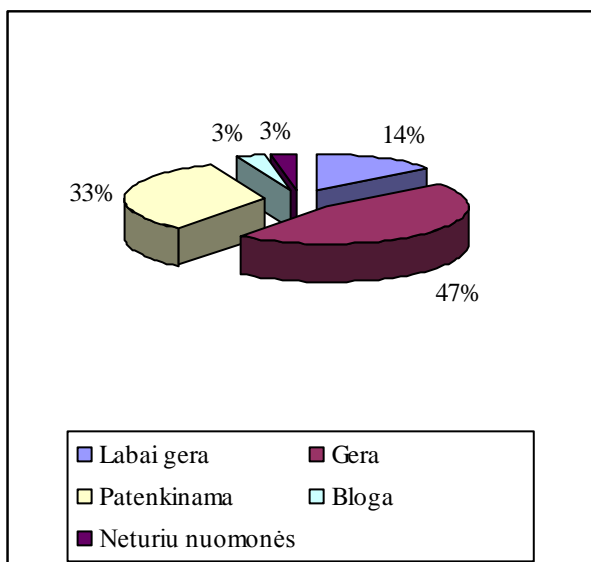

25 pav. Miškų būklės pokyčiai

Pagal respondentų atsakymų duomenis, pateikiamus 11 ir 12 paveiksluose galima teigti, kad esama Radviliškio rajono miškų būklė yra iš esmės gera, kadangi net 54 proc. respondentų ją įvertino gerai ir 9 proc. labai gerai. Tačiau buvo ir nepalankių vertinimų, bet jų statistinis reikšmingumas mažas. Patenkinamą miškų būklę įvardijo 33 proc. respondentų. Vadinas, Radviliškio rajono bendruomenė, kuri yra labai tampriai susijusi su mišku, jo panaudojimu ir darbu miške linkusi rajono miškus vertinti palankiai. Tai, kad buvo pateikta įvairių nuomonių, kad dar ne visuose Lietuvos miškuose yra gera miškų būklė. Tam įtakos turi miško savininkų elgesys savo privačiose valdose.

12 paveiksle pateikiamas miškų būklės kaitos vertinimas pastaruoju metu. Pusės respondentų nuomone, miškų būklė šalyje gerėja ir 30 proc. apklaustųjų nuomone gerėja labai ženkliai, todėl manytina, kad rajono miškuose vyksta priežiūros darbai, miškai atsodinami, įrengiamos poilsio vietos ir veikla vykdoma tuo požiūriu, kad sudaryti sąlygas žmogui pailsėti.

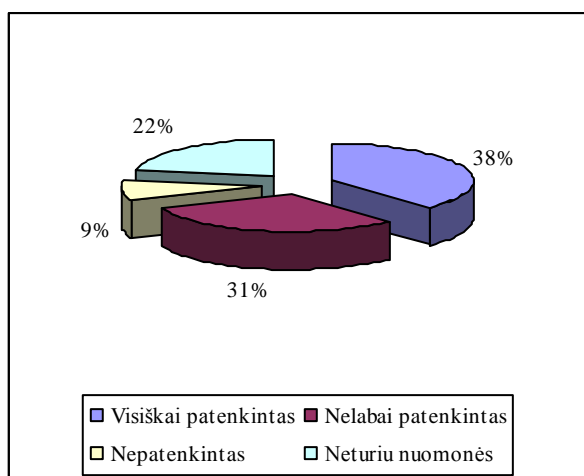
Vertinant rajono miškų būklę buvo analizuojami keli kriterijai, tai sanitarinė miškų būklė bei priešgaisrinės apsaugos būklė (žr. 26 ir 27 pav.)

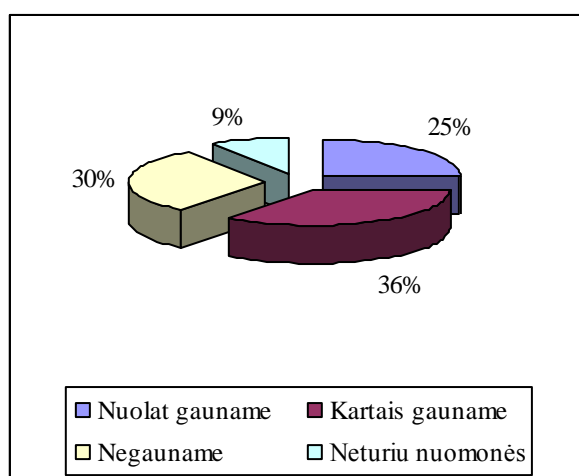
26 pav. Radviliškio r. miškų sanitarinė būklė **27 pav.** Radviliškio r. priešgaisrinė miškų būklė

Analizuojant respondentų atsakymų duomenis, pateikiamus 13 ir 14 paveiksluose matyti, kad Radviliškio rajono miškų sanitarinė ir priešgaisrinė būklės yra vertinamos palankiai, nes daugiau nei pusės respondentų nurodyta, kad yra gera priešgaisrinė būklė, o sanitarinę būklę kaip gerą vertina beveik pusė respondentų. Vienodai, po 14 proc. respondentų pateikė atsakymus, kad rajono sanitarinė ir priešgaisrinės būklės yra labai geros. Respondentų nurodžiusių, kad sanitarinė ir priešgaisrinė rajono miškų būklė yra nepatenkinama buvo nedidelis kiekis. Vadinasi, galima teigti, kad iš esmės rajono miškai yra geros sanitarinės būklės bei yra tinkamai saugomi nuo gaisrų.

Ūkininkams, medžiotojams ir kitiems miško naudotojams bei besidomintiems miško ūkiu yra visuomet gauti informaciją apie miškų būklę. Todėl buvo aiškinamasis, ar respondentai yra patenkinti gaunama informacija iš urėdijos ir kaip vertina Radviliškio urėdijos miškų būklę (žr. 28 – 29 pav.)

28 pav. Urėdijos miškų būklės vertinimas

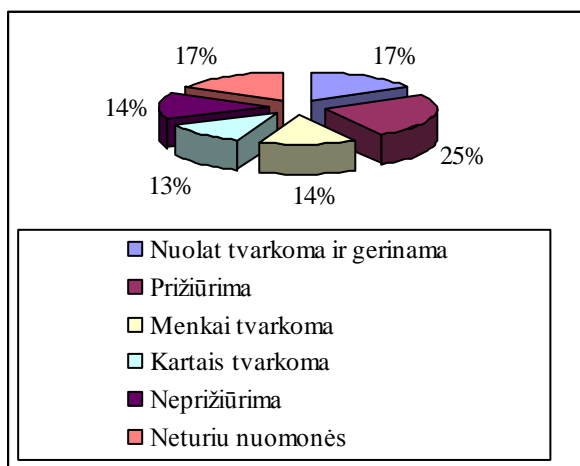

29 pav. Pasitenkinimas gaunama informacija

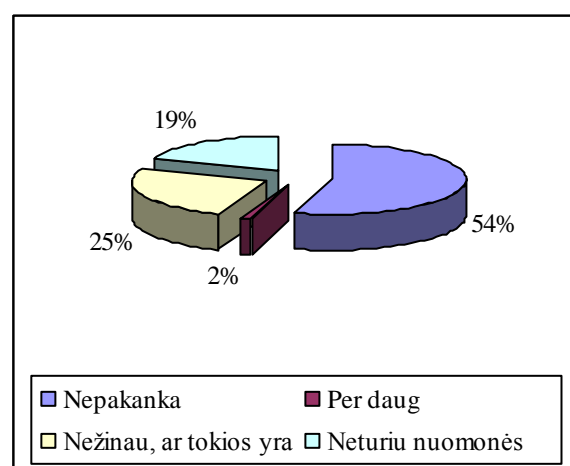
Radviliškio urėdijai priklausantys valstybiniai miškai yra vertinami iš dalies palankiai, kadangi nors 38 proc. apklaustųjų yra visiškai patenkinti urėdijos miškų būkle, tačiau 31 proc. nėra labai patenkinti. Visiškai nepatenkintų buvo tik 9 proc. tačiau galima teigti, kad ūkininkai, medžiotojai ir privačių miškų savininkai nėra pilnai patenkinti urėdijos miškų būkle. Todėl teigtina, kad urėdijos darbuotojai turi atlikti išsamią nuomonės vertinimo analizę tų asmenų, kurie turi asmeninių interesų urėdijai priklausančiuose miškuose ir naudojami urėdijoje teikiamomis paslaugomis.

Asmenys, kurie turi įvairių reikalų urėdijoje ir nuolat naudojami jos teikiamomis paslaugomis turėtų gauti įvairią informaciją iš Radviliškio urėdijos. Tačiau, analizuojant respondentų atsakymus, nustatyta, kad informacija iš urėdijos yra gaunama tik kartais. Todėl galima daryti prielaidą, kad urėdijoje dar nėra tinkamai sureguliuotas informacijos pateikimo procesas, nes visi suinteresuoti asmenys gauna tinkamą ir reikalingą informaciją.

Siekiant darnaus vystymosi nuostatų įgyvendinimo labai aktualūs yra rekreacijos ir saugomų teritorijų klausimai, todėl buvo analizuojama respondentų nuomonė dėl rekreacinio miškų tvarkymo ir saugomų teritorijų (žr. 30 ir 31 pav.).

30 pav. Rekreacinių vietų priežiūra

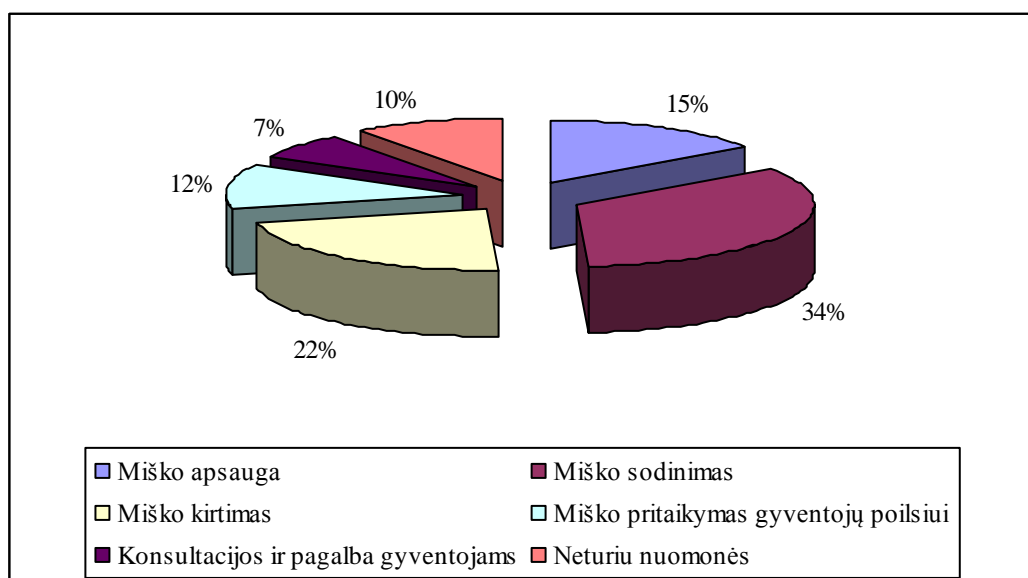
31 pav. Saugomų teritorijų pakankamumas

Rekreacinės vietos Radviliškio rajono miškuose ir poilsio aikštelės prie miškų yra prižiūrimos urėdijos darbuotojų, todėl buvo aiškinamasi, kaip vertinama šių poilsio vietų priežiūra. Remiantis respondentų atsakymais teigtina, kad buvo pasirinkti įvairūs atsakymo variantai. Pagal 17 paveiksle pateikiamus duomenis matyti, kad šiek tiek išsiskiria vertinimas, jog rekreacinės zonos yra prižiūrimos ir tik 17 proc. respondentų nurodė, kad yra nuolat tvarkomos ir gerinamos. Taigi, teigtina, kad nei pusė respondentų neįvertino rekreacinių zonų tvarkymo palankiai. Didesnė dalis respondentų šių vietų priežiūrą vertina nepalankiai. Taigi galima teigti, kad rekreacinių zonų tvarkymui nėra skiriamas reikiamas dėmesys.

Kiekviename rajone yra saugomų teritorijų. Respondentų buvo klausiama, ar pakanka rajone saugomų teritorijų. Pagal pateiktus respondentų atsakymus matyti, kad saugomų teritorijų

Radviliškio rajone nepakanka, todėl galima manyti, kad jų yra nedaug. Kitas statistikai ryškesnis 25 proc. respondentų pateiktas atsakymas, jog nežino, ar tokios yra. Todėl teigtina, kad rajono ūkininkai nelabai susipažinę su rajono saugomomis teritorijomis. Todėl, remiantis Radviliškio urėdijos pateikiamais duomenis, reiktų paminėti, kad 1969 m. Radviliškio rajono savivaldybės užsakymu atlikti pradiniai biologinės įvairovės tyrimai vertingose savivaldybės teritorijose. Be valstybinių draustinių, urėdijos saugomoms teritorijoms priskiriami miško genetiniai draustiniai, paveldo objektai, atkuriamosios apsaugos prioriteto ir ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos (4234 ha). Bendras miškų teritorijos plotas saugomose teritorijose sudaro per 11505 ha arba 27.7 % visų urėdijos miškų ploto (šalyje - 33.8 %). Radviliškio miškų urėdijos teritorijoje yra šie LRV 1997 m. gruodžio 29 d. nutarimu patvirtinti valstybiniai draustiniai: kertinės miško buveinės, biosferos poligonai, paukščių apsaugai svarbios teritorijos, miesto miškai, miško parkai, miško genetiniai draustiniai, saugomi gamtinio kraštovaizdžio objektai, draustiniai su 2 – 3 gr. ūkiniu režimu ir urėdijos darbuotojai vykdo labai įvairią saugomose teritorijose, todėl galima teigti, kad Radviliškio rajonas yra pakankamai turtingas saugomomis teritorijomis, tik visuomenė apie jas yra mažai informuota.

Svarbiausia miškininko veikla yra atliekama pakankamai įvairi, tačiau darniai miškininkystės plėtrai turėtų būti atliekama veikla, kurią būtų galima vertinti darnaus vystymosi strateginių kryptių požiūriu: ekologiniu, ekonominiu ir socialiniu. Respondentai buvo prašomi išsakyti savo nuomone dėl to, kokios miškininkų funkcijos turėtų būti aktyvinamos siekiant miško sistemos gerinimo (32 pav.).

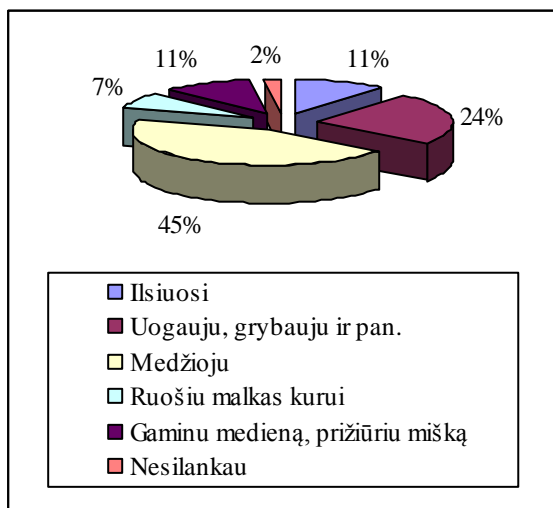

32 pav. Miškininkų funkcijų, kurios turėtų būti gerinamos, vertinimas

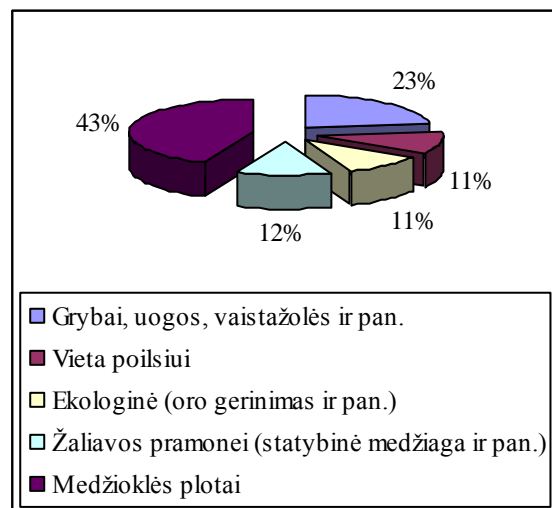
Remiantis įvardintais respondentų atsakymais galima teigti, kad labiausiai akcentuojama miško sodinimo funkcija. Vadinasi, respondentų požiūriu reikalinga atsodinti miškus ir juos prižiūrėti, nes 22 proc. respondentų nuomone, reikalingi ir miško kirtimai. Miško

apsauga įvardinta 15 proc. apklaustųjų, tačiau tai yra pakankamai svarbi miškininkų veiklą, nes padaryti nuostoliai įvairių nelaimių metu turi neigiamų ne tik ekologinių pasekmių, bet ir ekonominių.

Kiekvienas žmogus yra lankęsis miške, todėl aiškinamasi, koku tikslu apklaustieji lankosi miške ir kokią svarbiausią naudą jiems suteikia miškas (žr. 33, 34 pav.)

33 pav. Veikla miške

34 pav. Pagrindinė nauda iš miško

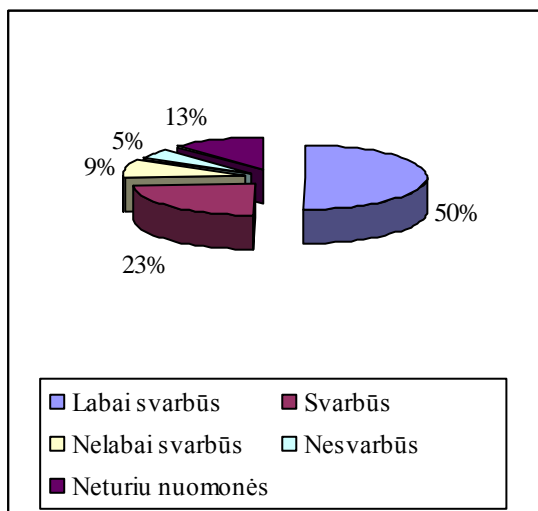
Pagrindinė veikla miške daugiausiai įvardinta kaip medžioklė, o teikiama nauda – medžioklės plotai. Todėl galima teigti, kad šiuos atsakymus įtakoja faktas, kad tyrime daugiausiai dalyvavo medžiotojų. Kaip populiarią veiklą taip pat galima išskirti uogavimą bei grybavimą, o teikiamą naudą – grybus ir uogas. Todėl tikėtina, kad ši veikla miške siejama su pomėgiu ar poilsiu. Taigi miškas teikia ne tik gryno oro naudą, bet sudaro sąlygas pailsėti ir prisirinkti miško teikiamų gerybių. Specifinę naudą miškas teikia medžiotojams ir ūkininkams, kadangi ūkininkai naudoja miško medieną ir tuo pačiu prižiūri mišką, o medžiotojai medžioja ir žiemos metu rūpinasi žvėrimis.

Radviliškio rajono urėdija teikia įvairias paslaugas, todėl aiškinamasi, kokiomis šios urėdijos paslaugomis respondentai naudojosi ir ar yra patenkinti paslaugų kokybe. Kaip nustatyta pagal respondentų atsakymus, daugiausiai yra pasinaudoję konsultacijomis (68 proc.) ir medienos pirkimu (32 proc.). gautas paslaugas Radviliškio urėdijoje respondentai vertina teigiamai. Vadinasi, urėdija teikia kokybiškas ir palankiai vertinamas paslaugas.

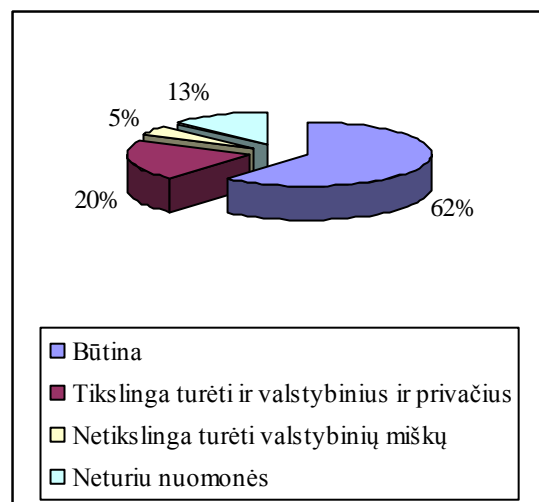
Visuomenėje pastaruoju metu ilgai buvo diskutuojama, ar reikalinga palikti valstybinius miškus, kaip dabar jau yra aišku, ši valstybinė nuosavybė ir urėdijos lieka. Todėl buvo aiškinamasi apklaustųjų nuomonė, kokios formos miškai yra geriau prižiūrimi. Iš respondentų atsakymų (72 proc.) išryškėjo, kad valstybiniai miškai yra prižiūrimi geriau. Aiškinantis nuomone, kuriuose miškuose daugiau kertama mediena, nuomonės pasiskirstė beveik po lygiai,

nes 52 proc. respondentų nurodė, kad valstybiniuose miškuose, 48 proc. teigė, kad privačiuose. Todėl galima daryti prielaidą, kad valstybiniai miškai yra tvarkingesni, o privačiuose miškuose būna labai daug nevalytų ir nesutvarkytų plotų.

Įvertinant valstybinių miškų reikalingumą aiškinamasi, ar respondentams yra svarbus Lietuvos miškų politikos gyvendinimas ir ar yra tikslinga išlaikyti valstybinius miškus (žr. 35, 36 pav.).

35 pav. Lietuvos miškų politikos įgyvendinimo svarba

36 pav. Valstybinių miškų išsaugojimo būtinybė

Analizuojant respondentų duomenis, nustatyta, kad miškų politika yra svarbi ir aktuali visiems, kurie susiję savo veikla su mišku, kadangi manančių, jog tai nėra svarbu labai nedidelis skaičius. Todėl galima teigti, kad Lietuvoje vykdoma miškų politika yra aktualus klausimas.

Taip pat didelė dalis respondentų pritarė, kad būtina išsaugoti valstybinius miškus, nors nemažai respondentų mano, kad būtina išsaugoti ir privačius ir valstybinius miškus. Todėl galima teigti, kad yra reikalinga išlaikyti valstybinius miškus, tačiau nenuvertinti privačių miškų savininkų indėlio į bendrą Lietuvos miškų politiką.

Lietuvos miškų politika nėra uždaras klausimas, nes informacija apie vykdomas priemones yra pateikiama visuomenei įvairiais būdais, todėl buvo siekiama išsiaiškinti, kaip respondentai vertina gaunamą informaciją (žr. 4 lentelę)

4 lentelė

Informacijos apie darnią miškininkystę vertinimas

Atsakymų variantai	Skaičius	Procentas
Informacijos apie miškus šaltiniai		
TV laidų	68	23
Respublikinės spaudos	68	23
Rajoninės spaudos	19	6
Radijo	56	18

4 lentelės tęsinys

Interneto	64	21
Iš pažįstamų miškininkų	16	5
Lankantis miškuose	12	4
Iš viso:	303	100
Dominanti miškininkų veikla		
Miškininkų darbai (želdinimas, kirtimai ir pan.)	12	6
Bendra urėdijų veikla	16	8
Šviečiamoji informacija apie medžius, gyvūnus ir kt.	62	27
Aplinkosauginė informacija	12	6
Informacija apie lankytinas vietas	24	14
Informacija apie medžioklę	64	30
Informacija apie miško vagystes	18	8
Visai nedomintų	2	1
Iš viso:	210	100
Žinios apie miškininkų bendravimą su bendruomene		
Bendri renginiai	26	22
Bendros šventės	32	26
Jaunųjų miškininkų ar ekologų veikla	26	22
Naujametiniai renginiai vaikams	14	13
Neturiu nuomonės	19	17
Iš viso:	127	100
Dalyvavimas tokiuose renginiuose kaip: miško sodinimo šventė, Žemės diena ir pan.		
Visuomet dalyvaučiau	62	49
Nedalyvaučiau	24	19
Negaliu pasakyti	41	32
Iš viso:	127	100

Analizuojant respondentų atsakymus dėl informacijos apie miškus ir miškininkus vertinimą, nustatyta, kad palankiausia informacija yra gauti iš visuomenės informavimo priemonių bei interneto. Todėl teigtina, kad informacijos apie mišką, miškininkus ir jų atliekamą darbą netrūksta, o norintys aktyviau gilintis ir ieškoti reikalingos informacijos naudojami internetinėmis svetainėmis.

Labiausiai respondentus dominanti miškininkų veikla, yra informacija apie gyvūnus ir medžioklės naujienos, todėl teigtina, kad šiai respondentų grupei reikalinga daugiau šviečiamoji informacija. Mažiausiai reikalinga informacija yra apie miškininkų darbus bei miško vagystes.

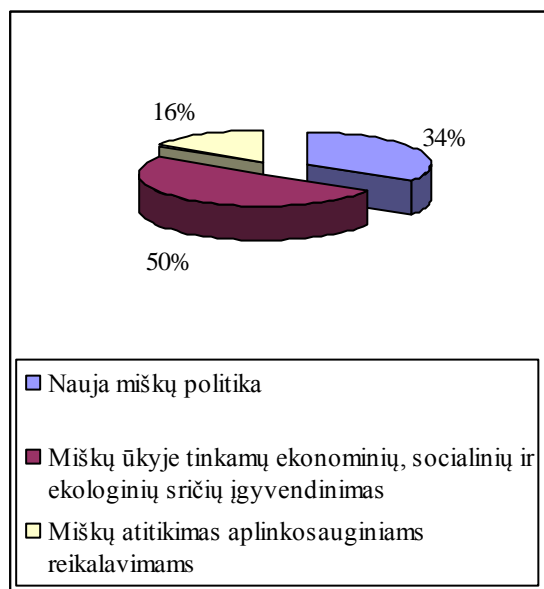
Aiškinantis, kokias miškininkų bendravimo su visuomene formas gali įvardinti respondentai, nustatyta, kad yra rengiamos bendros šventės, bendri renginiai ir renginiai vaikams. Taip pat yra žinoma jaunųjų ekologų veikla, taigi, teigtina, kad domintis miškininkų veikla su bendruomene visuomet yra galimybė dalyvauti jų organizuojamose akcijose.

Vienas iš darnaus vystymosi uždavinių, tai rengti miško dienos šventes ar kitas gražias visuomenines akcijas. Remiantis respondentų atsakymais galima teigti, kad nemažai daliai piliečių tokios akcijos yra svarbios ir dalyvaujančių bei pritariančių gražiai iniciatyvai visuomet atsiras.

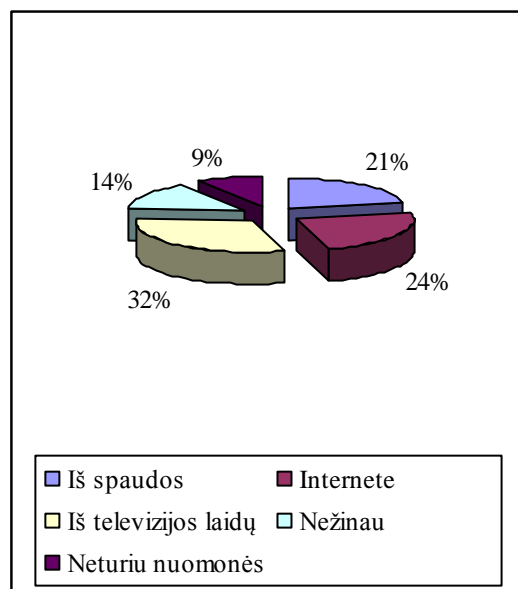
Apibendrinant galima teigti, kad informacijos apie miškus, miškininkų darbus yra pakankamai ir norinčių ją gauti yra tikrai nemažai. Miškininkų bendravimas su bendruomene yra

vertinamas palankiai, todėl bendruomenės dalis visuomet įsijungtų į miškininkų organizuojamas akcijas bei renginius.

Paskutinis klausimų blokas buvo siejamas su darnios miškininkystės galimybių vertinimu. Pirmiausia buvo aiškinamasi, ar respondentai supranta, kas yra darni miškininkystė bei iš kur gavo informacijos apie šią veiklą (žr.37 ir 38 pav.).

37 pav. Darnios miškininkystės samprata šaltiniai

38 pav. Informacijos apie darnią miškininkystę šaltiniai

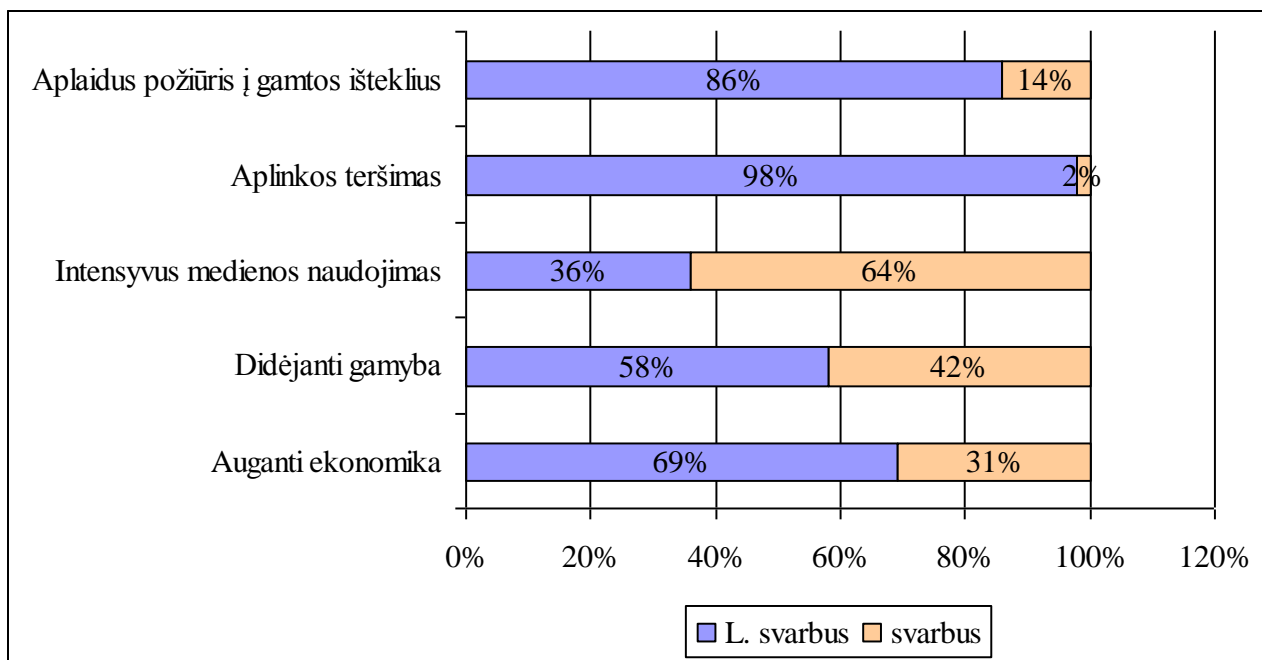
Remiantis respondentų atsakymais, nustatyta, kad darnią miškininkystę vertina kaip miškų ūkyje teikiamų ekonominių, socialinių ir ekologinių sričių įgyvendinimą pusė apklaustųjų. Todėl teigtina, kad respondentai iš dalies yra susipažinę su darnios miškininkystės nuostatomis. Tačiau net 34 proc. apklaustųjų darni miškininkystė yra siejama su nauja miškų politika.

Kaip paaiškėjo analizuojant respondentų atsakymus, informacijos apie darnią miškininkystę jie gauna iš įvairių šaltinių. Populiariausios išlieka visuomenės informavimo priemonės.

Darnios plėtros, darnaus vystymosi idėjos yra puoselėjamos siekiant išvengti didesnių globalių katastrofų, todėl buvo aiškinamasi respondentų nuomonė dėl faktorių, lėmusių ekologinės krizės grėsmę (žr. 39 pav.).

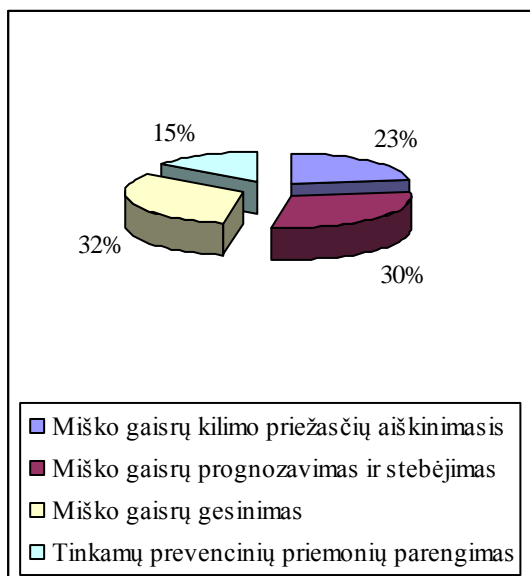
Analizuojant respondentų požiūrį, išsiaiškintos, pagrindinės priežastys, kurios turi įtakos ekologinės katastrofos grėsmei. Respondentų nuomone, pagrindinės priežastys aplinkos teršimas ir aplaidus požiūris į gamtos išteklius. Todėl galima teigti, kad aplinka turi būti saugoma ypatingai atsižvelgiant į gamtinių išteklių tausojimą ir tinkamą jų naudojimą. Respondentų požiūris į augančios ekonomikos ir didėjančios gamybos įtaką ekologiškai katastrofai rodo, kad žmogaus veikla yra naikinanti, todėl galima išvelgti ypatingą žmogaus

veiklos netinkamumą. Mažiausiai įtakos ekologinės katastrofos grėsmei, respondentų nuomone, turi intensyvus medienos naudojimas, tačiau galima teigti, kad būtent miškai valo ir grynina orą, o jų nėra atsodinama tiek, kiek yra išpjaujama. Vadinasi, ekologinės katastrofos priežastis įtakoja paties žmogaus veikla, kuri yra netausojanti, aplaidi ir kenkianti natūraliai aplinkai.

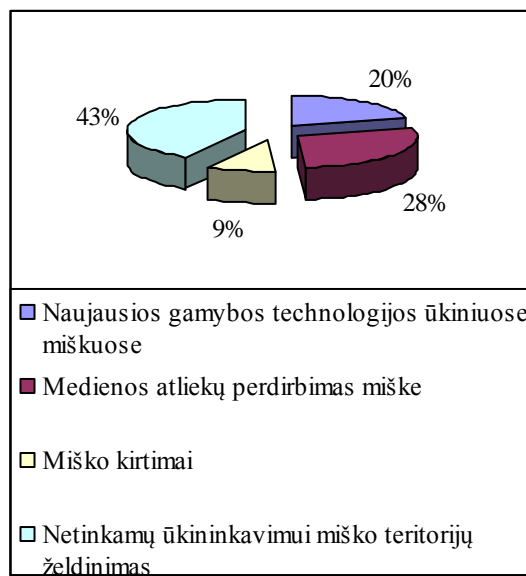

39 pav. Faktorių, lėmusių ekologinės katastrofos grėsmę, vertinimas

Siekiant darnios miškininkystės labai svarbi yra miškų priešgaisrinė apsauga ir racionalus turimų resursų naudojimas, todėl buvo aiškinamasi respondentų nuomonė, dėl to, kas yra svarbiausia siekiant įgyvendinti šiuos darnios miškininkystės principus (žr.40, 41 pav.)

40 pav. Priešgaisrinės apsaugos gerinimas

41 pav. Racionalus resursų naudojimas

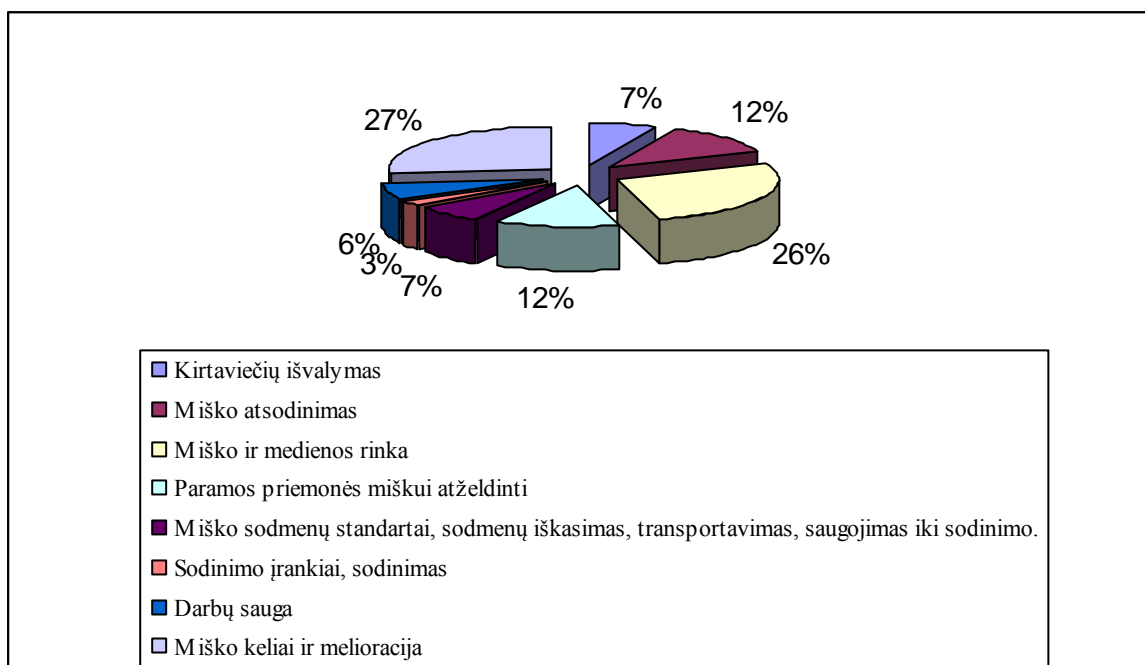
Remiantis respondentų atsakymuose pateiktais duomenimis galima teigti, kad organizuojant priešgaisrinę apsaugą svarbiausia yra miško gaisrų gesinimas, todėl teigtina, kad kiekvienoje girininkijoje būtų tinkamos priemonės miškų gesinimui. Taip pat svarbu, respondentų nuomone, tinkamų prevencinių priemonių parengimas. Vadinasi, būtina atidžiai ir tikslingai parengti prevencines priemones, kad būtų išvengta gaisrų.

Racionaliai naudojant miško resursus ypatingai svarbu apželdinti teritorijas, kurios yra netinkamos ūkininkavimui. Vadinasi, tikslinga kuo daugiau atsodinti miškų, kadangi labai intensyviai yra kertami miškai. Kaip alternatyva yra įvardinta nauja veikla miške – medienos atliekų perdirbimas miške bei naujausių tausojančių priemonių naudojimas.

Naujausi reikalavimai miškų politikoje yra miškų tvarkymo ir medienos gaminių sertifikavimas. Kaip paaiškėjo iš respondentų pateikiamų atsakymų, jie gerai žino, kad miškai ir medienos gaminiai yra sertifikuojami.

Taip pat išryškėjo respondentų nuomonė, dėl nelegalių kirtimų į rinką papuolusios medienos pardavimų, nes atsakydami į klausimą, ar jiems rūpi tokie neteisėti kirtimai ir pardavimai viso nurodė, kad rūpi, vadinsi su mišku savo veikla susijusiems asmenims rūpi, kad nebūtų miškuose savivaliaujami ir grobstoma.

Apibendrinant darnios miškininkystės vertinimo analizę buvo siekiama išsiaiškinti respondentų nuomonę dėl veiklos, kuri yra svarbi darniai miškininkystei (žr. 42 pav.).

42pav. Veikla, svarbi darniai miškininkystei

Pagal duomenis, pateikiamus 42 paveiksle matyti, kad darniai miškininkystei svarbiausios veiklos, respondentų nuomone, kirtaviečių išvalymas bei miško ir medienos rinka. Vadinasi svarbiausia siekiant darnios miškininkystės yra miško sutvarkymas ir medienos

pardavimų reguliavimas, nes medienos naudojimą įtakojantis veiksnys - aktyvi medienos pramonės, biokuro panaudojimo plėtra ir jos sąlygota didėjanti medienos paklausa. Tai skatina spaudimą mažinti ūkininkavimo apribojimus ne tik ūkiniuose, bet ir saugomų teritorijų miškuose. Vadinasi, darni miškininkystė, respondentų požiūriu, tai miško naudojimas siekiant ne vien tik pelno, bet ir aktyviai mažinant žalą miškui, jame gyvenantiems organizmams bei atsižvelgiant į vietinių gyventojų ir miške dirbančiųjų interesus.

Pažymėtina, kad mažiausiai kaip reikšmingi veiksniai darniai miškininkystei įvardijami miško sodmenų standartai, sodinimo įrankiai bei darbų sauga. Tačiau teigtina, kad į šiuos veiksnius atsižvelgti reikalauja visi ES dokumentai ir reikalavimai. Todėl buvo aiškinamasi, kiek respondentai yra susipažinę su miškų sertifikavimo reikalavimais, iš respondentų atsakymų išryškėjo, kad su šiais reikalavimais yra susipažinę.

Respondentų atsakymuose išryškėjo ir tai, kad jiems yra svarbūs darnaus ūkininkavimo miškuose reikalavimai ir jie sutinka, kad siekiant darnios miškininkystės plėtros reikalinga jų laikytis ūkininkaujant.

Apibendrinant galima teigti, kad respondentai, pritaria darnios miškininkystės plėtrai ir ūkininkavimui miškuose laikantis darnios miškininkystės principų.

3.6. Ekspertų interviu analizė

Ekspertams buvo parengtas klausimynas, kurį sudarė 15 klausimų. Šiais klausimais buvo siekiam įtvirtinti anketinės apklausos rezultatus. Respondentų klausimai analizuojami pagal content analizę. Respondentų atsakymai grupuojami pagal kategorijas, išskiriant subkategorijas ir jas patvirtinančius teiginius.

5 lentelė

Ekspertų interviu analizė

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Faktoriai, lėmę ekologinės krizės grėsmę	Aplinkos tarša Mažas dėmesys aplinkos apsaugai Gamtinių išteklių naudojimas	Vis didėjantis išmetamų dujų kiekis besaikis ir neapgalvotas tropinių miškų kirtimas ir besaikis ūkinės veiklos plėtimasis dėl ko susidaro šiltnamio efektas. Beatodairiškas gamtos išteklių naudojimas neatsižvelgiant į ekosistemų poreikius Mažėja biologinė įvairovė
Globalios problemos siejamos su mišku ir miškininkyste	Miškų kirtimas	Atogrąžų miškų kirtimas Nelegalūs kirtimai transporto gausėjimas ir jo infrastruktūros plėtimas miškų sąskaita.

5 lentelės tęsinys

Darnaus vystymosi idėjų artimumas	Artimos kaip specialistui Atsakinga miškininkystė	Sukurtas nepertraukiamas miško naudojimas Miškas kertamas ir atkuriamas Palaikau atsakingos miškininkystės plėtojimą Racionalus gamtos išteklių naudojimas bei ekologijos paisymas, išsaugant aplinką, neužterštą, ateities kartoms
Subalansuota ir darni miškininkystės sektoriaus plėtra	Išteklių subalansavimas Miškininkystės valdymo sistemos	Vadovavimasis miškotvarkos projektu Vieningos kompleksinės sistemos, palaikančios atsakingą miškų tvarkymą, įgyvendinimas Miško išteklių valdymas atsižvelgiant į dabartinės ir būsimų kartų socialines, ekonomines, kultūrines reikmes Reikalingas geras personalas ir lanksti sistema
Svarbiausi darnios miškininkystės požymiai	Nepertraukiama miškotvarka Suderinti poreikiai	Visi miškų ūkio darbai nuo miško išskirtimo iki sekančios kartos, visiško atkūrimo ir jo brandos. Miškų urėdijoje ūkininkavimo sistema paremta nuolatinio ir visapusišku miškų naudojimu, kuris užtikrina miškų atsiželdymo ar atželdant ir formuojant tvarius bei produktyvius miškus, juos kertant ir naudojant. Suderinti žmogaus ir gamtos poreikiai per ekologinių požiūriu priimtina, socialiai teisingą ir ekonomiškai pagrįstą perspektyvų miško tvarkymą
Svarbiausi rodikliai siekiant miškų išsaugojimo ir gausinimo	Miškų kirtimų kontrolė Teisinė bazė	Pagal brandžių medynų kiekį yra nustatoma kirtimo norma 10 – mečiui. Formuojami miškų medynai, atkūrimo prioritetu laikome želdinimą, želimui paliekant tik tas biržes, kuriose tikimasi vertingų medžių rūšių atsikūrimo Medynų plotų didinimas tam skirtose netinkamose žemėse. Teisinės bazės, palaikančios miškų išsaugojimo ir gausinimo programas sukūrimas ir efektyvus įgyvendinimas valstybiniame ir privačiuose sektoriuose
Svarbūs kriterijai biologinės įvairovės išsaugojimui	Paukščių lizdavičių, perimviečių išsaugojimas Gamtosauginis švietimas	Labai svarbu išsaugoti retų paukščių lizdavietes, perimvietes taip pat nepaliesi retų žvėrių gyvenamuosius arealus. Retų paukščių sauga, jų laikymosi vietų išsaugojimas. Svarbus ir aktualus visuomenės gamtosauginis švietimas
Socialinių ir kultūrinių funkcijų išsaugojimo kriterijų	Saugomi gamtos paminklai Gerinamos rekreacijos sąlygos	Statomi ženklais prie gamtos paminklų Miško valdymas pagal nuosavybės formas, prieinamumas rekreacijai, kultūros paminklų saugojimas, visuomenės dalyvavimas miškų ūkio veikloje Statomi miško keliai kurie sudaro geresnes sąlygas gyventojams grybauti, uogauti,

		poilsiauti miške.
Įgyvendinamos svarbiausios bendrosios politikos, institucijos ir darnios miškininkystės priemonės	Dalyvavimas įvairiose šalies mastu vykdomose programose Ekonominis suderinamumas	Tai miškingumo didinimas, ažuolynų atkūrimo programa Būtina išsaugoti žinyboje kompleksinį ūkį, visus sprendimus privalu pagrįsti ekonominiais skaičiavimais.
Svarbiausi Veiklos prioritetai šiais metais	Miškingumo didinimas Miškininkystės idėjos plėtojimas Miškų savininkų mokymas	Kontroliuoti, kad būtų tikslingai atliekami medynų ugdymo darbai, formuojami tvarūs ir įvairūs medynai Atsakingos miškininkystės plėtojimui bei įgyvendinimui tarp Lietuvos miškininkų urėdijų, privačių miškų savininkų ir medienos pramonės atstovų per savanorišką atsakingos miškininkystės sertifikavimo sistemą (FSC). Neteisėtų kirtimų prevencija Miško savininkų mokymas ir konsultacija..
Pagrindiniai darnios miškininkystės trukdžiai	Vieningos politikos nebuvimas Įvairios stichinės nelaimės Verslo spaudimas	Vieningos politikos nebuvimas kai kuriose srityse Valdininkų, formuojančių miško politiką, korupcija Mažai dėmesio skiriama gamtosauginiam darbui. Nelaimės, dėl kurių tenka iškirsti net pribrešančius medynus. Klimato kaita daro didelę žalą miškams Požiūris į mišką, medienos panaudojimą atsižvelgiant į materialią naudą – kaip pagrindinis. Stiprus verslo spaudimas siekiant maksimalios naudos iš miško
Galimybės kylančių problemų sprendimui	Būtinis nepertraukiamas miško naudojimas Problemų analizė	Miškų valdymo sistemą tobulinti taip, kad būtų gerai vykdoma miškų apsauga ir įgyvendinami darnios miškininkystės principai Problemų viešinimas ir priemonių, skirtų problemoms spręsti, svarstymas

Remiantis respondentų atsakymais galima pateikti tokius svarbiausius faktorius, kurie turi lemiamos reikšmės ekologinės katastrofos grėsmei: aplinkos tarša, nes didėja išmetamų dujų kiekis, daugėja automobilių, auganti pramonė, kurios išmeta dūmus, sukeliančius šiluminį efektą ir pan. Antrasis kriterijus: netinkamas gamtinių išteklių naudojimas, nes neatsižvelgiama į ekologinę pusiausvyrą, stiprus verslininkiškas interesus. Taip pat respondentų nuomone, mažai dėmesio skiriama gamtos apsaugas, planuojant gamtinių resursų panaudojimą neatsižvelgiama į ekologines pasekmes. Taigi, apklaustųjų nuomone galima įvardinti tokias priežastis: intensyvi urbanizacija ir industrializacija dėl ko intensyviai mažėja pasauliniai miškų plotai; nenuspėjami ir nevaldomi gamtos reiškiniai – žemės drebėjimai, potvyniai, ugnikalniai, uraganai; antropogeninis aplinkos užteršimas ir kita žmogaus veikla pasireiškianti neracionaliu gamtos išteklių naudojimu, nekontroliuojamu oro, žemės gelmių bei vandens teršimu; ozono sluoksnio

plonėjimas ir skylių atsiradimas; besaikis ir neapgalvotas tropinių miškų kirtimas ir besaikis ūkinės veiklos plėtimasis dėl ko susidaro šiltnamio efektas.

Aiškinantis, kokias globalines problemas galima sieti su mišku ir miškininkyste, išaiškėjo respondentų nuomonė, jog didelę įtaką turi ir klimato kaita, kam įtakos turi atogrąžų miškų kirtimas ties pusiauju ir jų pavertimas žemės ūkiui naudojamais plotais. Pagrindinė miškų reikšmė yra gaminti deguonį, todėl mažinant miškų kiekį, didėja užterštos atmosferos grėsmė. Todėl problemas, sietinas su mišku ir miškininkyste galima apibendrintai įvardinti kaip miškų netausojimas, biologinės įvairovės nykimas, ažuolynų džiuvimas, eglynų nykimas, kurių priežastys nėra išaiškintos, tačiau manytina, kad tam įtakos turi drėgmės kitimas miškuose bei kenkėjų išplitimas. Labai svarbu ir tai, kad nėra aktyvaus žmonių švietimo. Taigi, remiantis respondentų atsakymais galima išskirti tokias priežastis: oro užterštumas, dėl ko mažėja miškų gyvybingumas ir jie tampa vis mažiau atsparūs neigiamiems faktoriams: ligoms, kenkėjams ir kt.; aplinkos ir dirvožemio užterštumas toksinėmis ir kt. pavojingomis medžiagomis ir junginiais; masinis tropinių, šiaurės rytų miškų kirtimas ir jų savalaikis neatkūrimas; šiltnamio efektas, spartus pramonės vystymasis, klimato šiltėjimas; transporto gausėjimas ir jo infrastruktūros plėtimas miškų sąskaita.

Kiekvienam gamtininkui turi būti svarbios darnaus vystymosi idėjos, jos artimos ir miškininkystės specialistams. Darnus vystymasis įgyvendinamas remiantis darnaus vystymosi idėja, tai yra darnaus miškų ūkio įgyvendinimui mes sukuriame nepertraukiamą miško naudojimą. Tai yra sudaromi miškotvarkos projektai, kuriais vadovaujantis miškas kertamas ir atkuriamas taip, kad jis niekada nebūtų iškirstas. Be to į šią sąvoką galima įrašyti ir medžių tarpusavio sąveiką, kuria vadovaujantis vykdomas miškų atkūrimas. Taip pat darni miškininkystė aktuali dėl to, jog svarbus racionalus gamtos išteklių naudojimas bei ekologijos paisymas, išsaugant aplinką, neužterštą, ateities kartoms. Apibendrinant šiuos atsakymus galima teigti, kad kiekvienas miškininkas demonstruodamas darnaus vystymosi idėjas turi asmeninėje veikloje demonstruoti bei vykdyti atsakingą požiūrį į aplinkos apsaugą, miško išteklių išsaugojimą ir gausinimą, laikytis ir propaguoti tvarius miškų vystymo principus, tolygiai ir nepertraukiamai naudoti miško išteklius bei stengtis didinti jų plotus.

Respondentai darnią ir subalansuotą miškininkystę supranta kaip miško išteklių valdymą atsižvelgiant į dabartinės ir būsimų kartų socialines, ekonomines, kultūrines reikmes, miško žemes saugoti ir naudoti racionaliai pasitelkiant pažangias mokslininkų rekomendacijas respondentų požiūriu, darni miškininkystė plėtra įmanoma tik tiksliai įvertinus ir subalansavus turimus išteklius, tai yra brandžių medynų kiekį, pabrėžtančių medynų kiekį ir jaunuolynų. Kaip buvo minėta visą tai atkuriamame vadovaujantis miškotvarkos projektu. Darni miškininkystės sektoriaus plėtra taip pat priklauso nuo šio sektoriaus valdymo ir sistemos. Norint įgyvendinti

visas idėjas reikalingas geras personalas ir lanksti sistema. Atsakingų miškininkystės darbuotojų nuomone, siekdami darnios miškininkystės urėdijoje ūkininkavimo sistema paremta nuolatinio ir visapusiško miškų naudojimu, kuris užtikrina miškų atsiželdymo ar atželdant ir formuojant tvarius bei produktyvius miškus, juos kertant ir naudojant. Tvarumas suprantamas ne tik kaip miškų atsparumas ligoms, kenkėjams ir kitiems nepalankiems veiksniams, bet ir kaip dirvožemio derlingumo, biologinės įvairovės, miškų produktyvumo bei jo apsauginių funkcijų palaikymas. Vadinas galima įvardinti pagrindines nuostatas dėl darnios miškininkystės: miško išteklių išsaugojimas ir gausinimas; racionalus tolygus ir nepertraukiamas miško išteklių naudojimas bei miškų produktyvumo didinimas bei jame auginamos medienos kokybės gerinimas; biologinės įvairovės išsaugojimas, augalijos ir gyvūnijos rūšių gausinimas; kraštovaizdžio stabilumo ir aplinkos kokybės gerinimas; miškų ekonominių ir socialinių funkcijų vystymas ir plėtojimas nedarant žalos ir poveikio kitoms ekosistemoms.

Svarbiausius darnios miškininkystės požymius respondentai nurodė kaip nepertraukiamą miškotvarką. Į šią sąvoką įeina visi miškų ūkio darbai nuo miško išskirtimo iki sekančios miško kartos, visiško atkūrimo ir jo brandos. Tą galima pasiekti tik labai atidžiai sekdami kiekvieno ploto istoriją, kuri būtų saugoma ir tęsiama nepriklausomai nuo personalo kaitos. Taip pat, respondentų nuomone, darniai miškininkystei labai svarbu mišrių miškų pagal augavietes auginimas, plynų kirtimų mažinimas natūralių miškų atkūrimas tam skirtose augavietėse, biologinės įvairovės saugojimas, medynų formavimas. Respondentų teigimu, darnios miškininkystės siekiui aktualu tai, kad miškų naudojimas negali viršyti medynų vidutinio prieaugio. Urėdijoje prieaugis $5,6 \text{ m}^3/\text{ha}$ arba prekinės produkcijos $4,5 \text{ m}^3/\text{ha}$, o naudojimas sudaro tik $3,5 \text{ m}^3/\text{ha}$. Atkūrimas vykdomas tiktai vertingomis medžių rūšių sodmenimis. Žėlimui atliekama parama, kad atsikurtų pageidaujamos medžių rūšys. Todėl teigtina, kad darniai miškininkystei yra svarbu: mišraus, stabilaus ir sveiko bei optimaliai atitinkančio augavietę miško auginimas; ekologiškai optimalaus miško klimato formavimas ir palaikymas; gyvybingo, didelio augimo pajėgumo, aukšto produktyvumo, biotiniams ir abiotiniams veiksniams miško formavimas; natūralių miško atsikūrimo galimybių išnaudojimas ir skatinimas.

Analizuojant respondentų nuomonę dėl svarbiausių rodiklių siekiant miškų išsaugojimo ir gausinimo, nustatyta, kad siekiant išsaugoti miškus būtina kontroliuoti jų išskirtimą ir atkūrimą, kas ir yra atliekama vadovaujantis miškotvarkos projektais. Pagal brandžių medynų kiekį yra nustatoma kirtimo norma 10-mečiui, o kirtavietės turi būti atkurtos. Dėl miškų gausinimo reikalingi nenaudojamų žemių ištekliai. Apželdant tokius plotus mišku didinamas miškingumas, gerinamas kraštovaizdis ir bendras sveikatingumas. Taip pat, respondentų nuomone, svarbu teisinės bazės palaikančios miškų išsaugojimo ir gausinimo programos sukūrimas ir efektyvus įgyvendinimas valstybiniame ir privačiame sektoriuose. Respondentų atsakymuose akcentuotas

medynų plotų didinimas tam skirtose netinkamose žemėse, medynų tūrių didinimas pasitelkiant pažangiąją, naują miškininkystę; medynų plotų pasiskirstymas pagal dirvožemines tipologines grupes, vyraujančias medžių rūšis, jų kilmes, amžiaus klases, bei brandumo grupes.

Siekiant biologinės įvairovės išsaugojimo, respondentų nuomone, svarbu išsaugoti retų paukščių lizdavietes, perimvietes, taip pat nepaliesti retų žvėrių gyvenamuosius arealus. Medynų biologinės įvairovės išsaugojimui būtina subalansuoti miškų atkūrimą ir iškirstas biržes atsodinti augavietės sąlygas atitinkančiomis rūšimis. Tuo pačiu ateityje mišrūs ir biologiniu požiūriu įvairūs miškai bus atsparesni ligoms ir kenkėjams. Labai svarbus parengti tinkamus teisės aktus, vykdyti visapusišką kontrolę, bei vykdyti gamtosauginio švietimo, visuomenės informavimo priemones, atlikti įvairius mokslinius tyrimus. Respondentų nuomone dėl biologinės įvairovės išsaugojimo svarbu: užtikrinti miško ekosistemų tvarumą; išsaugoti biologinę įvairovę ir gerinti miškų sveikatingumą; natūralių ir artimų natūraliems miškams apskaita ir būklės įvertinimas, jų apsaugos režimo nustatymas bei naujų saugomų teritorijų steigimas; retų ir nykstančių augalų ir gyvūnų rūšių bei jų buveinių apskaitos ir apsaugos nustatymas; kertinių miško buveinių išskyrimas, atribojimas ir saugojimo režimo įvedimas.

Miškas teikia ir socialines bei kultūrines funkcijas. Respondentų nuomone, socialinėms ir kultūrinėms miško reikmėms tenkinti yra atliekami įvairūs darbai: prie saugomų gamtos paminklų statomi informaciniai ženklai, ar kitomis priemonėmis informuojame visuomenei apie šių paminklų kultūrinę vertę. Rengiamos įvairios akcijos, palaikomi ryšiai su visuomene.

Dauguma atvejų socialinių ir kultūrinių funkcijų išsaugojimas yra nuosekliai įgyvendinamas valstybinių miškų tvarkytojų, tačiau nepakankamai dėmesio skiriama privačiame sektoriuje, nors minimalių užuominų ir yra. Respondentai pažymėjo, kad miško valdymas pagal nuosavybės formas, prieinamumas rekreacijai, kultūros paminklų saugojimas, visuomenės dalyvavimas miškų ūkio veikloje. *Remiantis respondentų atsakymais teigtina, kad Respublikoje yra pakankami miškų išteklių subalansuotoms visuomenės reikmėms tenkinti bei miškų ūkio veiklai plėtoti; rezervatiniai, specialios paskirties (ekosistemų apsaugos ir rekreaciniai) ir apsauginiai miškai užima 28,3 proc. miško žemės ploto; saugomos teritorijos užima apie 19 proc. visų Lietuvos miškų. Jos skirtos gamtos ir kultūros paveldui, kraštovaizdžio ir biologinei įvairovei, ekologiškai pusiausvyrai, genetiniam fondui išsaugoti ir gamtos ištekliams atkurti.*

Siekiant įgyvendinti darnios miškininkystės principus reikalinga taikyti bendrosios politikos, institucijos ir darnios miškininkystės priemones. Miškų urėdija vykdydama savo veiklą dalyvauja įvairiose šalies mastu vykdomose programose. Tai miškingumo didinimas, ąžuolynų atkūrimo programa. Taip pat vadovaujasi įstatymais ir teisės aktais, kurie reglamentuoja įmonės veiklą pagal darnios miškininkystės principus. Urėdijoje didelis darbas atliekamas, siekiant tenkinti vietos gyventojų socialinius ir kultūrinius poreikius. Įrengiami rekreaciniai objektai.

Statomi miško keliai kurie sudaro geresnes sąlygas gyventojams grybauti, uogauti, poilsiauti miške. Pastoviai miškuose palaikoma švara (renkamos šiukšlės) tvarka (laiku remontuojami rekreaciniai įrenginiai) ir kt. Organizuojami įvairūs renginiai – ažuolynų sodinimas, talkos, šventės. Remiantis respondentų atsakymais teigtina, kad Lietuvos miškų ūkio politika formuojama ir įgyvendinama pagal keturias pagrindines kryptis bendrąją, ekonominę, ekologinę ir socialinę. Lietuvos Respublikos biologinės įvairovės apsaugos strategijoje ir veiksmų plane pažymima jog tiksliai miško biologinės įvairovės apsaugos priemonių nustatymui būtina sudaryti tikslus miško buveinių žemėlapius, taip pat vykdyti specializuotą miškų būklės pokyčių monitoringą.

Aiškinantis miškininkystės ekspertų nuostatas dėl veiklos prioritetų šiais metais, nustatyta, kad miškingumo didinimas yra vienas svarbiausių prioritetų. Tačiau šalia reikia valstybinius miškus įregistruoti nekilnojamojo turto registre, rūpintis rajone esančių saugomų teritorijų apsauga. Mano kaip specialisto veiklos prioritetai šiais metais yra: kontroliuoti, kad būtų tiksliai atliekami medynų ugdymo darbai, formuojami tvarūs ir įvairiausi medynai. Svarbiausi ir pagrindiniai veiklos prioritetai teikiami atsakingos miškininkystės idėjos plėtojimui bei įgyvendinimui tarp Lietuvos miškų urėdijų, privačių miškų savininkų ir medienos pramonės atstovų per savanorišką atsakingos miškininkystės sertifikavimo sistemą (FSC). Apibendrinant respondentų atsakymus nustatyta, kad 2010 metų prioritetai – medelyno modernizavimas, gerinant miško sodmenų išauginimo technologiją, Valstybinės reikšmės miškų įregistravimas nekilnojamo turto registre, didelio našumo miškų medynų formavimas; valstybinių miškų medelynų modernizavimo programos įgyvendinimas, kad užtikrintu ir garantuotu visos Lietuvos miškingumo didinimo programos įgyvendinimo galimybes; naujų sodmenų auginimo technologijų ieškojimas ir jų pritaikymas sodmenų auginimui; skatinti inovacijas, konkurencingumą, naujų rinkų plėtrą bei darbo vietų kūrimą; tausoti vertingą miško genofondą, stiprinti esamus ir kurti naujus miško sėklinės bazės objektus.

Aiškinantis respondentų nuomonę dėl būtinų sąlygų darnios miškininkystės principams įgyvendinti paaiškėjo, kad jų nuomone, darnios miškininkystės principams įgyvendinti yra būtinos politinės, ekonominės ir socialinės sąlygos. Politinės – tai yra bendra miškų politika ir steigėjo keliami tikslai. Ekonominės sąlygos – tai turimi resursai, tai yra miško fondas, nuo kurio priklauso pajamos, geografinė situacija ir medienos rinka. Socialinės sąlygos – tai reikiamas personalas, patyrę specialistai, kurie geba įgyvendinti ši Būtina, kad būtų palaikoma darnios miškininkystės samprata tiek valstybės politiką formuojančiose, tiek ją įgyvendinančiose institucijose bei visuomenėje. Taigi, darnios miškininkystės principams įgyvendinti reikalinga Miškininkystės tobulinimas, politinė, visuomenės parama. Darnios miškininkystės principams įgyvendinti reikalinga tinkama politika, kurią formuotų akademinė bendruomenė kartu

miškininkai – gamybininkai. Miškų naudojimas privalo priklausyti nuo turimų resursų, kurie pateikti miškų inventorizacijos metu nustatytais normatyvais. Vadinas, siekiant įgyvendinti darnios miškininkystės principus reikalinga: tobulinti, keisti ir adaptuoti pačią miškininkystės sistemą; miškų ūkio sistemą suderinti su miškų ūkio veiklos aplinka; visuomenės bendrųjų socialinių reikmių susijusių su miškais tenkinimas; kurti palankią teisinę, ekonominę ir institucinę aplinką miškų ūkio, medienos pramonės ir įvairių miško verslų įmonėms efektyviai ir rentabiliai veikti laisvoje ir nepriklausomoje rinkoje.

Aiškinantis respondentų nuomonę dėl pagrindinių darnios miškininkystės principų įgyvendinimo trūkumų, nustatyta, kad pagrindiniai trūkumai yra vieningos politikos nebuvimas, kai kuriose veiklos srityse, įvairios stichinės nelaimės, dėl kurių tenka iškirsti net pribrežtančius medynus, taip pat nepertraukiamos miškotvarkos nebuvimas, Stiprus verslo spaudimas siekiant maksimalios naudos iš miško; valdininkų, formuojančių miškų politiką, korupcija. Taip pat respondentai nurodė, kad trukdo ir požiūris į mišką, medienos panaudojimą atsižvelgiant į materialią naudą – kaip pagrindinis. Respondentų atsakymuose išryškėjo, kad šiuo metu tiesioginių trukdžių valstybinės reikšmės miškuose nėra, tačiau yra požymių, kad esantis valstybės turtas – miškai – sudomino „oligarchus“. Privatizavus miškus arba išardžius miškų kompleksinį ūkį, esantį nuo senų laikų, gerai susiformavusi miškų atkūrimo, priežiūros ir apsaugos sistema gali būti išbalansuota ir šiuo metu pagrindinis miškininkavimo principas, kuriuo vadovaujasi visa miškų žinyba, vykdydama ūkinę veiklą, nefunkcionuos. Vadinas, galima įvardinti pagrindinius trukdžius: žemės nuosavybės formų neapibrėžtumas; monopolinių miško žaliavą naudojančių įmonių kišimasis į miško valdymą ar net užvaldymą; politinės valios atstovauti ir ginti kompleksinės miškininkystės principus ir nuostatas stoka.

Analizuojant respondentų pasiūlymus dėl darniai miškininkystei kylančių problemų sprendimo nustatyta, kad jas reikėtų spręsti priimant vieningą miškų politiką, miškų valdymo sistemą tobulinti taip, kad būtų gerai vykdoma miškų apsauga ir įgyvendinami darnios miškininkystės principai. Būtina imtis nepertraukiamo miškų naudojimo, nes miškai yra vienas iš atsinaujinančių energijos šaltinių, o taip pat ekosistemos dalis, užtikrinanti sveikatingumą, socialinių ir kultūrinių vertybių puoselėjimą, atlikti problemų priežasties analizę ir jas paviešinti.

Atliekant anketinės apklausos duomenų analizę išryškėjo, kad ekologinės grėsmės problemą sukelia aplinkos teršimas jų požiūris sutapo su urėdijos darbuotojų ir ekspertu požiūriu. Taigi pagrindine darnaus vystymosi strategijos analizuotina ir gerintina sritimi miškų ūkyje dirbantys žmonės įvardina ekologinę sritį.

Miškininkystės ūkyje kaip probleminė sritis yra įvardijamas miško išteklių naudojimas, todėl teigtina, kad didesnis dėmesys turi būti skiriamas miškų atsodinimui.

Radviliškio urėdijoje yra iš esmės laikomasi visų darnaus vystymosi kriterijų, tik vieniems yra skiriama mažiau, o kitiems daugiau dėmesio. Ypatingai svarbi veiklos sritis siejama su miško priežiūra, todėl stengiamasi daugiau naudoti biologines apsaugos priemones vietoj cheminių arba rinktis mažiausiai kenksmingus preparatus.

Urėdijos veikloje aktualus klausimas yra abiotinių ir biotinių pažeidimų plotų išsiaiškinimas ir jų priežiūra. Siekiant išsaugoti miško funkcijų prekinių funkcijų išsaugojimo yra didinamos miško gerinimo darbų apimtys. Pažymėtina, kad miškininkams atliekant darbus labai aktualus veiksnys darbuotojų profesinė sauga.

Pagrindinės priemonės, kurias įgyvendina miškininkai yra tarptautiniai įsipareigojimai ir ES teisės aktų įgyvendinimas. Pagrindinis miškininkų prioritetas pastaraisiais metais tai miškingumo didinimo programos įgyvendinimas. Labai aktuali parama darnaus vystymosi principų įgyvendinimui yra svarbi politinė parama.

Apibendrinant galima teigti, kad miškininkystės būklė gerėja, vyksta priežiūros darbai, atsodinami miškai, sudaromos sąlygos poilsui.

Apibendrinant viso tyrimo rezultatus, galima teigti, kad tyrime kelta hipotezė pasitvirtino, nes visos respondentų grupės įvardijo, kad Radviliškio urėdijoje yra tvarkomasi vadovaujantis darnaus miškų ūkio strategijos principais ir yra siekiama įgyvendinti programinius reikalavimus.

Galima pastebėti, kad Radviliškio miškų urėdijoje kiek silpniau yra organizuojama rekreacinė veikla, nes yra sukurta nedaug rekreacinių zonų. Pažymėtina ir tai, kad per mažai skelbiama informacijos apie saugomas teritorijas.

IŠVADOS

1. Darnus vystymasis siejamas su visuomenės poreikių tenkinimu ekologiniu, socialiniu bei ekonominiu požiūriu. Miškininkystėje tai yra suvokiama kaip nepertraukiama miško sektoriaus plėtra pradedant miško atsodinimu, brandinimu, priežiūra ir tikslingais medienos pardavimais. Miškų ūkis turi išsaugoti biologinę įvairovę ir su ja susijusias vertybes: vandens resursus, dirvožemį, su jais susijusius resursus ir tuo pačiu išlaikyti miško ekologines funkcijas ir miškų vientisumą.

2. Valstybinius Lietuvos miškus tvarko, prižiūri ir juose ūkinę veiklą dabartiniu laikotarpiu vykdo 42 valstybės įmonės - miškų urėdijos. Lietuvos miškų politika formuojama atsižvelgiant į tarptautinės bendruomenės nusistatytus darnios, aplinką tausojančios ūkio plėtros principus, ES strateginiais dokumentais. Tačiau naujasis miškų politikos uždavinys siejamas su staigių veiklos pokyčių vengimu ir atsižvelgimu į dvi nuosavybės formas, galiojančias Lietuvoje.

3. Atlikus privačių miškų savininkų, ūkininkų, medžiotojų nuomonės analizę dėl darnaus vystymosi strategijos nuostatų įgyvendinimo Radviliškio rajono urėdijos pavyzdžiu nustatyta:

- Rajono miškų bendra būklė įvardijama kaip gera (50 proc.) ir stebimos gerėjimo tendencijos (52 proc.). Geriau vertinama priešgaisrinė miškų būklė (56 proc.) negu sanitarinė miškų būklė (47 proc.). Siekiant išvengti gaisrų reikalinga prognozuoti ir stebėti gaisrų kilimo galimybes (30 proc.). Urėdijai priklausančių miškų būklė yra vertinama pakankamai palankiai.
- Saugumų teritorijų kiekis Radviliškio rajone nepakankamas (54 proc.), o rekreacinių vietų priežiūra vertinama tik kaip iš dalies patenkinama;
- Lietuvos miškų ūkio politikos įgyvendinimas yra labai svarbus (50 proc.) ir akcentuojama būtinybė (62 proc.) išsaugoti valstybinius miškus;
- Darnią miškininkystę respondentai sieja su miškų ūkyje tinkamų ekonominių, ekologinių ir socialinių sričių įgyvendinimu (50 proc.), o informacijos apie darnios miškininkystės įgyvendinimo pokyčius daugiausiai gauna per visuomenės informavimo priemones.
- Pagrindiniai ekologinės katastrofos grėsmę įtakojantys veiksniai siejami su aplinkos tarša (98 proc.) bei aplaidžiu požiūriu į gamtos išteklių naudojimą (86 proc.);
- Darni miškininkystės raida siejama su daugeliu miško funkcijų, tačiau labiausiai akcentuojamas kirtaviečių išvalymas bei miško ir medienos rinkos reguliavimas. Todėl galima tik patvirtinti, kad darnus miško vystymasis siejamas su tolydžia miškininkų veiklos plėtra nuo miško sodinimo iki teikiamos produkcijos realizavimo.

4. Aiškinantis miškininkų nuomonę dėl darnaus vystymosi strategijos nuostatų įgyvendinimo nustatyta:

- Miškininkų kaip ir asmenų, susijusių savo atliekama veikla su mišku, požiūris į grėsmingus ekologinės katastrofos faktorius sutapo. Ši respondentų grupė taip pat išskyrė aplinkos teršimą (86 proc.) bei netinkamą gamtos išteklių panaudojimą (69 proc.), globaliausia problema siejama su miškininkyste – didėjantis gamtos išteklių naudojimas.
- Urėdijoje yra laikomasi darnios miškininkystės požymių ir veikla organizuojama atsižvelgiant į šių požymių įgyvendinimą tikslingos veiklos realizavimą. Miškų išsaugojimas ir gausinimas realizuojamas tvarkant apaugusios ir neapaugusios miškais žemės tvarkymu ir jos tinkamu panaudojimu.
- Ekosistemų sveikatingumo ir gyvybingumo kriterijus aktyviausiai realizuojamas abiotinių ir biotinių pažeidimų plotų skirstymą ir tvarkymą pagal šių pažeidimų priežastis.
- Miško funkcijų išsaugojimas siejamas su miško darbų gerinimo apimtimis (95 proc.)
- Biologinės įvairovės išsaugojimas siejamas su retų paukščių ir gyvūnų sąrašų sudarymu ir siekiama juos išsaugoti;
- Pagrindinis miškininkystės siekių įgyvendinimas siekiamas su tarptautinių ir nacionalinių teisės aktų nuostatų įgyvendinimu siekiant darnios ir tvarios miškininkystės plėtros;

5. Ekspertų nuomonė, patvirtino miškininkų ir miško savininkų, ūkininkų bei medžiotojų požiūrį, kad rajone sėkmingai taikomi darnaus vystymosi kriterijų rodikliai, kurie sudaro sąlygas, kad rajono miškininkai savo veiklą realizuojama laikydamiesi darnios veiklos principų.

- Nustatyta, kad darnią miško plėtrą ekspertai sieja su nepertraukiama miškotvarka bei teisinės bazės suregulavimu bei išteklių subalansavimu;
- Siekiant miškų išsaugojimo ir gausinimo reikalinga miškų kirtimų kontrolė bei tinkama teisinė bazė;
- Miškininkystės specialistų ir urėdijos darbuotojų veiklos prioritetai siejami su miškingumo didinimu, miškininkystės plėtojimo idėjomis bei miškų savininkų mokymais;
- Pagrindiniai darnios miško plėtros trukdžiai yra vieningos miškų politikos nebuvimas, įvairios stichinės nelaimės bei verslo spaudimas, o sprendžiant šias problemas būtinas nepertraukiamas miško naudojimas ir vieša probleminių sričių analizė.

6. Darbe kelta hipotezė, kad Radviliškio urėdijoje yra laikomasi ES aplinkosaugos reikalavimų, siekiama atsodinti iškirstus miškų plotus, pasiekti darbo rezultatai darnios miškininkystės plėtros įgyvendinimui yra geri, pasitvirtino.

REKOMENDACIJOS

1. Reikalinga siekti kompleksinio miškų modelio išsaugojimo, kadangi tik esant kompleksiniam miškų ūkiui gali būti užtikrintos darnaus miškų ūkio vystymo idėjos.
2. Būtina gerinti visuomenės švietimą ir tikslingai išaiškinti visuomenei miškininkystės problemas ir parengti atitinkamas šviečiamąsias akcijas dėl darnios miško plėtros galimybių.
3. Būtinai šalutinės miško produkcijos populiarinimas visuomenės tarpe. Todėl tikslinga skatinti pramonės įmones naudoti ekologiškomis žaliavomis.
4. Reikalinga siekti pramoninių - plantacinių miškų auginimo biokuro gamybai.
5. Didinti rekreacijos ir poilsio galimybes rajono miškuose.

LITERATŪRA

1. Aramavičiūtė M. (2007). Funkcinių veiklų strateginis valdymas viešojo sektoriaus institucijose// Viešoji politika ir administravimas, Nr. 20, p. 81-89
2. Aplinkos ministro įsakymas Dėl pagrindinių miško kirtimų taisyklių patvirtinimo. // Valstybės žinios.2004. Nr. 25 – 778
3. LR Aplinkos ministro įsakymas Dėl miško želdinimo ir žėlinių apskaitos ir vertinimo metodikos patvirtinimo// Valstybės žinios, 2004, Nr.42
4. LR Aplinkos ministro įsakymas Dėl Biržių atrėžimo ir įvertinimo taisyklių patvirtinimo // Valstybės žinios, 2004, Nr. 167 – 6157.
5. Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai // Valstybės žinios, 2004, Nr. 41 – 1335.
6. Biologinės įvairovės konvencija, 1992-06-05; ratifikuota LR Seimo 1995-07-03// valstybės žinios, 1995, Nr. 69-1662
7. Bendroji klimato kaitos konvencija [žoūrėta2010-04-20] prieiga per internetą <http://www.am.lt/VI/files/0.493550001107170947.doc>
8. Bryson J.M.(1995). Strategic Planning for Public and Nonprofit Organisations. Jossey – Bass Publishers.
9. Čiegis R. (1995). Teoriniai ekonominių aplinkosaugos metodų aspektai. (Daktaro disertacija). Vilnius. Vilniaus universitetas.
10. Čiegis R. (1997). Tolydi ekonomikos plėtra. Kaunas. Aldorija.
11. Čiegis R. (2002). Tolydi plėtra ir aplinka; ekonominis požiūris. Kaunas.
12. Čiegis R. (2003). Darnus vystymasis: ekonominiai aspektai. Kaunas. Aplinkosaugos valdymo ir technologijų centras.
13. Čiegis R., Grunday D. „Štreimikienė D (2005). Darnaus vystymosi strateginis planavimas: municipaliniai aspektai // Ūkio technologinis ir ekonominis vystymas, Nr.4, p.260-269
14. Čiegis R., Petkevičienė N., Gavenauskas J., Pakarskas J., Rakauskienė A. (2006). Dvasingumo ir etikos reikšmė darnaus vystymosi – žmonijos išsigelbėjimo filosofijoje. Vadyba: mokslo tiriamieji darbai, p. 47-53. Klaipėda.
15. Daly H. E. (1987). The economic growth debate: what some economists have learning but many have not. Journal of Environmental Economics and Management (14), p. 323-336.
16. Daly H. E. (1990). Sustainable development: from concept and theory toward operational principles. Population and Development Review, p.25-43

17. Daly H. E. (1991). Elements of environmental macroeconomics. Ed. Costanza, R. Ecological Economists. Oxford: Columbia University Press.
18. Darbotvarkė 21: Rio deklaracija. Miškininkystės principai [žiūrėta 2009-12-13] prieiga per internetą <http://www.am.lt/LSP/files/Agenda21.pdf>
19. Domarkas V. (2006). Miškininkystės vystymo Europos Sąjungoje tendencijos ir Lietuvos miškų ūkio valdymo aktualijos // Viešoji politika ir administravimas, 2006, Nr. 19, p. 43
20. Drucker P.F. (1974). Management: Tasks Responsibilities, Practices. –New York, Harper & Row, 1974
21. Gulbickaitė-Šilingienė V., (1998). Kolektyvinis valdymas. – Technologija. Kaunas.
22. Jucevičius J., Jucevičienė P.(2003). Mokyklos strategija. Strateginio vystymo vadovas.- Kaunas. Žinių visuomenės institutas.
23. Juknys R. (2003). Darnus vystymasis – pagrindinės nuostatos ir miškų ūkio vaidmuo jas įgyvendinant // Baltijos miškai ir mediena, Nr. 2, p.17-23
24. Jungtinių tautų Europos ekonomikos komisijos Darnaus vystymosi švietimo strategija [žiūrėta 2009-02-13]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/veikla/docs/dv_svietimas/Jungtines_tautos.pdf
25. Feurer R., Chaharbaghi K.(1995). „Strategy development: past, present and future//Management decision, Vol 33 No6,
26. Hajek P., Obršalova I. (2009). Susyainable Development Indicators and Possibilities of their Modelling // Modelling of Selected Areas of Sustainable development by Artificial intelligence and Soft Computing. Czech Republic: Pardubime University.
27. Holling C. S. (1978). Adaptive Environmental Assesment and Management. New York.
28. Holling C. S. (1986). The resilience of terrestrial ecosystems: local surprises and global change. / Sustainable Development of the biosphere. Cambridge University Press, Cambridge, UK, 292-317
29. Kardelis, K. (2002). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Kaunas
30. Kalvaitis R.(2004). Strateginis planavimas savivaldybėse// Mokymo vadovas savivaldybių tarybų nariams. Vilnius.
31. Kuliešius A. Giroje auga ne vien mediena// Baltijos miškai ir mediena, 2007, Nr. 7
32. Lazdinis M. (2003).Lietuvos miškai ir mediena tvarios ir subalansuotos plėtros kontekste// Baltijos miškai ir mediena, Nr. 1.
33. LR Konstitucija. Vilnius, 1992.
34. LR Žemės įstatymas // valstybės žinios, 2004, Nr. 28 - 868
35. LR Miškų įstatymas // Valstybės žinios 2001, Nr.35 – 1161
36. LR Žemės reformos įstatymas // Valstybės žinios, 1997, Nr. 69 – 1735

37. LR Laukinės gyvūnijos įstatymas// Valstybės žinios, 1997, Nr. 108-2726 aktuali redakcija, 2001, Nr. 110-3988
38. LR Medžioklės įstatymas // Valstybės žinios. 2002. Nr. 65-2634, Nr. 61-2765
39. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2002.Nr. 57
40. Lietuvos miškingumo didinimo programa//Valstybės žinios, 2003, Nr. 1 - 10
41. LR Laukinės gyvūnijos įstatymas // Valstybės žinios, 1997, Nr. 108 - 2726
42. LR Saugomų teritorijų įstatymas // Valstybės žinios, 2001, Nr. 108 - 3902
43. LR Saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų įstatymas // valstybės žinios, 1997, Nr. 108 – 2727
44. LR aplinkos ministro įsakymas Dėl miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų patvirtinimo // Valstybės žinios, 2004, 39 - 1280
45. Raudonius D. (2007). Nemedieninių miško produktų ir paslaugų vartotojų elgsena // Vadyba, Nr.
46. Radviliškio miškų urėdija [Žiūrėta 2010-03-19] prieiga per internetą www.radmu.lt
47. Mizaras S. (2006).Lietuvos miškų metinės naudos bendroji ekonominė vertė // Miškininkystė, 2006, Nr. 2, p.29 – 32
48. Mintzberg H. (1987). Five P’s Strategy. Cslifornia Management, Review, July-August
49. Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160// Valstybės žinios,2003, Nr. 9-4029
50. Norton B. (2007). Ethics and sutainable development: an adaptive approach to enviromental choise. Eds. Atkinson G., Dietz S. handboo og Sustainable development. Cheltenham 27-4
51. Privalomųjų miškų atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbų normų nustatymo ir apskaitos tvarka // Valstybės žinios, 2004, Nr. 52 – 1746
52. Palubinskas, G.T. (1997).Strateginio planavimo procesas. Kaunas: Technologija.
53. Pivoriūnas A., Kurlavičius P. Privataus miško tvarkymas išsaugant biologinę įvairovę. 2005. P. 24
54. Pasaulinis aukščiausiojo lygio susitikimas darnaus vystymosi klausimais [žiūrėta 2010-01-18]. Prieiga per internetą: // http://www.pprc.lt/dv/dokumentai/Rio_de_Zeneiras.pdf
55. Solow R. M. (1974), The ecinomics of resourses and the resourses og econiomics. American Economics Review (64). P.1 - 14
56. Vaičiūnas V. (2008). Miškų būklė – visuotinis rūpestis// Baltijos miškai ir mediena, Nr. 12,
57. Vasiliauskas A. (2002). Strateginis valdymas. Vilnius: Enciklopedija

58. Valstybinės miškų sanitarinės apsaugos programa// Valstybės žinios, 2002. 27 – 295
59. Valstybinė miškų priešgaisrinės apsaugos programa// Valstybės žinios, 2002, Nr. 28 - 1004
60. Valstybinė miško medelynų modernizavimo programa // Valstybės žinios, 2003, Nr. 85 – 3889
61. Vitousek P. M. Mooney H. A. ir kt. (1997). Human domination of Earth's ecosystems. Science (277), p.494-499.
62. Vėbra E. (2008). Aplinkos apsauga ir darnaus vystymosi politika //Aplinkos politika ir valdymas. Vadovėlis. Vilnius. Mykolo Riomerio universitetas

PRIEDAI

1 PRIEDAS

KLAUSIMYNAS RADVILIŠKIO RAJONO ŪKININKAMS, PRIVAČIŲ MIŠKŲ SAVININKAMS, SAVIVALDYBĖS IR SENIŪNIJŲ DARBUOTOJAMS, MEDŽIOTOJAMS

Gerbiami, respondentai,

Šiaulių universiteto magistrantas Vilius Baublys atlieka tyrimą magistro darbui tema „Darnus miškų ūkio vystymosi strategijos įgyvendinimas Lietuvoje: VĮ Radviliškio miškų urėdijos atvejo analizė“. Šios apklausos tikslas išsiaiškinti, kaip įgyvendinamos darnaus vystymosi tendencijos Radviliškio miškų urėdijoje. Todėl Jūsų atsakymai yra labai svarbūs.

Anketa anoniminė. Atsakymų duomenys apibendrinti bus pateikti magistro darbe. Atsakymą, kuris atitinka Jūsų nuomonę pažymėkite kryželiu X.

Rajono miškų būklės ir urėdijos veiklos vertinimas

1. Kokia yra bendra Radviliškio rajono miškų būklė? ☐ Labai gera ☐ Gera ☐ Patenkinama ☐ Bloga ☐ Neturiu nuomonės	2. Kaip keičiasi miškų būklė pastaruoju metu? ☐ Labai ženkliai gerėja ☐ Gerėja ☐ Blogėja ☐ Neturiu nuomonės
3. Kokia Radviliškio rajono miškų sanitarinė būklė? ☐ Labai gera ☐ Gera ☐ Patenkinama ☐ Bloga ☐ Neturiu nuomonės	4. Kokia Radviliškio rajono miškų priešgaisrinė būklė?(miškų gaisrų gesinimas, apsauga, priežiūra) ☐ Labai gera ☐ Gera ☐ Patenkinama ☐ Bloga ☐ Neturiu nuomonės
5. Kaip vykdomas rekreacinis tvarkymas? (trumpalaikio poilsio vietų, pažintinių takų, skulptūrų parkų įrengimo kokybė, estetiškumas ir pan.) ☐ Nuolat tvarkoma ir gerinama ☐ Prižiūrima ☐ Menkai tvarkoma ☐ Kartais tvarkoma ☐ Labai retai tvarkoma ☐ Neprižiūrima ☐ Neturiu nuomonės	6. Ar gaunate pakankamai informacijos apie miškų būklę Radviliškio urėdijoje? ☐ Nuolat gauname ☐ Kartais gauname ☐ Negauname ☐ Neturiu nuomonės
7. Ar esate patenkintas miškų būkle Radviliškio urėdijoje? ☐ Visiškai patenkintas ☐ Nelabai patenkintas ☐ Nepatenkintas ☐ Neturiu nuomonės	8. Kokios svarbiausios miškininkų funkcijos turėtų būti aktyvinamos siekiant miško sistemos gerinimo? (galimi keli atsakymų variantai) ☐ Miško apsauga ☐ Miško sodinimas ☐ Miško kirtimas ☐ Miško pritaikymas gyventojų poilsui ☐ Konsultacijos ir pagalba gyventojams ☐ Neturiu nuomonės

<p>9. Ar pakanka Radviliškio rajono miškuose saugomų teritorijų</p>	<p>10. Kokių tikslų lankotės miškuose?</p>
<p>☐ Nepakanka ☐ Per daug ☐ Nežinau, ar tokios yra ☐ Neturiu nuomonės</p>	<p>☐ Ilsiuosi ☐ Uogauju, grybauju ir pan. ☐ Medžioju ☐ Ruošiu malkas kurui ☐ Gaminu medieną, prižiūriu mišką ☐ Nesilankau</p>
<p>11. Kokia svarbiausia Jums teikiama miško nauda?</p>	<p>12. Ar Jums svarbi miško būklė Jūsų rajono urėdijoje?</p>
<p>☐ Grybai, uogos, vaistažolės ir pan. ☐ Vieta poilsiui ☐ Ekologinė (oro gerinimas ir pan.) ☐ Žaliavos pramonei (statybinė medžiaga ir pan.) ☐ Medžioklės plotai ☐ Neturiu nuomonės</p>	<p>☐ Labai svarbi ☐ Gana svarbi ☐ Nelabai svarbi ☐ Visiškai nesvarbi ☐ Neturiu nuomonės</p>
<p>13. Kokiomis Radviliškio urėdijos paslaugomis esate naudojęs? (galimi keli atsakymo variantai).</p>	<p>Į šį klausimą atsakykite tik tuo atveju, jei 13 klausime atsakėte teigiamai 14. Ar esate patenkinti Radviliškio miškų urėdijos teikiamų paslaugų kokybe?</p>
<p>☐ Pirkau medieną ☐ Sodinau mišką ☐ Kirtau mišką ☐ Gavau konsultacijas ☐ Nesinaudojau ☐ Kita..... ☐</p>	<p>☐ Labai patenkinti ☐ Patenkinti ☐ Nepatenkinti</p>
<p>15. Kokios nuosavybės formos miškai prižiūrimi geriau?</p>	<p>16. Jūsų nuomone, kokios nuosavybės miškuose daugiau kertame mediena?</p>
<p>☐ Valstybiniai miškai ☐ Privatūs miškai ☐ Neturiu nuomonės</p>	<p>☐ Valstybiniuose miškuose ☐ Privačiuose miškuose ☐ Neturiu nuomonės</p>
<p>17. Ar Jums svarbūs miškai ir miškų politikos įgyvendinimas Lietuvoje?</p>	<p>18. Ar tikslinga išlaikyti valstybinius miškus?</p>
<p>☐ Labai svarbūs ☐ Svarbūs ☐ Nelabai svarbūs ☐ Nesvarbūs ☐ Neturiu nuomonės</p>	<p>☐ Būtina ☐ Tikslinga turėti ir valstybinius ir privačius ☐ Netikslinga turėti valstybinių miškų ☐ Neturiu nuomonės</p>

Informacijos apie miškus vertinimas

<p>19. Iš kur sužinote apie Lietuvos miškus, miškininkus?</p>	<p>20. Kokia miškininkų veikla domintų Jus labiausiai?</p>
--	---

☐ TV laidų ☐ Respublikinės spaudos ☐ Rajoninės spaudos ☐ Radijo ☐ Interneto ☐ Iš pažįstamų miškininkų ☐ Lankantis miškuose	☐ Miškininkų darbai (želdinimas, kirtimai ir pan.) ☐ Bendra urėdijų veikla ☐ Šviečiamoji informacija apie medžius, gyvūnus ir kt. ☐ Aplinkosauginė informacija ☐ Informacija apie lankytinas vietas ☐ Informacija apie medžioklę ☐ Informacija apie miško vagystes ☐ Visai nedomintų
---	---

21. Ar žinote apie miškininkų bendradarbiavimą su visuomene?	22. Ar dalyvautumėte tokiuose renginiuose kaip miško sodinimo šventė, žemės diena ir pan.?
☐ Bendri renginiai ☐ Bendros šventės ☐ Jaunųjų miškininkų ar ekologų veikla ☐ Naujametiniai renginiai vaikams ☐ Neturiu nuomonės	☐ Visuomet dalyvaučiau ☐ Nedalyvaučiau ☐ Negaliu pasakyti

Darnios miškininkystės galimybių vertinimas

23. Kaip suprantate, kas yra darni miškininkystė?

Nauja miškų politika

Miškų ūkyje tinkamų ekonominių, socialinių ir ekologinių sričių įgyvendinimas

Miškų atitikimas aplinkosauginiams reikalavimams

Kita.....

.....

.

24. Iš kur sužinojote apie darnią miškininkystę?

Iš spaudos

Internetu

Iš televizijos laidų

Nežinau

Neturiu nuomonės

Kita.....

25. Įvertinkite faktorius, lėmusius ekologinės krizės grėsmę:

Faktoriai	L. svarbus	Svarbus	Neturi įtakos
Auganti ekonomika			
Didėjanti gamyba			
Intensyvus medienos naudojimas			
Aplinkos teršimas			
Aplaidus požiūris į gamtos išteklius			

26. Siekiant darnios miškininkystės įgyvendinimo svarbus faktorius yra priešgaisrinė miškų apsauga. Kas šioje srityje yra svarbiausia?	27. Kitas darnios veiklos principas – racionalus miško resursų naudojimas. Koks svarbiausias veiksnys įtakotų racionaliam miško resursų panaudojimui?
☐ Miško gaisrų kilimo priežasčių aiškinimasis ☐ Miško gaisrų prognozavimas ir stebėjimas	☐ Naujausios gamybos technologijos ūkiniuose miškuose ☐ Medienos atliekų perdirbimas miške

☐ Miško gaisrų gesinimas ☐ Tinkamų prevencinių priemonių parengimas	☐ Miško kirtimai ☐ Netinkamų ūkininkavimui miško teritorijų želdinimas
--	---

28. Kuri veikla dar yra svarbi darniai miškininkystei? ☐ Kirtaviečių išvalymas ☐ Miško atsodinimas ☐ Miško ir medienos rinka ☐ Paramos priemonės miškui atželdinti ☐ Miško sodmenų standartai, sodmenų iškasimas, transportavimas, saugojimas iki sodinimo. ☐ Sodinimo įrankiai, sodinimas ☐ Darbų sauga ☐ Miško keliai ir melioracija	29. Ar girdėjote apie miškų tvarkymo ir medienos gaminių sertifikavimą? ☐ Negirdėjai ☐ Kažką girdėjau ☐ Esu gerai susipažinęs ☐ Neturiu nuomonės
30. Mediena į rinką gali pakliūti iš nelegalių ar vykdančią gamtą niokojančių kirtimų būdų. Ar Jums tai rūpi? ☐ Labai rūpi ☐ Nesvarbu ☐ Nerūpi ☐ Neturiu nuomonės	31. Kiek Jums svarbu, kad miškuose būtų ūkininkaujama laikantis tvaraus ir darnaus ūkininkavimo principų? ☐ Labai svarbu ☐ Svarbu ☐ Nemanau, kad svarbu ☐ Nesvarbu ☐ Neturiu nuomonės

Jūsų lytis: Vyras Moteris

Jūsų išsilavinimas: Vidurinis Aukštesnysis Aukštasis

Amžius:

iki 25 metų

- 26 – 35 metai
- 36 – 45 metai
- 46 – 55 metai
- 56 – 65 metai
- 65 ir daugiau

Veikla

- Ūkininkas
- Privataus miško savininkas
- Seniūnijos darbuotojas
- Savivaldybės darbuotojas
- Ūkio darbininkas
- Medžiotojas

Nuoširdžiai dėkoju už sugaištą laiką ir atsakymus

KLAUSIMYNAS RADVILIŠKIO MIŠKŲ URĖDIJOS DARBUOTOJAMS

Gerbiami, Radviliškio miškų urėdijos darbuotojai,

Šiaulių universiteto magistrantas Vilius Baublys atlieka tyrimą magistro darbui tema „Darnus miškų ūkio vystymosi strategijos įgyvendinimas Lietuvoje: VĮ Radviliškio miškų urėdijos atvejo analizė“. Šios apklausos tikslas išsiaiškinti, kaip įgyvendinamos darnaus vystymosi tendencijos Radviliškio miškų urėdijoje. Todėl Jūsų atsakymai yra labai svarbūs.

Anketa anoniminė. Atsakymų duomenys apibendrinti bus pateikti magistro darbe. Atsakymą, kuris atitinka Jūsų nuomonę pažymėkite kryželiu X.

1. Įvertinkite faktorius, lėmusius ekologinės krizės grėsmę:

Faktoriai	L.reikšmingas	Reikšmingas	Neturi įtakos
Auganti ekonomika			
Didėjanti gamyba			
Intensyvus medienos naudojimas			
Aplinkos teršimas			
Aplaidus požiūris į gamtos išteklius			

2. Kokios globalinės problemos, Jūsų manymu, labiausiai susijusios su mišku? (pasirinkite vieną, jūsų manymu, pati svarbiausią variantą)

- Intensyviai didėjanti aplinkos tarša, dėl kurios degraduoja aplink, nespėdama apsivalyti
- Nykstanti biologinė įvairovė
- Blogėjanti žmonių sveikata
- Didėjantis gamtos išteklių naudojimas
- Senkantys riboti (neatsikuriantys) ištekliai

3. Ar Radviliškio urėdijoje yra laikomasi darnios miškininkystės požymių?

Darnios miškininkystės požymiai	TAIP	NE
sveiko mišraus, optimaliai atitinkančio augavietę miško ugdytas ir palaikymas,	☐	☐
ekologiškai optimalaus miško klimato formavimas ir palaikymas, užtikrinant dabartinį ir perspektyvinį miško kaip ekosistemos stabilumą,	☐	☐
gyvybingo, didelio augimo pajėgumo, aukšto prieaugio net vyresnėse amžiaus klasėse, atsparaus prieš biotinius ir abiotinius veiksnus miško formavimas	☐	☐
natūralių miško atsikūrimo, atsinaujinimo procesų išnaudojimas ir skatinimas;	☐	☐
biologinių apsaugos, priežiūros priemonių vietoje cheminių naudojimas;	☐	☐
biologinės įvairovės saugojimas ir didinimas, visame plote sukuriant horizontalią ir vertikalią augalų įvairovę;	☐	☐
tolygi amžiaus klasių struktūra;	☐	☐
ekonominių, ekologinių, biologinių, socialinių, kultūrinių veiksnių derinimas;	☐	☐

4. Pagal kokius rodiklius Radviliškio urėdijoje yra laikomasi miško išteklių išsaugojimo ir gausinimo kriterijaus?

Rodikliai	TAIP	NE
Apaugusios ir neapaugusios medynais žemės plotai;	☐	☐
Medynų plotai pagal vyraujančias medžių rūšis, kilmę, amžiaus klases ir brandumo grupes;	☐	☐
Visų ir brandžių medynų visas ir vidutinis tūriai bei jų prieaugiai (pokyčiai) pagal vyraujančias medžių rūšis ir valdoje;	☐	☐

5. Pagal kokius rodiklius Radviliškio urėdijoje yra laikomasi miško ekosistemų sveikatingumo ir gyvybingumo išsaugojimo kriterijaus?

Rodikliai	TAIP	NE
Oro teršalų iškritos	O	O
Dirvožemio būklė	O	O
Biotinių ir abiotinių pažeidimų plotai pagal priežastis (vabzdžiai, ligos, ugnis, vėjas, sniegas, šalnos, žvėrys).	O	O

6. Pagal kokius rodiklius Radviliškio urėdijoje yra laikomasi miško prekinių funkcijų išsaugojimo ir skatinimo kriterijaus?

Rodikliai	TAIP	NE
Medyno tūrio prieaugio ir iškirstos jo dalies santykis;	O	O
Apvaliosios medienos kainos ir pajamos;	O	O
Miško paslaugos;	O	O
Miško gerinimo darbų (miško žėlimas, želdinimas, miško žėlimą skatinančios priemonės, trėšimas, sausinimas ir jo tinklo priežiūra, ugdymo kirtimai, atkuriamieji kirtimai, nutiesti keliai, priešgaisrinės priemonės) apimtys.	O	O

7. Pagal kokius rodiklius Radviliškio urėdijoje yra laikomasi biologinės įvairovės išsaugojimo, apsaugos ir gausinimo miško ekosistemose kriterijaus?

Rodikliai	TAIP	NE
Miškų rūšinė sudėtis	O	O
Atsiželdymas	O	O
Natūralumas	O	O
Introdukuotos medžių rūšys	O	O
Sausuoliai, virtuoliai	O	O
Retų ir nykstančių augalų bei gyvūnų rūšių skaičiai (absolūtus ir santykinis) ir sąrašai	O	O

8. Pagal kokius rodiklius Radviliškio urėdijoje yra laikomasi miško socialinių ir kultūrinių funkcijų išsaugojimo kriterijaus?

Rodikliai	TAIP	NE
Miško valdų skaičius	O	O
Miškų sektoriaus dalis į BVP	O	O
Bendrosios pajamos	O	O
Išlaidos paslaugoms	O	O
Miško darbininkų ir specialistų skaičius;	O	O
Profesinis saugumas ir sveikata	O	O
Eksportuojamų ir vietinėje rinkoje sunaudojamų produktų ir paslaugų santykis;	O	O
Prekyba mediena	O	O
Energija iš medienos (energijos, gaunamos iš medienos, dalis bendrame energijos balanse);	O	O
Prieinamumas rekreacijai. Įrengtų poilsio vietų skaičius ir lankytojų skaičius poilsiniuose miškuose;	O	O
Kultūros paminklų ir vertybių skaičius pagal miškų grupes;	O	O
Visuomenės dalyvavimas (visuomenės grupių ir nevyriausybinų organizacijų, dalyvaujančių organizuojant miškų ūkio veiklą, skaičius ir pavadinimai)	O	O

9. Ar Radviliškio urėdijoje darbas organizuojamas pagal bendrosios politikos, institucijos ir darnios miškininkystės priemones?

Priemonės	TAIP	NE
Nacionalinės miškų programos	☐	☐
Institucinė struktūra	☐	☐
Įstatymai ir tarptautiniai įsipareigojimai	☐	☐

10. Kokie svarbiausi Jūsų veiklos prioritetai šiais metais?

(pasirinkite vieną, Jūsų manymu, patį svarbiausią)

- Lietuvos miškingumo didinimo programos įgyvendinimas
- Valstybinių miškų medelynų modernizavimo programos įgyvendinimas
- Valstybinių miškų įregistravimas nekilnojamojo turto registre
- Urėdijos pareigūnų socialinių garantijų bei miškininkų kvalifikacinių klasių įteisinimas
- Darnaus miško vystymosi strategijos įgyvendinimas
- Didelio našumo mišrių medelynų su gausia biologine įvairove formavimui, jų racionaliam naudojimui
- Radviliškio miškų urėdijos miškų atliekamų rekreacinių ir kitų socialinių bei ekonominių funkcijų, svarbių Radviliškio rajono gyventojams užtikrinimui
- Radviliškio rajone esančių saugomų teritorijų apsaugai bei veiklos jose reguliavimui

11. Kokios sąlygos būtinos darnios miškininkystės principams įgyvendinti?

(įvertinkite kiekvieną sąlygą)

Principai	L. svarbu	svarbu	nesvarbu
Keisti ir adaptuoti pačią miškininkystę, ją tobulinti	☐	☐	☐
Miško ūkio sistemą suderinti su miško ūkio veiklos aplinka	☐	☐	☐
Pokyčių būtinumas	☐	☐	☐
Ištekliai pokyčiams įgyvendinti	☐	☐	☐
Politinė parama	☐	☐	☐

12. Pabaigoje prašau pateikite truputį duomenų apie save:

Jūsų lytis: Vyras Moteris

Jūsų išsilavinimas: Vidurinis Aukštesnysis Aukštasis

Amžius:

iki 25 metų

Darbo stažas urėdijoje

☐ 26 – 35 metai	☐ Iki 5 metų
☐ 36 – 45 metai	☐ 6 – 10 metų
☐ 46 – 55 metai	☐ 11 – 15 metų
☐ 56 – 65 metai	☐ 16 – 20 metų
☐ 65 ir daugiau	☐ iki 25 metų

Dėkoju už atsakymus

KLAUSIMYNAS EKSPERTAMS

1. Demografinės charakteristikos:

Lytis.....

Išsilavinimas.....

Pareigos.....

2. Įvardinkite faktorius, Jūsų nuomone, lėmusius ekologinės krizės grėsmę?

.....

3. Kokios globalios problemos yra labiausiai sietinos su mišku, miškininkyste?

.....

4. Kiek Jums artimos darnaus vystymosi idėjos?

.....

5. Kaip suprantate subalansuotą ir darnią miškininkystės sektoriaus plėtrą?

.....

6. Kokie svarbiausi darnios miškininkystės požymiai?

.....

7. Kokie svarbiausi rodikliai siekiant miškų išsaugojimo ir gausinimo?

.....

8. Kas yra svarbu siekiant biologinės įvairovės išsaugojimo?

.....

9. Kaip yra laikomasi miško socialinių ir kultūrinių funkcijų išsaugojimo kriterijų?

.....

10. Kokios įgyvendinamos svarbiausios bendrosios politikos, institucijos ir darnios miškininkystės priemonės?

.....

.....
.....
11.Kokie svarbiausi Jūsų veiklos prioritetai šiais metais?

.....
.....
.....

13.Kokios sąlygos būtinos darnios miškininkystės principams įgyvendinti?

.....
.....
.....

14. Įvardinkite pagrindinius darnios miškininkystės vystymo trukdžius:

.....
.....
.....

15. Kokias matote galimybes kylančių problemų sprendimui?

.....
.....
.....
.....

